

ÅRSRAPPORT 2017

Årsrapporten er fremlagt og godkendt
på selskabets ordinære generalforsam-
ling den 28. maj 2018

Yen Meng-Lund
dirigent

INDHOLD

LEDELSESBERETNING

Forord	3
Kunderne og HOFOR	4
Koncernstruktur	6
Hoved- og nøgletal	10
Årets resultat i koncernen	10
De enkelte forretningsområder	12
Strategisk retning og resultater	29
Samfundsansvar	42
Risici	54

VAND OG SPILDEVAND LOKALT	58
---------------------------	----

ÅRSREGNSKAB

Resultatopgørelse	97
Balance	98
Pengestrømsopgørelse	100
Egenkapitalopgørelse	101
Noter – herunder anvendt regnskabspraksis	102

Forsiden

Den nye tunnel under Københavns havn åbnede for nysgerrige naboer i forbindelse med Varmens Dag i februar - flere tusind gik turen fra Islands Brygge til Kalvebod Brygge mellem fjernvarmerørerne.

Udgivet april 2018

HOFOR A/S
Ørestads Boulevard 35
2300 København S
CVR-nr. 10073022
Telefon: 33 95 33 95
Mail: hofor@hofor.dk

Grafik og design: Reklamebureauet Realize
Foto: Carsten Andersen, Martin Dyrlov, Ulrik M. Eriksen/SEES Media, Niklas Tarp-Petzke, Brian Ravn m.fl.
Tryk: HOFOR A/S
Denne rapport kan hentes på www.hofor.dk eller ved henvendelse til HOFOR A/S.
Årsrapporten for HOFOR Forsyning Holding P/S kan endvidere fås hos Erhvervsstyrelsen.

FORORD

Vi skaber bæredygtige byer! Det er kernen i HOFORs arbejde og visionen for virksomheden. Det skinner tydeligt igennem i vores til dato fire største ambitioner: Vi bygger en ny biomassebaseret kraftværksblok for at kunne levere CO₂-neutral fjernvarme til københavnere. Vi omstiller fjernvarmesystemet i København, så varmen bliver mere miljøvenlig og energieffektiv. Vi renoverer og fremtidssikrer vores vandværker, så vi kan levere rent, sikkert og billigt drikkevand nu og også om 100 år. Og så klimasikrer vi byerne i vores forsyningsområde, så de ikke skal stå under vand, når det regner kraftigt.

Disse fire store projekter medvirker alle til at skabe bæredygtige byer, og for hvert år kommer HOFOR vigtige skridt nærmere.

I 2017 kunne vi bl.a. markere afslutningen på et stort klimasikringsprojekt på tværs af kommune- og forsyningsgrænser langs St. Vejleå. Vi indviede også den første af mange regnvandstunneler i København og oplevede, at de mange tiltag, vi allerede har taget til at styre regnvandet i byerne, hjælper, men det er først, når alle projekter er færdige, at vi kan kalde vores byer for klimasikrede.

Vi indviede det nyrenoverede Brøndbyvester Vandværk, som er det første i vores forsyningsområde, der leverer blødere vand til

kunderne. Kunderne sparer penge til vaske-middel og besvær med at afkalke brusenicher og elkedler, og samtidig undgår vi en masse kemikalier i spildevandet.

I midten af 2017 nåede HOFOR halvvejs med omstillingen af det dampbaserede fjernvarmesystem og er nu et godt stykke længere. Der mangler kun 394 ud af i alt omkring 1.000 kunder, inden projektet er afsluttet, og varmen er mere miljøvenlig og energieffektiv. Projektet svarer i omfang til at lægge et nyt fjernvarmesystem i en by på størrelse med Aalborg, og vi forventer at være færdige med omstillingen til tiden i 2021.

”Vi indviede det nyrenoverede Brøndbyvester Vandværk, som er det første i vores forsyningsområde, der leverer blødere vand til kunderne”

Men inden omstillingen er helt tilendebragt, bliver fjernvarmen alligevel meget grønnere. For allerede i 2019 vil den nye kraftværksblok

på Amagerværket sende varme produceret på biomasse ud til kunderne. Det er noget, der kommer til at lette København for en stor andel af den CO₂, byen udleder, og dette milliardprojekt er således en vigtig brik i at gøre København til verdens første CO₂-neutrale hovedstad. I starten af 2018 holdt vi rejsegilde på kraftværksblokken, og byggeriet skrider frem under overholdelse af både tidsplan og budget.

For at gøre hovedstaden helt CO₂-neutral opstiller HOFOR også vindmøller, tilbyder fjernkøling og gør bygassen grønnere. I 2017 havde HOFOR succes med at øge kapaciteten af vindmøller på land og indviede flere mølleparker. Den klimavenlige fjernkøling fik stor kundetilslutning og breder sig over flere områder i byen. Bygassen blev i 2017 lidt grønnere, fordi andelen af biogas i bygassen steg til omkring 36 pct. hen over året.

Alle disse milepæle har HOFOR nået uden at være flere ansatte, end vi var sidste år. Og der er ingen tvivl om, at HOFORs omkring 1.200 ansatte også får noget at lave, når de møder på job i 2018. Vi tager nemlig visionen om at skabe bæredygtige byer alvorligt, og sammen med vores ejerkommuner arbejder vi skridt for skridt frem mod målet. Så vi også kan bo i byerne om 100 år

Leo Bruno Larsen
Formand

Lars Therkildsen
Adm. direktør

KUNDERNE OG HOFOR

HOFORs vision er at skabe bæredygtige byer. Det gør virksomheden ved at levere vand- og energiløsninger til de omtrent en million kunder – grønt, sikkert og billigt. Kunderne spiller en vigtig rolle for virksomheden, for uden kunder var der faktisk intet HOFOR.

Hvis HOFOR skal skabe bæredygtige byer, så skal kunderne være med. HOFOR skal kunne motivere kunderne til at spare på vandet, sommerlukke for varmen, samarbejde om dampkonvertering samt aflæse og betale til tiden. Derfor skal HOFOR arbejde for, at kunderne kender virksomheden og er trygge ved at bruge de ydelser og faciliteter, HOFOR tilbyder, f.eks. rådgivning og selvbetjeningsløsninger. Det skal være enkelt og attraktivt at være kunde i HOFOR.

HOFOR er ejet af otte kommuner. I alle otte ejerkommuner leverer HOFOR vand og afleder for spildevand. Desuden forsyner HOFOR København med fjernvarme, bygas, fjernkøling og investerer i vindenergi.

Kunderne skal have grønne, sikre og billige forsyningsløsninger, og hvis man ser på prisudviklingen for en københavnerlejlighed de sidste fem år,

så er det lykkedes HOFOR at holde den samlede udgift til forsyningerne i ro. Også i HOFORs andre syv kommuner er priserne på vand og spildevand holdt i ro og ligger under eller tæt på landsgennemsnittet.

I de kommende år vil der være fokus på at fastholde den høje drikkevandskvalitet, og udvikle nye tilbud i form af blødere vand. Spildevandssystemet bliver udbygget, så det på trods af mere regnvand er muligt at undgå oversvømmelser i byerne, forbedre eller fastholde badevandskvaliteten ved strande og havnebade og sikre vandmiljøet i en række å-systemer. HOFOR vil levere fjernvarme og bygas så miljøvenligt som muligt ved hele tiden at have fokus på at mindske CO₂-udslippet fra produktion og levering. På den måde kan HOFOR være med til at indfri Københavns ambition om at være verdens første CO₂-neutrale hovedstad i 2025. At nå det ambitiøse mål kræver også, at HOFORs investeringer i vindenergi lykkes, og at flere af byens virksomheder skifter til den klimavenlige fjernkøling.

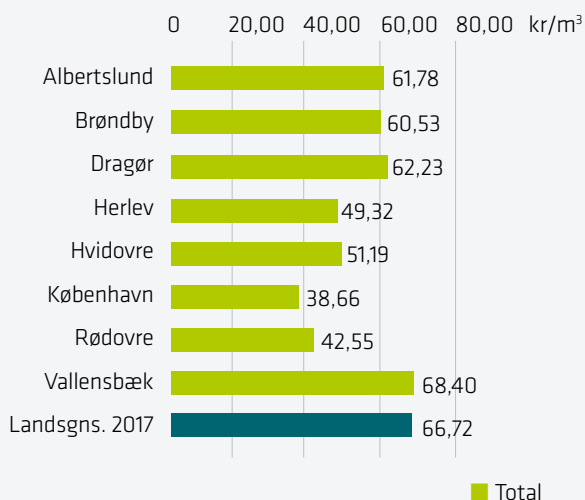
På tegningen side 5, kan man få et overordnet indtryk af de forskellige forsyninger, HOFOR står for, og hvor kunderne møder HOFOR. På de

Kunder i Brøndby fik information om det nye blødere vand på dagen for lanceringen i Brøndby Kommune.

Prisen for en m³ vand/spildevandsafledning

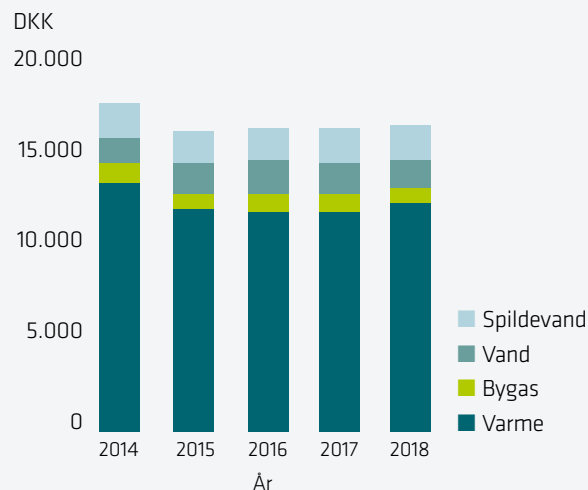
Prisen for en m³ vand/spildevandsafledning inkl. moms og afgifter i HOFORs forsyningsområde i 2018 sammenholdt med landsgennemsnittet i 2017-priser

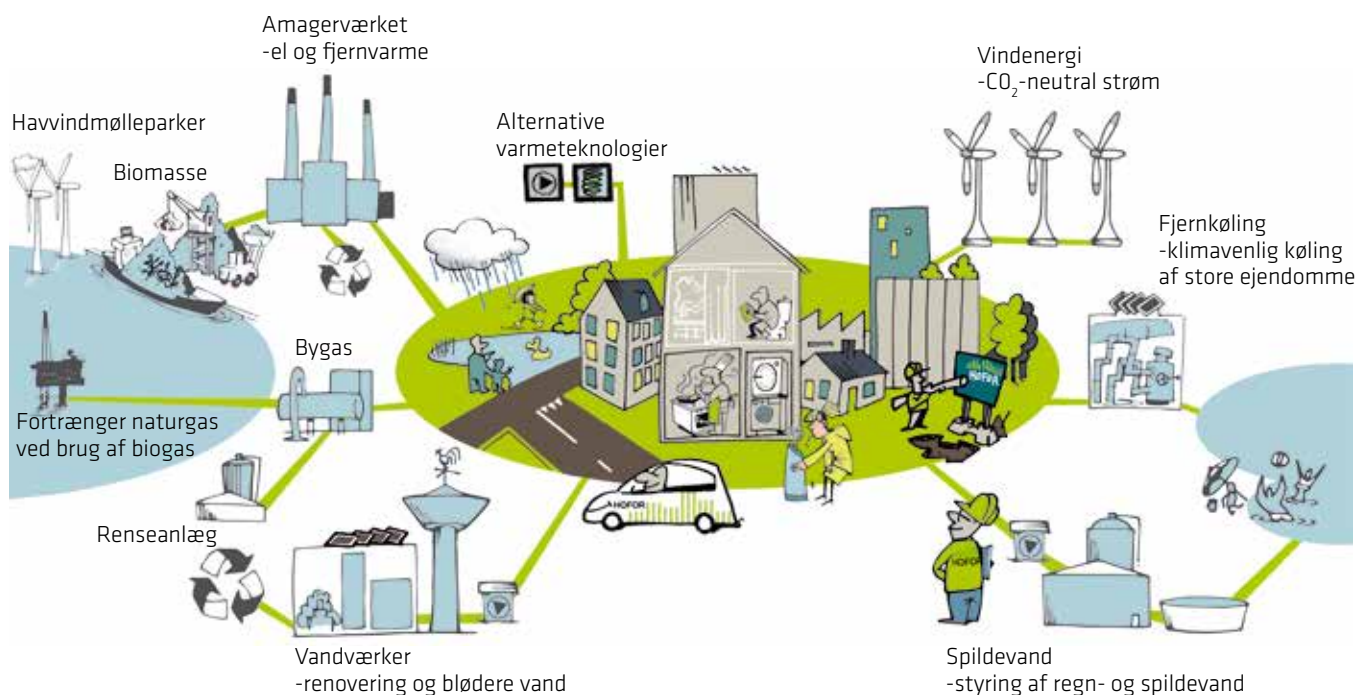
Fakta

- ▶ 1.000.000 vandkunder
- ▶ 800.000 spildevandskunder
- ▶ 600.000 varmekunder
- ▶ 300.000 bygaskunder
- ▶ 68 storkunder med en samlet effekt på 58 MW fjernkøl

Udvikling i samlet årlig udgift for en gennemsnitlig lejlighed i København inkl. afgifter og moms

følgende sider kommer en beskrivelse af HOFORs juridiske og organisatoriske struktur, bestyrelsessammensætning, en gennemgang af hoved- og nøgletal samt årets resultat og til slut en præsentation af hvert forretningsområde – vand, spildevand, renseanlæg, fjernvarme, bygas, fjernkøling, vind og energiproduktion.

KONCERNSTRUKTUR

JURIDISK STRUKTUR

HOFOR er kommunalt ejet, og forskellige dele af koncernen har forskellige ejerkommuner.

- HOFOR Forsyning Komplementar A/S er ejet af Københavns Kommune. Selskabets funktion er at være komplementar i selskaberne HOFOR Forsyning Holding P/S, HOFOR Fjernvarme P/S og HOFOR Bygas P/S. Disse tre selskaber er partnerselskaber og skal derfor have mindst en komplementar, der hæfter for deres forpligtelser.

- HOFOR Forsyning Holding P/S er ejet af Københavns Kommune. Selskabet ejer aktiekapitalen i datterselskaberne HOFOR Fjernvarme P/S, HOFOR Bygas P/S samt HOFOR Holding A/S.

- HOFOR Holding A/S ejer aktiekapitalen i datterselskaberne HOFOR Fjernkøling A/S, HOFOR Vind A/S, HOFOR Energitransmission A/S og ejer herudover 61,37 pct. af aktiekapitalen i HOFOR Spildevand Holding A/S og

73,59 pct. af aktiekapitalen i HOFOR Vand Holding A/S.

- HOFOR Fjernkøling A/S ejer datterselskabet HOFOR DC A/S.

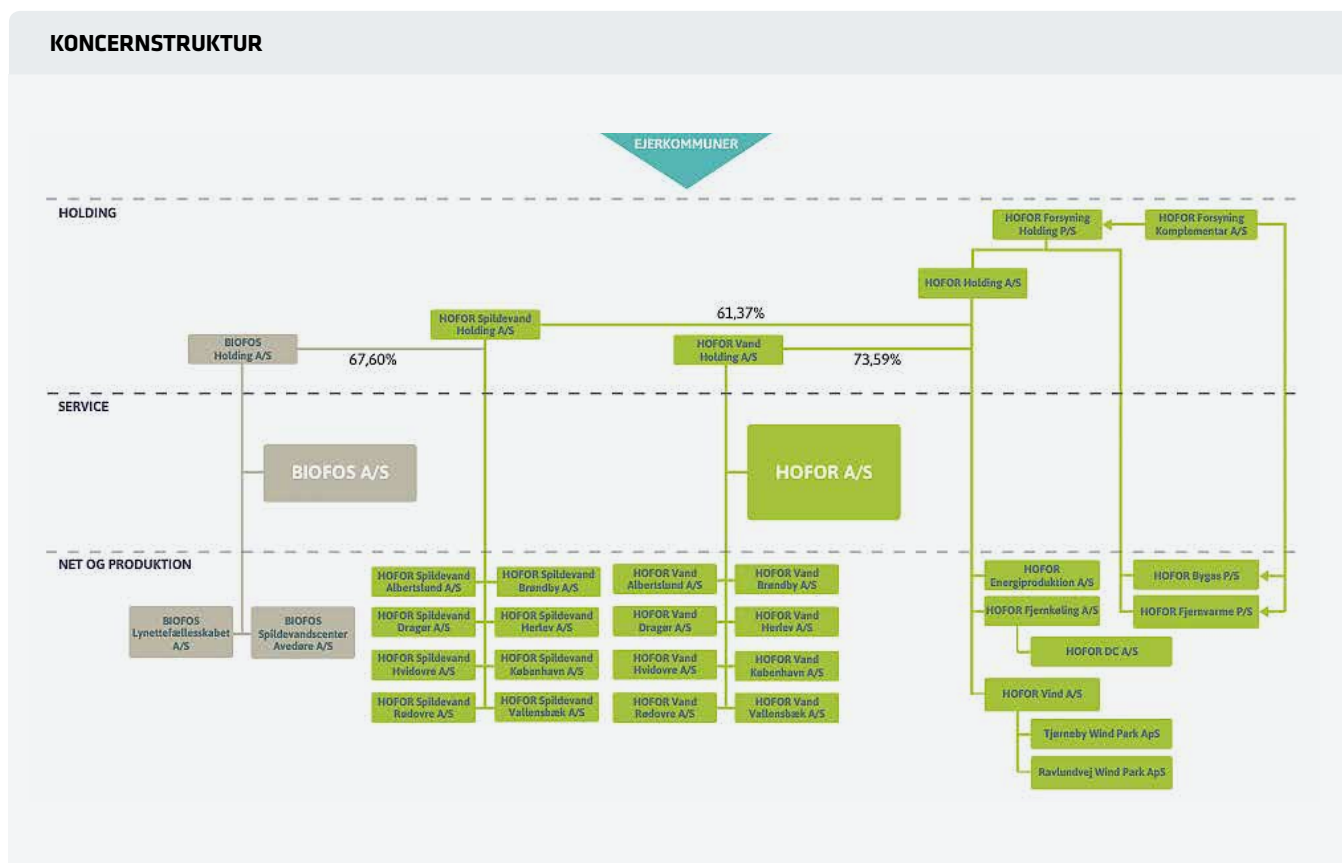
- HOFOR Vind A/S ejer datterselskaberne Tjørneby Wind Park ApS samt Ravlundvej Wind Park ApS.

- HOFOR Vand Holding A/S er ejet af kommunerne i Albertslund (3,19 pct.), Brøndby (5,98 pct.), Dragør (1,92 pct.), Herlev (3,40 pct.), Hvidovre (6,64 pct.), København via HOFOR Holding A/S (73,59 pct.), Rødovre (3,94 pct.) og Vallensbæk (1,34 pct.). Selskabet ejer vand-selskaberne i ovennævnte kommuner samt serviceselskabet HOFOR A/S.

- HOFOR Spildevand Holding A/S er ejet af kommunerne i Albertslund (6,73 pct.), Brøndby (7,44 pct.), Dragør (2,49 pct.), Herlev (4,65 pct.), Hvidovre (9,70 pct.), København via HOFOR Holding A/S (61,37 pct.), Rødovre (4,36 pct.) og Vallensbæk (3,26 pct.). Selskabet ejer spil-

devandsselskaberne i ovennævnte kommuner samt 67,60 pct. af hovedstadsrådets rensekonzern BIOFOS.

Alle HOFORs medarbejdere er ansat i HOFOR A/S, der fungerer som serviceselskab for resten af selskaberne i HOFOR (bortset fra BIOFOS). Serviceselskabet udfører således alle opgaver inden for drift, vedligehold og administration samt ny- og reinvesteringer for net- og produktionsselskaberne (dog står net- og produktionsselskaberne selv for varmekøb, køb af vand fra andre vandselskaber, brændsler mv.). Net- og produktionsselskaberne køber ydelser og investeringer af serviceselskabet til omkostningsbestemte priser, hvorimod tredjepart handler på markedsvilkår. Samtlige udgifter og indtægter i serviceselskabet viderefaktureres til net- og produktionsselskaberne og med undtagelse af en minimal forrentning af egenkapitalen samt enkelte udlejningsaktiviteter oparbejder serviceselskabet dermed hverken over- eller underskud.

ORGANISATORISK STRUKTUR

HOFOR ledes af virksomhedsledelsen, som består af administrerende direktør Lars Therkildsen, teknisk direktør Bjarne Korshøj, direktør for økonomi og forretning Jan Kauffmann og direktør for miljø og samarbejder Frank Brodersen.

Organisationen under ledelsen er formet for at udnytte synergier på tværs af virksomheden og samtidig fastholde en stærk faglighed inden for de enkelte forretningsområder. Eksempelvis er der én projektafdeling, som opererer på tværs af forsyningerne, mens planafdelingerne fortsat mest hensigtsmæssigt er opdelt i vand/spildevand og varme/bygas/energiproduktion.

Forretningsområderne fjernvarme, bygas, energiproduktion, vand og spildevand er organiseret under samme tekniske direktør. På den måde sikres det, at HOFOR agerer som én virksomhed, der træffer beslutninger ud fra et samlet hensyn på tværs af forsyningerne, hvilket er en fordel for kunderne og andre interessenter.

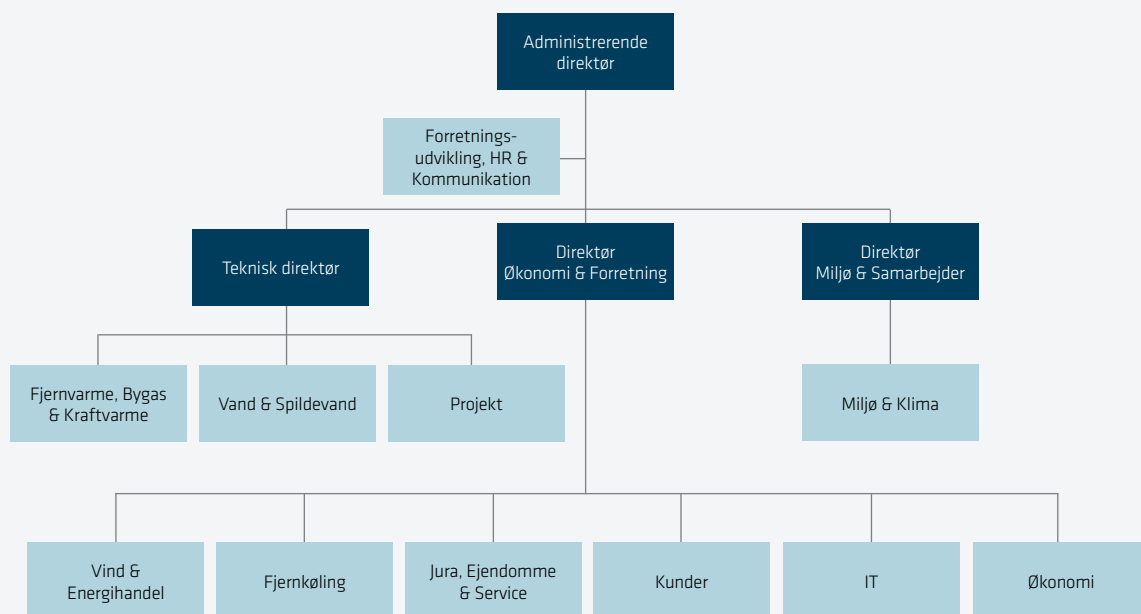
De mindre forretningsområder – vind, fjernkøling og energihandel – er organiseret med reference til virksomhedens direktør for økonomi og forretning.

Det er en høj prioritet, at ejerkommunerne og andre samarbejdspartnere oplever åbenhed, gennemsigtighed og gode samarbejdsrelatio-

ner. Direktøren for miljø og samarbejder sørger for en lettilgængelig kontakt og god dialog med virksomhedens ejere.

Virksomhedens fællesfunktioner understøtter forsyningerne med en række administrative ydelser. Ansvar for HOFORs fællesfunktioner er fordelt, således at forretningsudvikling, HR og kommunikation hører under den administrerende direktør. Økonomi, jura, ejendomme, service, it, og kunder hører under direktøren for økonomi og forretning, mens miljøafdelingen hører under direktøren for miljø og samarbejder.

ORGANISATORISK STRUKTUR

BESTYRELSE OG DIREKTION

HOFOR består af flere selskaber og har derfor flere bestyrelser med eksterne medlemmer og medarbejderrepræsentanter.

På tidspunktet for årsrapportens aflæggelse består bestyrelsen i HOFOR Forsyning Holding P/S, HOFOR Forsyning Komplementar A/S samt HOFOR Holding A/S af:

Leo Larsen, formand i HOFOR-koncernen
Formand i BIOFOS-koncernen. Næstformand i Det Nationale Sorgcenter || Børn, Unge & Sorg. Bestyrelsesmedlem i Kunsthal 44 Møen

Jakob Hougaard, næstformand
Udviklingskonsulent i Dansk Råstof. Medlem af Københavns Kommunes Borgerrepræsentation for Socialdemokraterne

Ayfer Baykal
Leder af Cafe Klare, natcafe for hjemløse kvinder. Fhv. medlem af Københavns Kommunes Borgerrepræsentation for Socialistisk Folkeparti

Søren Thuesen Pedersen
Director i External Affairs i Novo Nordisk A/S. Medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem i Novo Nordisk A/S

Lisa Charlotte Herold Ferbing
Ledelsesrådgiver, cand.jur. og executive coach. Formand i Investeringsforeningen Gudme Raaschou, Investeringsforeningen Lån & Spar Invest og Kapitalforeningen Lån & Spar Mix-invest samt formand for repræsentantskabet i Lån & Spar Bank. Næstformand i Dansk IT. Endvidere bestyrelsesmedlem i Invest Administration A/S og Akademikerne (AC)

Dorthe von Bülow*
Projektleder i HOFOR A/S

Astrid Skotte*
Chefkonsulent i HOFOR A/S

Jimmi Eiberg Jensen*
Projektleder i HOFOR A/S

* Medarbejdervalgte

DIREKTIONEN:

Lars Therkildsen, adm. direktør
Formand i DANVA, Lindø Port of Odense og Blue-Energy A/S. Næstformand i Dansk Fjernvarme og KLAR Forsyning koncernen. Endvidere bestyrelsesmedlem i Dansk Energi og Danmarks Grønne Investeringsfond

Jan Kauffmann, direktør for økonomi og forretning
Bestyrelsesmedlem i Fjernvarme Fyn-koncernen

På tidspunktet for årsrapportens aflæggelse består bestyrelsen i HOFOR Vand Holding A/S og HOFOR Spildevand Holding A/S af:

Leo Larsen, formand i HOFOR-koncernen

Allan Holst, næstformand

1. viceborgmester i Dragør Kommune

Steen Christiansen

Borgmester i Albertslund Kommune

Kent Max Magelund

Borgmester i Brøndby Kommune

Thomas Gyldal Petersen

Borgmester i Herlev Kommune

Finn Gerdes

Kommunalbestyrelsesmedlem i Hvidovre Kommune

Steen Skriver Rasmussen

Kommunalbestyrelsesmedlem i Rødovre Kommune

Henrik Rasmussen

Borgmester i Vallensbæk Kommune

Dorthe von Bülow*

Projektleder i HOFOR A/S

Astrid Skotte*

Chefkonsulent i HOFOR A/S

Sarah C.B. Christensen*

Vandkvalitetsspecialist i HOFOR A/S

Jimmi Eiberg Jensen*

Projektleder i HOFOR A/S

* Medarbejdervalgte

DIREKTIONEN:

Lars Therkildsen, adm. direktør

FORBRUGERREPRÆSENTANTER:

På tidspunktet for årsrapportens aflæggelse er der endvidere følgende forbrugerrepræsentanter i bestyrelsen for HOFORs 16 vand- og spildevandsselskaber:

Povl Markussen

Centerleder i Agenda Center Albertslund

Anders Jørn Jensen

Konsulent i Jensen Consulting

På tidspunktet for årsrapportens aflæggelse består bestyrelsen i HOFOR A/S af:

Leo Larsen, formand i HOFOR-koncernen

Allan Holst, næstformand

1. viceborgmester i Dragør Kommune

Niels Zibrandtzen

CEO i Zibra A/S og bestyrelsesformand i en række af Zibra Groups datterselskaber, herunder BornFiber ApS, BornFiber Service Provider ApS, ZibraWireless ApS, Zibra Digital Media Group ApS, Zibrasport ApS, Heartbeats ApS og inQvation ApS. Direktør og bestyrelsesmedlem i ZyberSafe ApS samt direktør i Zibra Ejendomme ApS og MOOT ApS. Bestyrelsesmedlem i DK Hostmaster A/S. Endvidere forretningsudvalgs- og hovedbestyrelsesmedlem i IT-branchen samt bestyrelsesmedlem i Dansk Internet Forum og Geeks Without Frontiers

Lisa Charlotte Herold Ferbing

Ledelsesrådgiver, cand.jur. og executive coach

Søren Thuesen Pedersen

Director i External Affairs i Novo Nordisk A/S

Dorthe von Bülow*

Projektleder i HOFOR A/S

Astrid Skotte*

Chefkonsulent i HOFOR A/S

Jimmi Eiberg Jensen*

Projektleder i HOFOR A/S

* Medarbejdervalgte

DIREKTIONEN:

Lars Therkildsen, adm. direktør

Jan Kauffmann, direktør for økonomi og forretning

HOVED- OG NØGLETAL

	2017	2016	2015	2014	2013	2012
mio. kr.						
Hovedtal						
Nettoomsætning	5.461	5.535	5.243	5.315	4.401	4.039
Andre driftsindtægter	68	55	163	110	100	80
Omkostninger til råvarer og hjælpematerialer mv.	-3.154	-3.224	-3.117	-3.436	-3.121	-2.914
Bruttoresultat	2.375	2.366	2.289	1.989	1.380	1.205
Personaleomkostninger	-592	-598	-578	-562	-372	-382
Af- og nedskrivninger	-1.306	-1.320	-1.187	-1.366	-854	-707
Driftsresultat	477	447	523	61	154	116
Finansielle poster, netto	-174	-152	-186	-174	-159	-122
Resultat før skat	303	295	337	-113	-5	-6
Skat af årets resultat	1	-7	-2	-9	-1	119
Årets resultat efter skat	304	288	335	-122	-6	113
Investering i materielle anlægsaktiver	3.482	2.436	1.899	1.564	1.218	735
Balancesum	32.022	29.544	28.453	26.993	21.346	20.101
HOFOR Forsyning Holdings P/S andel af egenkapitalen	10.436	10.109	9.822	9.494	7.780	7.760
Minoritetsaktionærs andel af egenkapitalen	4.570	4.544	4.498	4.426	4.424	2.044
Egenkapital i alt	15.006	14.653	14.320	13.921	12.204	9.804
Nøgletal						
Overskudsgrad	8,7%	8,1%	10,0%	1,1%	3,5%	2,9%
Bruttomargin	43,5%	42,7%	43,7%	37,4%	31,4%	29,8%
Aktiver/Egenkapital	3,1	2,9	2,9	2,8	2,7	2,6
Egenkapitalforrentning	3,0%	2,9%	3,5%	-1,4%	-0,1%	2,0%
Antal medarbejdere omregnet til fuldtidsstillinger	1.304	1.286	1.201	1.118	783	770

ÅRETS RESULTAT OG UDVIKLING I ÅRET

Hovedtallene for HOFOR er baseret på koncernregnskabet for HOFOR Forsyning Holding P/S.

Koncernregnskabet for 2017 omfatter indtægter og udgifter for samtlige koncernselskaber for et helt år. Koncernregnskabet pr. 31. december 2017 omfatter aktiver og passiver for samtlige selskaber i HOFOR koncernen.

Årets ordinære resultat før skat og minoritetsinteresser er et overskud på 303 mio. kr. (2016: 296 mio. kr.), hvilket er 7 mio. kr. højere end i 2016.

Årets ordinære resultat før skat og minoritetsinteresser indfrie de koncernens forventninger til resultatet for regnskabsåret 2017, idet der blev forventet et resultat på niveau med 2016. Koncernens samlede nettoomsætning mv. er

faldet med 61 mio. kr. i forhold til 2016. Faldet skyldes primært følgende forhold:

- Salget af forbrugsydelser inkl. abonnementsbetalinger er steget med 93 mio. kr. mens regulering af nettooverdækning i henhold til prisreglerne i vand, spildevand og fjernvarme er steget med 212 mio. kr. Dette indebærer samlet set, at omsætningen er reduceret med 119 mio. kr.

Flere end 6.500 pæle blev banket i jorden for at sikre fundamentet til den nye kraftværksblok på Amagerværket.

- ▶ Salget af el produceret på vindmøller er steget med 40 mio. kr. i forhold til 2016 primært som følge af idriftsættelse af nye vindmølleparker.
- ▶ En samlet reduktion i øvrige omsætningsposter herunder tilslutnings- og vejbidrag påvirker omsætningen negativt med 22 mio. kr.

Omkostningerne til råvarer og hjælpematerialer er samlet faldet med 9 mio. kr. Det skyldes et lavere forbrug af varme dels på grund af et lavere nettab dels på grund af et billigere varmekøb.

Derimod har Energiproduktion haft højere produktionsomkostninger som følge af væsentligt højere kulpriser samt en større produktion baseret på træpiller.

Andre eksterne omkostninger er faldet samlet med 60 mio. kr. Lavere udgifter til energibesparelsesordningen i fjernvarmeområdet bidrager med en reduktion på 25 mio. kr. og driftsførte udviklingsomkostninger til vindaktiviteter er faldet med 18 mio. kr. i forhold til 2016. Desuden bidrager lavere omkostninger i øvrigt positivt til udviklingen.

Personaleomkostningerne er faldet med 6 mio. kr. selvom der har været en mindre stigning i medarbejderstaben på 18 årsværk. Dette skyldes primært en ekstraordinær regulering af feriepengeforpligtelsen i 2016.

De regnskabsmæssige af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle anlægsaktiver er faldet med 14 mio. kr. Årsregnskabet for 2016 var væsentligt påvirket af en nedskrivning på 70 mio. kr. i relation til anlæg og bogført goodwill i relation til vindaktiviteterne.

Stigningen i regnskabsmæssige afskrivninger i øvrigt kan henføres til ibrugtagningen af nye anlæg på vand- og afløbsområdet (26 mio. kr.), fjernvarmeområdet (18 mio. kr.) og energiproduktionsområdet (8 mio. kr.).

Koncernens *finansielle poster, netto* er steget med 24 mio. kr. dels som følge af en stigning i koncernens samlede gældsforpligtelser, dels som følge af stigende omkostninger til garantiprovisioner mv. (ca. 7 mio. kr.) Koncernen har desuden opnået lavere renteindtægter på indlån og værdipapirer.

Særlige forhold:

HOFOR er ligesom resten af branchen uenige i SKATs værdiansættelse af de skattemæssige indgangsværdier i 15 af koncernens vand-, spildevand- og renseselskaber. Uenigheden drejer sig for HOFOR-koncernen om en udskudt skat på op mod 955 mio. kr. Hvis SKAT får medhold, vil beløbet skulle betales af selskabernes kunder via taksterne. Sagen af stærk principiel karakter, da HOFOR og branchen mener, der her er tale om en skjult vandskat, som er i modstrid med intentionerne bag vandsektorloven. Sagen er derfor i januar 2018 anket til Højesteret. Selv hvis sagen tabes ved Højesteret, finder HOFOR det overvejende sandsynligt, at der findes en politisk løsning på tvisten. HOFOR har derfor ikke indregnet den eventuelle udskudte skatteforpligtelse i regnskabet. Der henvises i øvrigt til ledelsesberetningen side 39 og regnskabsnote 35.

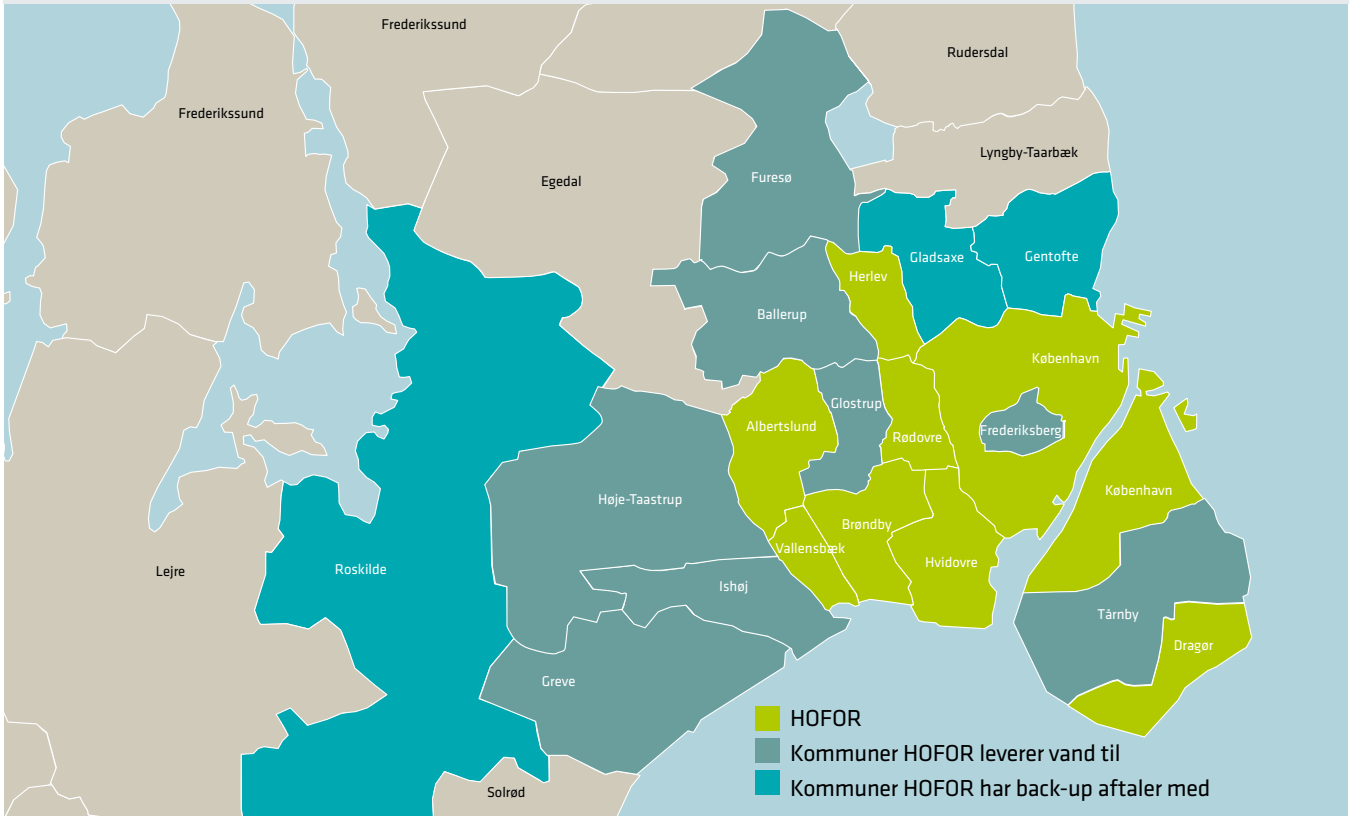
Forventninger for det kommende år

Koncernen forventer et regnskabsmæssigt resultat for året 2018 på niveau med det i 2017.

VAND

HER LEVERER VI VAND

VORES VANDVÆRKER

Fakta om Vand

- ▶ HOFORs produktion af vand fordeler sig på syv regionale og syv lokale vandværker.
- ▶ Herfra leveres vand til HOFORs otte ejerkommuner og andre forsyninger i hovedstadsområdet.
- ▶ I alt oppumpes årligt 54 mio. m³ vand.
- ▶ Tilsammen ejer HOFORs vandselskaber ca. 2.000 km drikkevandsledninger.
- ▶ Leverer vand til 76.000 målere (afregningskunder).
- ▶ HOFOR forsyner cirka en mio. borgere med drikkevand.
- ▶ Medvirker til at rejse 3.800 hektar skov for at beskytte grundvandet.

Mio. kr.

	2017	2016
Netto omsætning	458	454
Regulering for under/overdækning	-57	-63
Omkostninger til råvarer og hjælpemidler	-14	-11
Andre eksterne omkostninger	-220	-236
Afskrivninger	-163	-158
Finansielle poster, netto	-26	-19
Årets resultat før skat	-23	30
Anlægsaktiver	4.167	4.167
Egenkapital	2.156	2.135
Årets investeringer i materielle anlægsaktiver	180	289
Mængde - mio. m ³	51	52

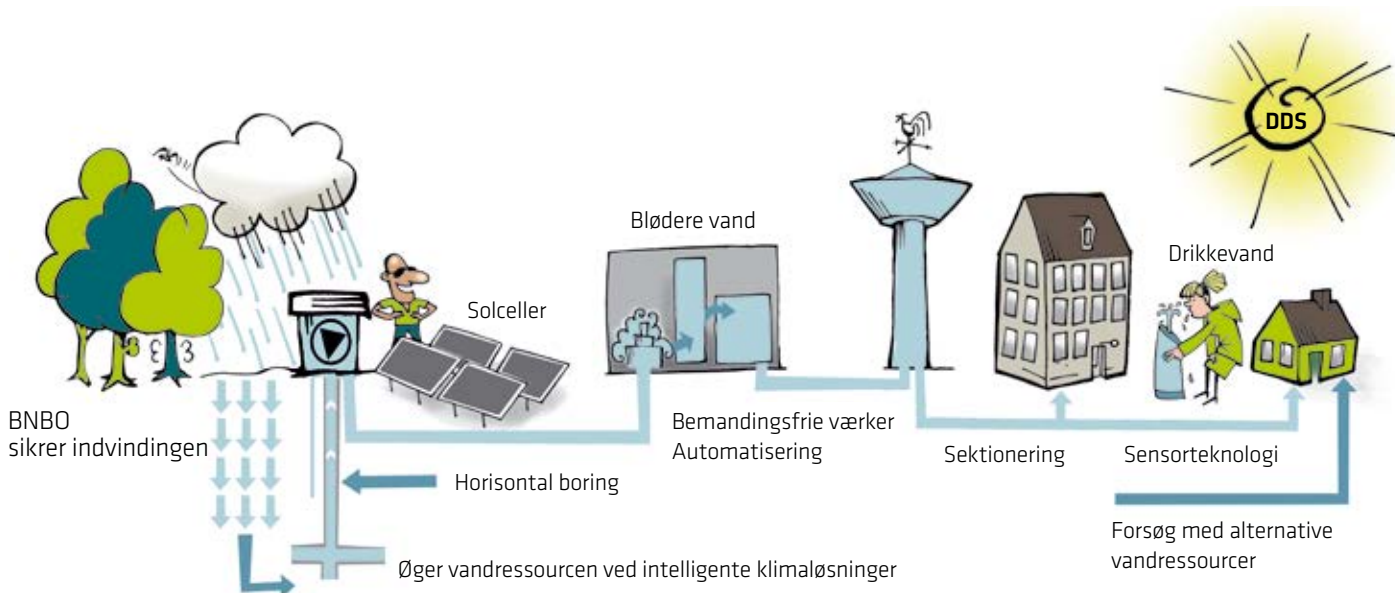
Vandselskaberne i HOFOR sælger og distribuerer rent drikkevand til cirka en mio. borgere i HOFORs forsyningsområde og danner tilsammen Danmarks største vandselskab. De enkelte vandselskaber er ikke fusioneret, hvorfor selskaberne har selvstændig økonomi og individuelle priser. HOFOR arbejder på at harmonisere priser og serviceniveauer selskaberne imellem, ligesom stordriftsfordele kommer kunderne i alle selskaber til gode.

HOFORs arbejde med drikkevand nu og i de kommende år er beskrevet i tegningen nedenfor. Der er fokus på de boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) for at sikre rent drikkevand ved kildepladserne mange

år frem i tiden. Der skal renoveres vandværker, og i den forbindelse introduceres blødere vand til kunderne. HOFOR kommer også til at arbejde med nye teknologier i hele processen fra vandindvinding, til kunden åbner hanen.

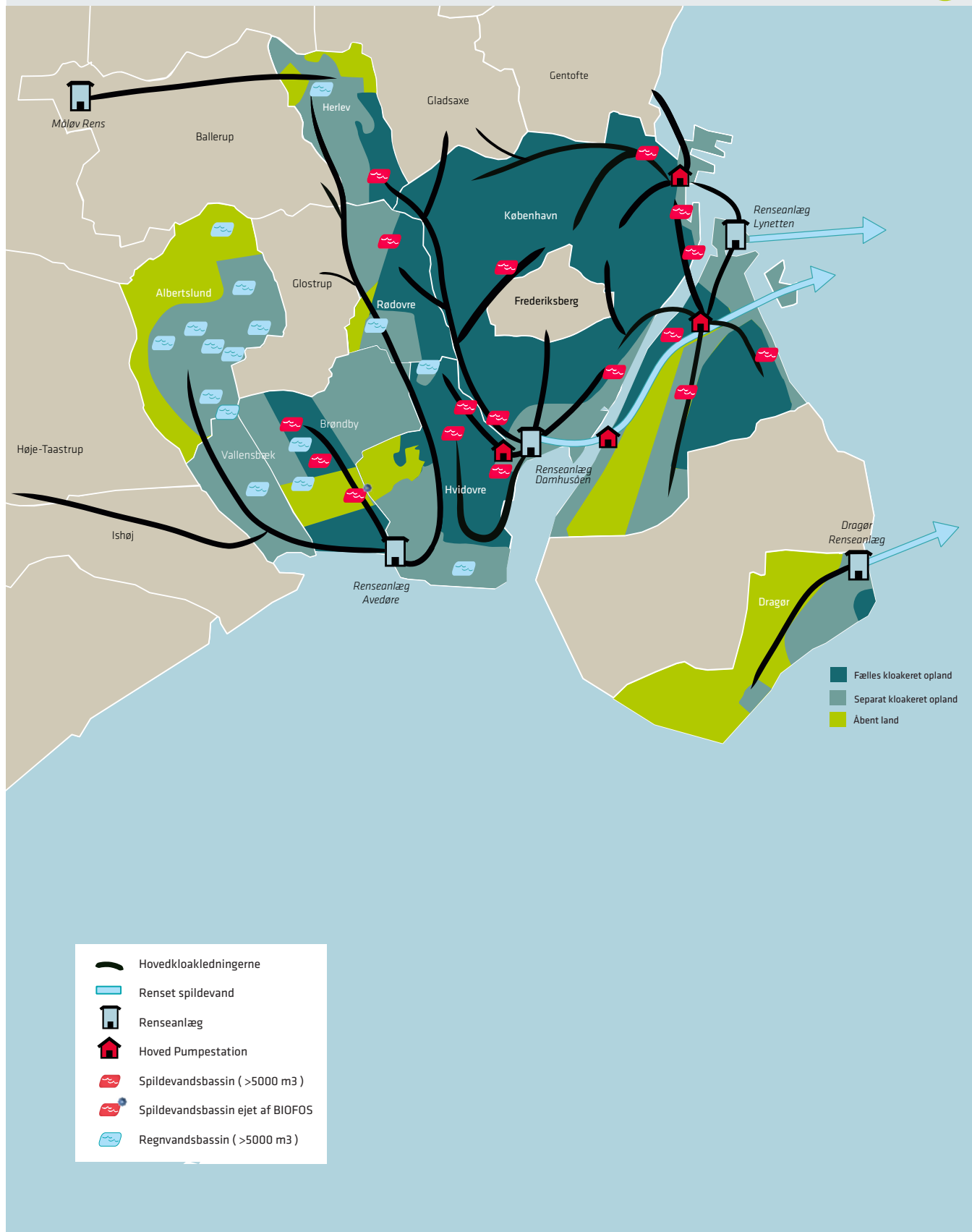
Hele vejen bliver kvaliteten sikret ved, at HOFOR lever op til standarderne i dokumenteret drikkevandssikkerhed (DDS) og er certificeret efter ISO 22000. Det betyder, at vandet bliver behandlet som en fødevarer.

For nærmere om årets tiltag i de enkelte kommuner se side 58-93 i denne rapport.

SPILDEVAND

HER HÅNDTERER VI SPILDEVAND

Fakta om Spildevand

- ▶ HOFOR håndterer spildevand og regnvand i otte ejerkommuner.
- ▶ Tilsammen ejer HOFORs spildevandselskaber 3.000 km kloakledninger, 87 regnvandsbassiner og 44 spildevandsbassiner.
- ▶ Afleder spildevand og regnvand for omkring 800.000 borgere.

Mio. kr.

	2017	2016
Netto omsætning inkl. andre driftsindtægter	764	755
Regulering for under/overdækning	69	65
Omkostninger til råvarer og hjælpemidler	-340	-317
Andre eksterne omkostninger	-152	-147
Afskrivninger	-279	-263
Finansielle poster, netto	-45	-47
Årets resultat før skat	17	47
Anlægsaktiver	10.180	9.987
Egenkapital	5.587	5.557
Årets investeringer i materielle anlægsaktiver	471	628
Mængde -mio. m ³	41	43

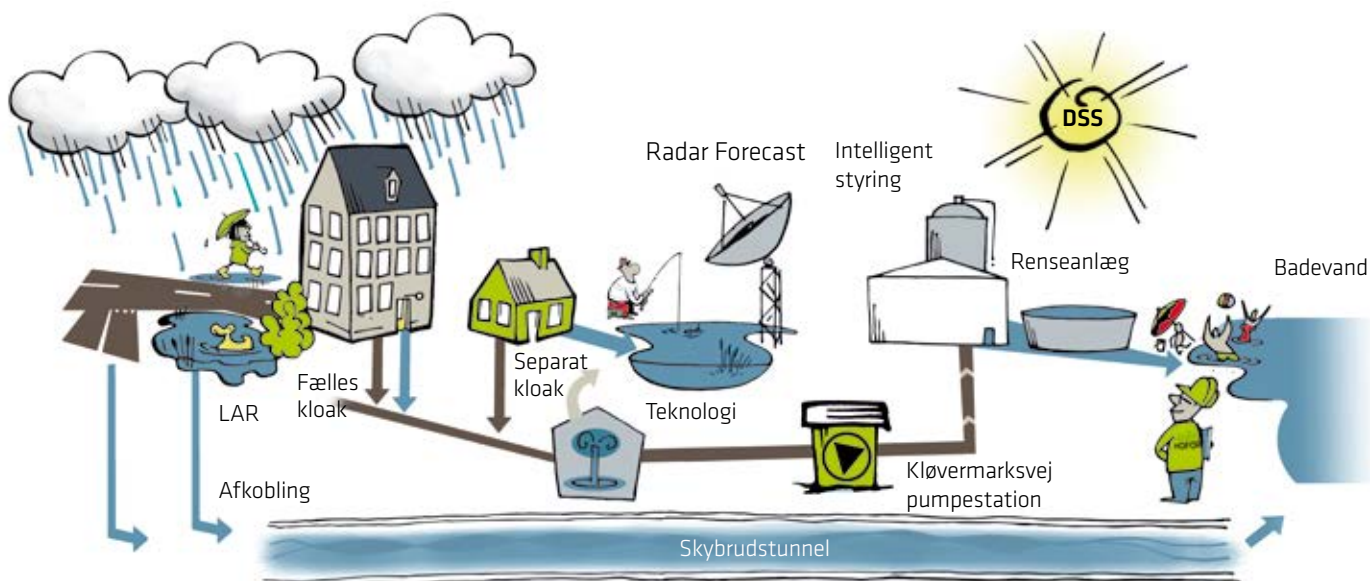
Spildevandsselskaberne i HOFOR står for transport af regnvand og spildevand for omkring 800.000 borgere i de otte ejerkommuner. De enkelte spildevandsselskaber i koncernen er ikke fusioneret, hvorfor selskaberne har selvstændig økonomi og individuelle priser. HOFOR arbejder dog på at harmonisere priser og serviceniveauer selskaberne imellem, ligesom stordriftsfordele i koncernen kommer kunderne i alle selskaberne til gode.

Noget af det, som HOFOR arbejder med inden for spildevand nu og i de kommende år, er beskrevet i tegningen nedenfor. Udfordringer med at styre regnvandet er blevet større, og HOFOR sætter ind med både

lokal afledning af regnvand (LAR), regnvandstunneler, der afkobler regnvand, og en forbedring af selve transporten af spildevand. Både med større ledninger i udsatte områder og en helt ny pumpestation.

Kvaliteten af arbejdet med spildevand bliver sikret ved, at HOFOR lever op til standarderne i Dokumenteret Spildevandssikkerhed (DSS) og er certificeret efter ISO 9001.

For nærmere om årets tiltag i de enkelte kommuner se side 58-93 i denne rapport.

RENSEANLÆG

Fakta om Renseanlæg

- ▶ BIOFOS ejer de tre renselanlæg Lynetten, Avedøre og Damhusåen.
- ▶ BIOFOS håndterer spildevand fra cirka 1,2 mio. indbyggere i hovedstadsområdet.
- ▶ Herudover ejer HOFOR et renselanlæg i Dragør.

Mio. kr.	2017	2016
Netto omsætning inkl. andre driftsindtægter	531	487
Regulering for under/overdækning	-20	19
Omkostninger til råvarer og hjælpemidler	-171	-183
Andre eksterne omkostninger	-24	-24
Personaleomkostninger	-87	-85
Afskrivninger	-193	-189
Finansielle poster, netto	-7	-5
Årets resultat før skat	29	20
Anlægsaktiver	3.149	3.178
Egenkapital	3.164	3.164
Mængde -mio. m ³	127	115

BIOFOS renser spildevandet fra ca. 1,2 mio. indbyggere fra 15 kommuner i hovedstadsområdet på tre renselanlæg: Renseanlæg Lynetten, Renseanlæg Avedøre og Renseanlæg Damhusåen. Her renses spildevandet i tre forskellige procestrin, inden det rensede spildevand ledes ud i Øresund eller Køge Bugt. BIOFOS udvinder biogas af spildevandsslammet på alle tre anlæg og brænder til sidst det udrådnede slam i to slamforbrændingsanlæg på Renseanlæg Lynetten og Renseanlæg Avedøre.

Alle krav til rensekvalitet er i 2017 overholdt med endog god margin på de tre renselanlæg. I 2017 har BIOFOS med god margin også overholdt kravene til bypass af mekanisk rensede spildevand som følge af kraftige

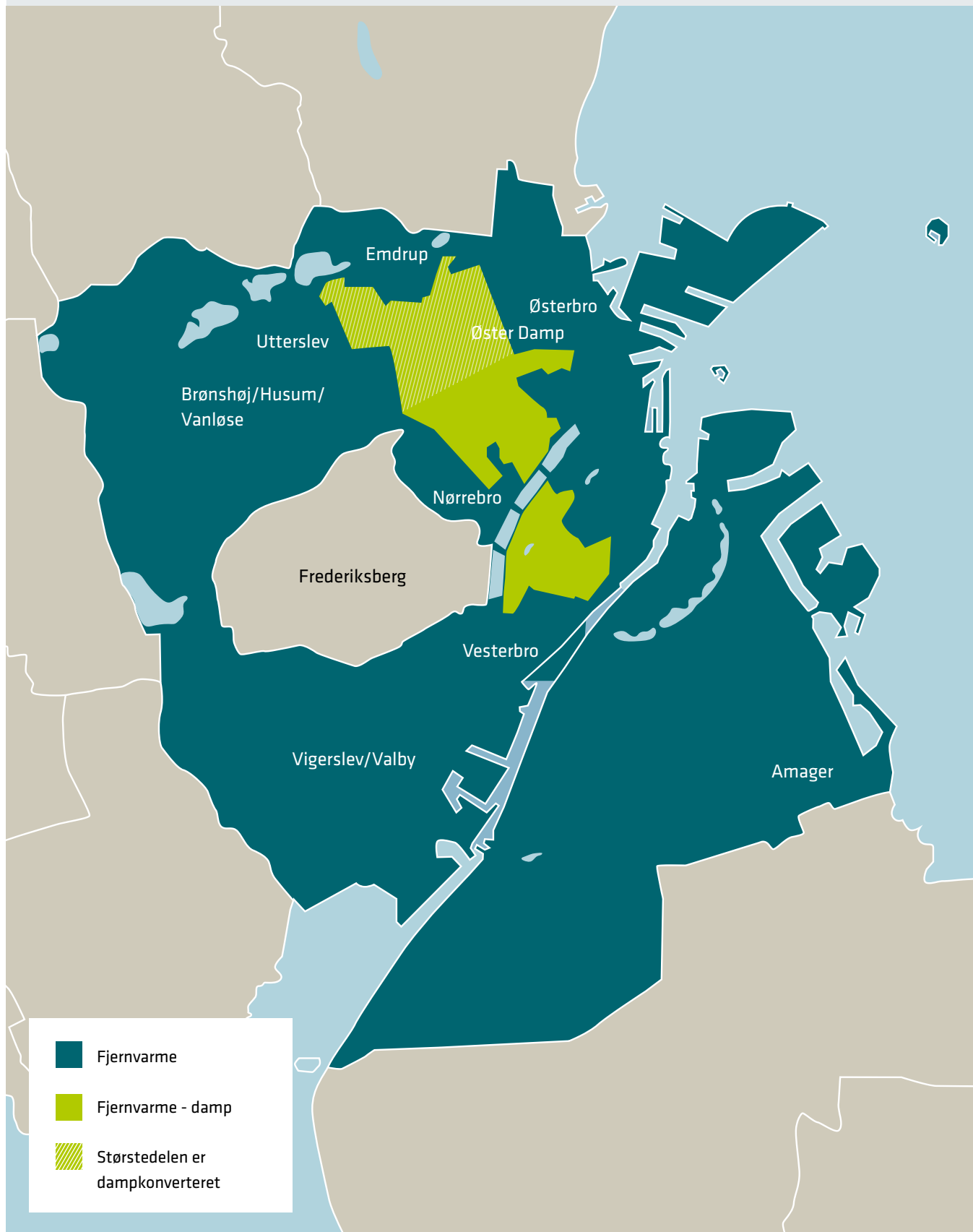
nedbørshændelser, og alle emissionskrav til de to slamforbrændingsanlæg er også overholdt. Tilfredsstillende resultater, der bidrager til at skabe et bæredygtigt vandmiljø i Køge Bugt og Øresund.

På renselanlæggene producerer BIOFOS bæredygtig og CO₂-neutral biogas, fjernvarme og elektricitet til forsyningsnettet. BIOFOS arbejder målrettet på at reducere energiforbruget og forøge energiproduktionen og -salget. Den solgte energi udgjorde i 2017 138 pct. af den købte energi. Det gør BIOFOS til et af de meget få selskaber i Danmark, der er energiproducerende (netto) ved at udnytte ressourcerne i spildevandet.

FJERNVARME

HER LEVERER VI FJERNVARME

Fakta om Fjernvarme

- ▶ 99 pct. af varmebehovet i København dækkes af fjernvarme.
- ▶ Samlet aftager ca. 33.000 kunder (målere) fjernvarme fra HOFOR, svarende til godt 600.000 borgere.
- ▶ HOFORs fjernvarmenet er ca. 1.470 km langt, hvoraf ca. 4 pct. stadig er damp/kondensat.
- ▶ To tredjedele af fjernvarmen indkøbes gennem transmissions-selskabet CTR I/S, mens resten indkøbes direkte fra varme-producenterne Ørsted A/S og HOFOR Energiproduktion A/S.
- ▶ HOFOR ejer og driver endvidere tre spidslastværker.

Mio. kr.

2017

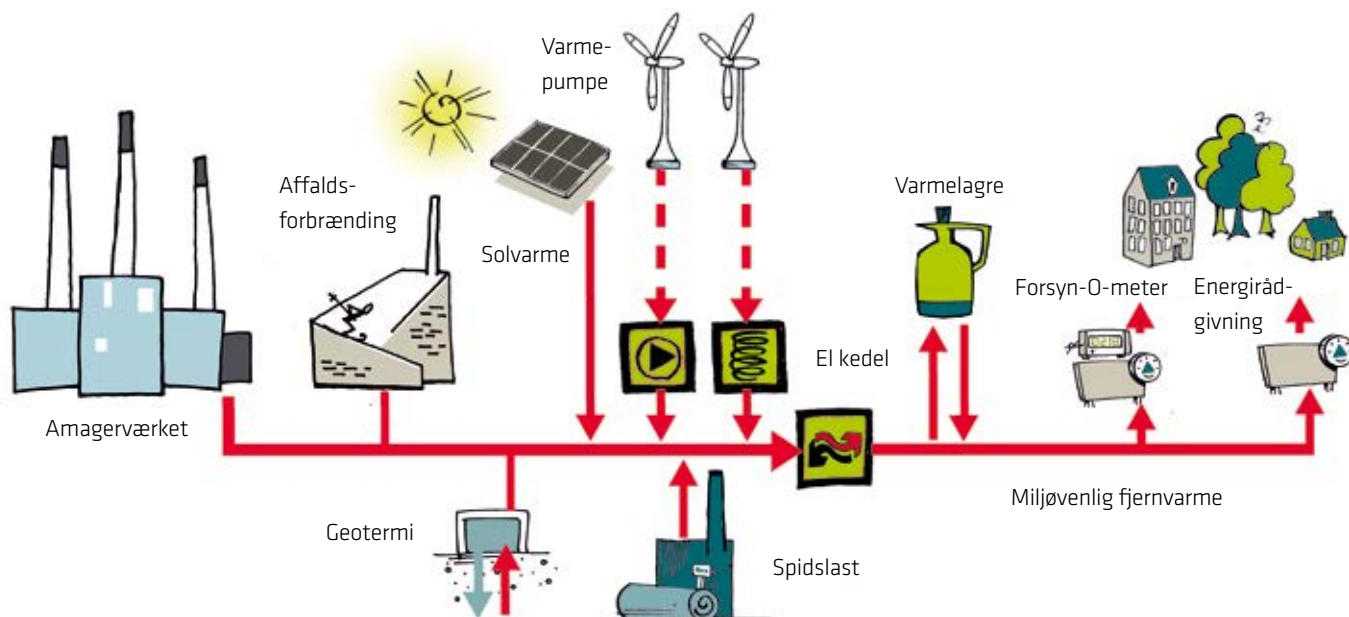
2016

Netto omsætning inkl. andre driftsindtægter	3.055	2.996
Regulering for under/overdækning	-132	47
Omkostninger til råvarer og hjælpemidler	-1.958	-2.009
Andre eksterne omkostninger	-219	-259
Afskrivninger	-442	-424
Finansielle poster, netto	-62	-63
Årets resultat før skat	242	242
Anlægsaktiver	6.846	6.344
Egenkapital	2.917	2.675
Årets investeringer i materielle anlægsaktiver	556	526
Mængde - GWh	4.278	4.280

HOFOR Fjernvarme P/S varetager distribution og salg af fjernvarme til cirka 600.000 borgere i Københavns Kommune.

HOFORs arbejde inden for fjernvarmeområdet nu og i de kommende år er beskrevet i tegningen nedenfor. Fjernvarmen kommer blandt andet fra Amagerværket, og der er fokus på mulighederne for at inddrage flere nye varmeteknologier som store varmepumper, geotermi, elkedler

og på at anvende varmelagre i systemet. Når det er meget koldt, kan spidslastværker supplere, og når borgerne skruer ned igen, kan varmen leveres fra de store kraftvarmeproducerende enheder. Helt ude hos kunderne arbejder HOFOR for, at varmen bliver brugt på den mest effektive måde – til gavn for både miljøet og kundernes pengepung.

ENERGIPRODUKTION

Fakta om Energiproduktion

- ▶ Amagerværket dækker 20-25 pct. af varmebehovet i hovedstaden, ca. 40 pct. af elforbruget i København og ca. 10 pct. af elforbruget på Sjælland.
- ▶ Værket består af to blokke:
  - Blok 1: Idriftsat i 1971 og nyrenoveret i 2010. Biomassefyret med kapacitet på ca. 70 MW el og 265 MW varme.
  - Blok 3: Idriftsat i 1989. Kulfyret med kapacitet på 250 MW el (kondens) og 330 MW varme.

Mio. kr.

2017

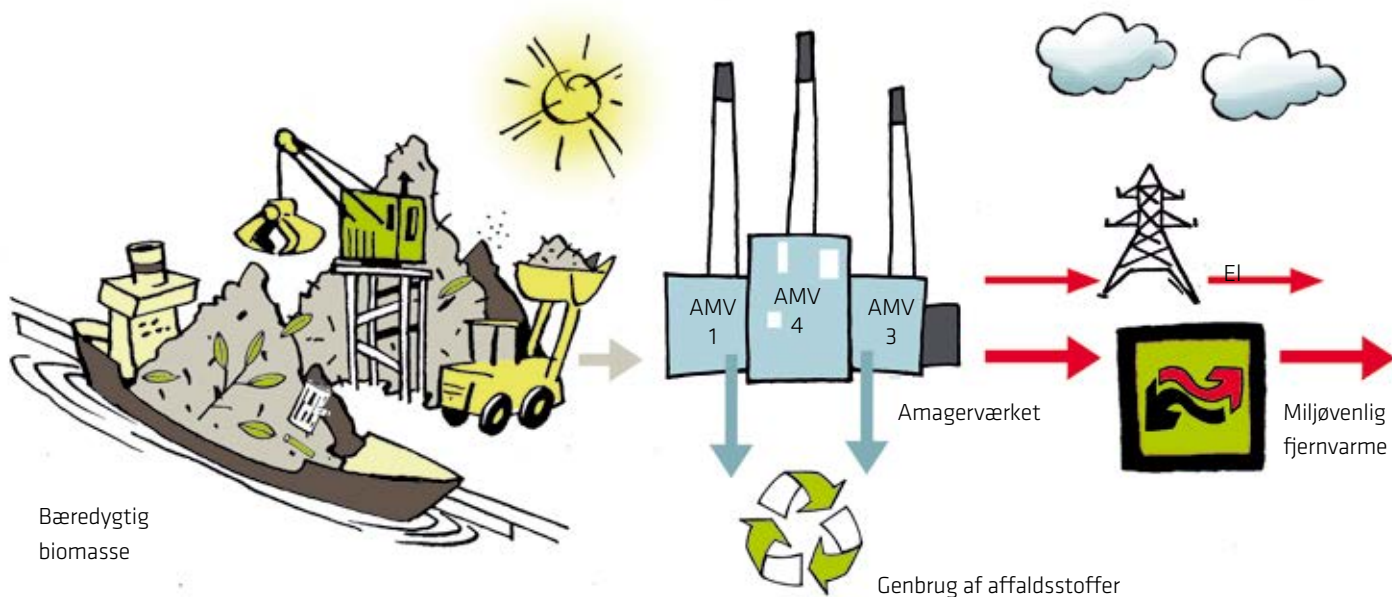
2016

	2017	2016
Netto omsætning inkl. andre driftsindtægter	1.185	1.133
Omkostninger til råvarer og hjælpemidler	-653	-580
Andre eksterne omkostninger	-260	-269
Afskrivninger	-221	-213
Finansielle poster, netto	-9	2
Årets resultat før skat	41	71
Anlægsaktiver	4.017	2.510
Egenkapital	422	378
Årets investeringer i materielle anlægsaktiver	1.679	644
Varmesalg - TJ	8.401	8.899
Elsalg - GWh	1.108	1.322

HOFOR Energiproduktion A/S ejer Amagerværket, som udgør en grundsten i fjernvarmeforsyningen i København og producerer fjernvarme til en række omegnskommuner. Værket dækker i dag en betydelig del af varmebehovet i hovedstadens fjernvarmesystem og en mindre del af elforbruget på Sjælland.

der skal etablere en ny kraftværksblok kaldet blok 4. Denne blok skal fra 2019 producere klimavenlig fjernvarme og el ved at forbrænde bæredygtig biomasse som erstatning for den kulfyrede blok 3. Desuden er der fortsat fokus på at effektivisere produktionen fra de to eksisterende blokke.

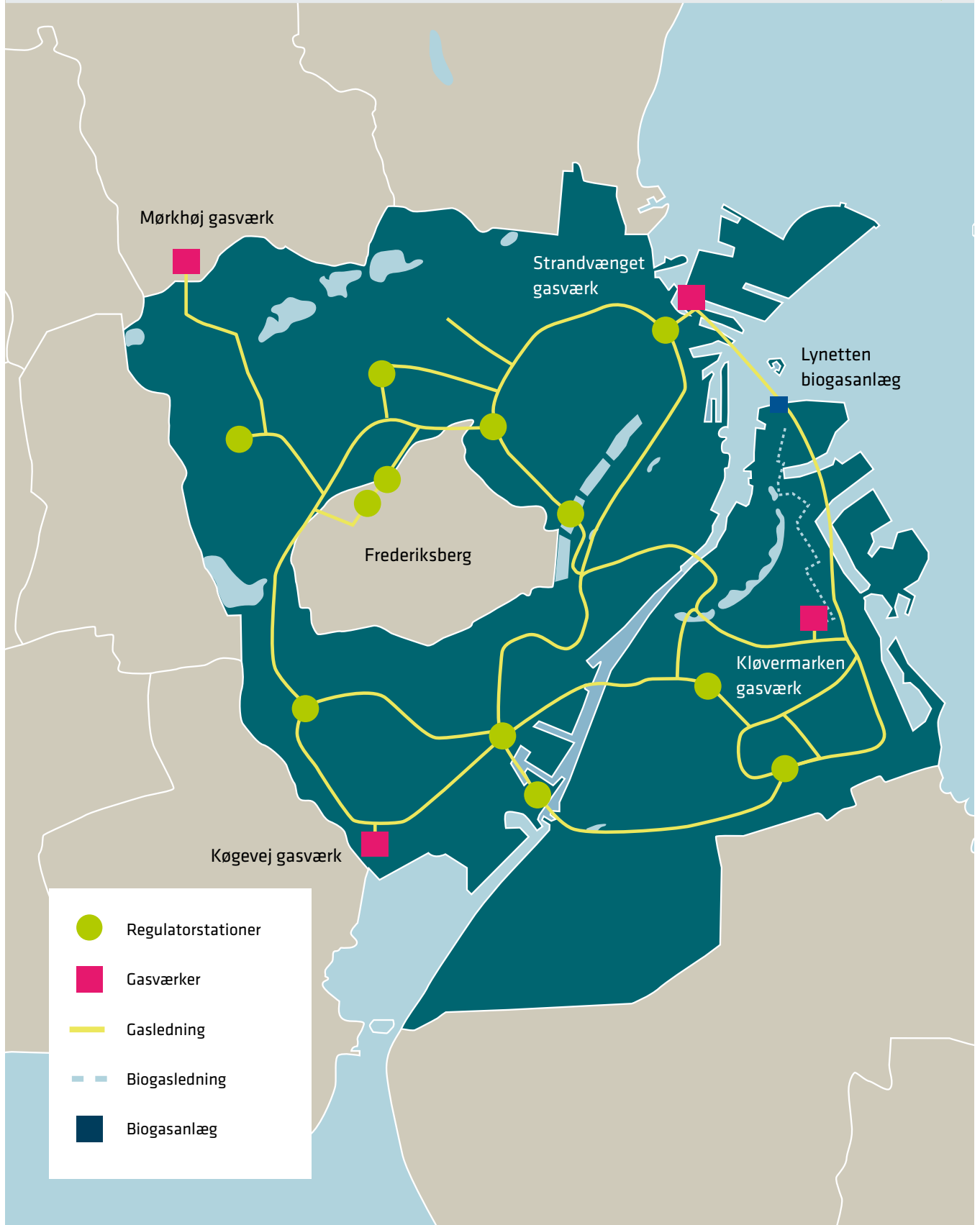
HOFORs udvikling på Amagerværket nu og i de kommende år er beskrevet i tegningen nedenfor. Det helt store projekt er BIO4-projektet,

BYGAS

VORES BYGASNET

Fakta om Bygas

- ▶ Bygas bliver fremstillet ved at blande naturgas, biogas og atmosfærisk luft.
- ▶ Bygas produceres på fire gasværker: Kløvermarken, Strandvænget, Mørkhøj og Køgevej Gasværker.
- ▶ Fra værkerne ledes bygassen til kunderne via et 865 km langt distributionsnet.
- ▶ Forsyningsområdet omfatter Københavns Kommune, dele af Rødovre, Tårnby og Hvidovre Kommuner.
- ▶ Der er ca. 132.000 afregningskunder, hvoraf ca. 127.000 aftager bygas til madlavning.
- ▶ Herudover salg til Frederiksberg Kommune, der forsyner ca. 17.000 afregningskunder.
- ▶ Bygassen bruges primært til madlavning i private hjem og til erhvervs-kunder.
- ▶ Knap 86.000 private kunder er gået over til Fastpris.

Mio. kr.

2017

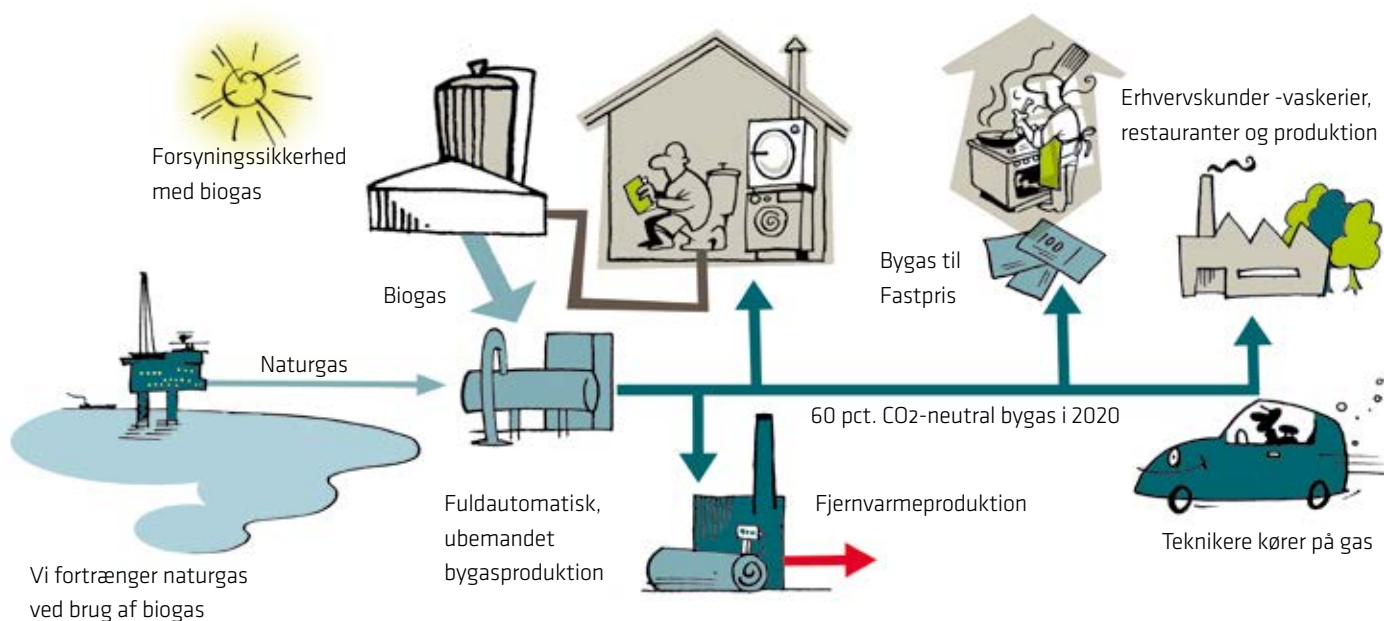
2016

Netto omsætning inkl. andre driftsindtægter	121	130
Omkostninger til råvarer og hjælpemidler	-16	-10
Andre eksterne omkostninger	-41	-46
Afskrivninger	-26	-25
Finansielle poster, netto	0	0
Årets resultat før skat	38	49
Anlægsaktiver	662	666
Egenkapital	754	716
Årets investeringer i materielle anlægsaktiver	35	38
Mængde -mio. m ³	27	27

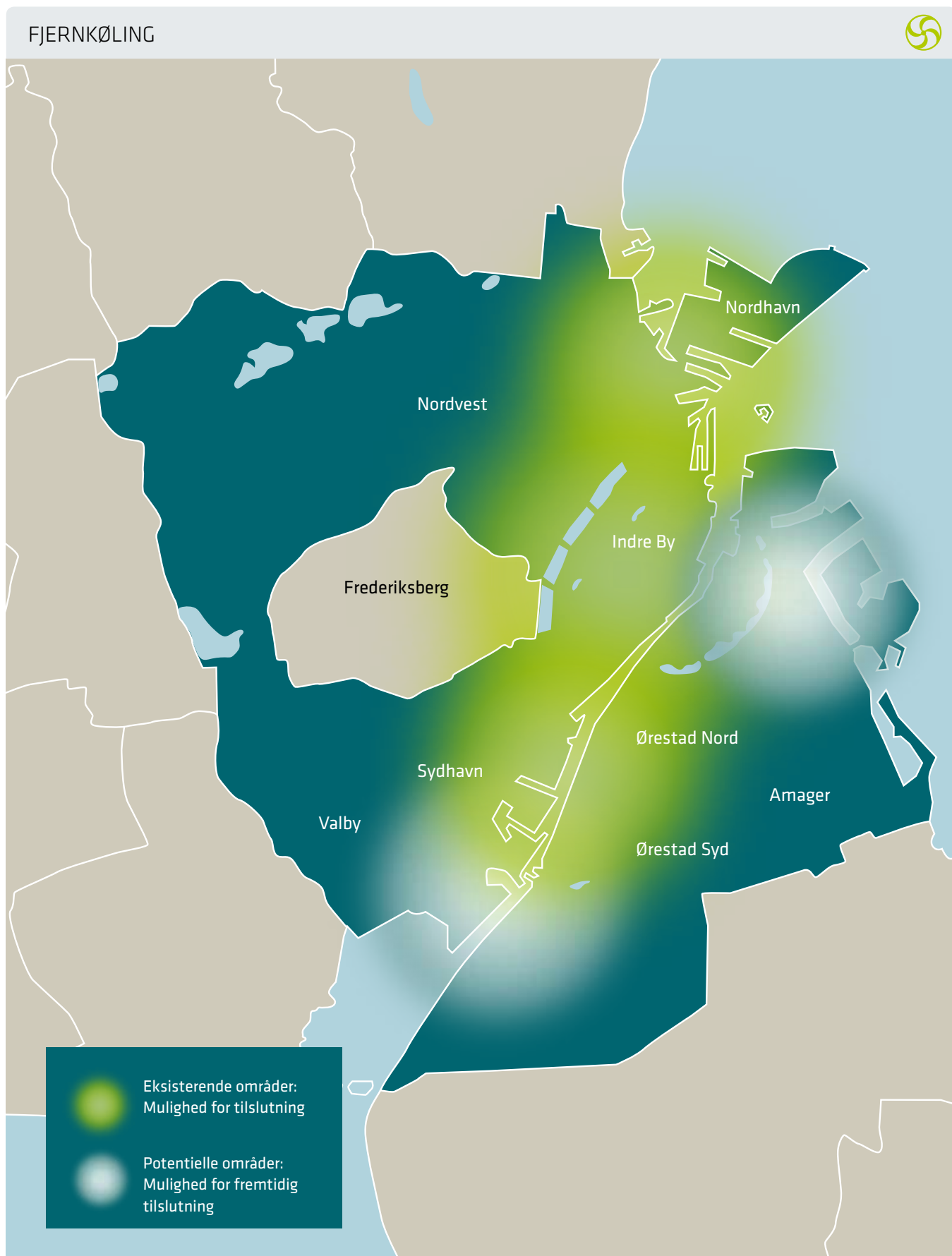
HOFOR Bygas P/S varetager produktion, distribution og salg af bygas samt har myndighedsrollen som godkendt gasleverandør. Samlet forsyner selskabet omkring 300.000 kunder i København og Frederiksberg.

HOFORs arbejde med bygas nu og i de kommende år er beskrevet i tegningen nedenfor. Bygassen består i stigende grad af biogas fra rensesanlæg, og HOFOR arbejder på at sikre forsyningen af biogas. HOFOR

har introduceret et fastpriskoncept (Fastpris) til private kunder, som bruger bygas til deres madlavning. Fastpris er billigere for den typiske gaskunde, der samtidig slipper for den årlige aflæsning af måleren. HOFOR leverer også bygas til restauranter og produktionsvirksomheder, og godt halvdelen af selskabets teknikerbiler kører på gas.

FJERNKØLING

Fakta om Fjernkøling

- ▶ Der er indgået kundeaftaler med en samlet effekt på mere end 60 MW.
- ▶ Ledningsnettet er på ca. 18 km.
- ▶ Kåret som gazellevirksomhed af dagbladet Børsen fire år i træk.
- ▶ Ved at skifte fra lokalt eldrevet køleanlæg til fjernkøling er det muligt at reducere udledning af CO₂ med op til 70 pct. og opnå en økonomisk besparelse på op til 40 pct.

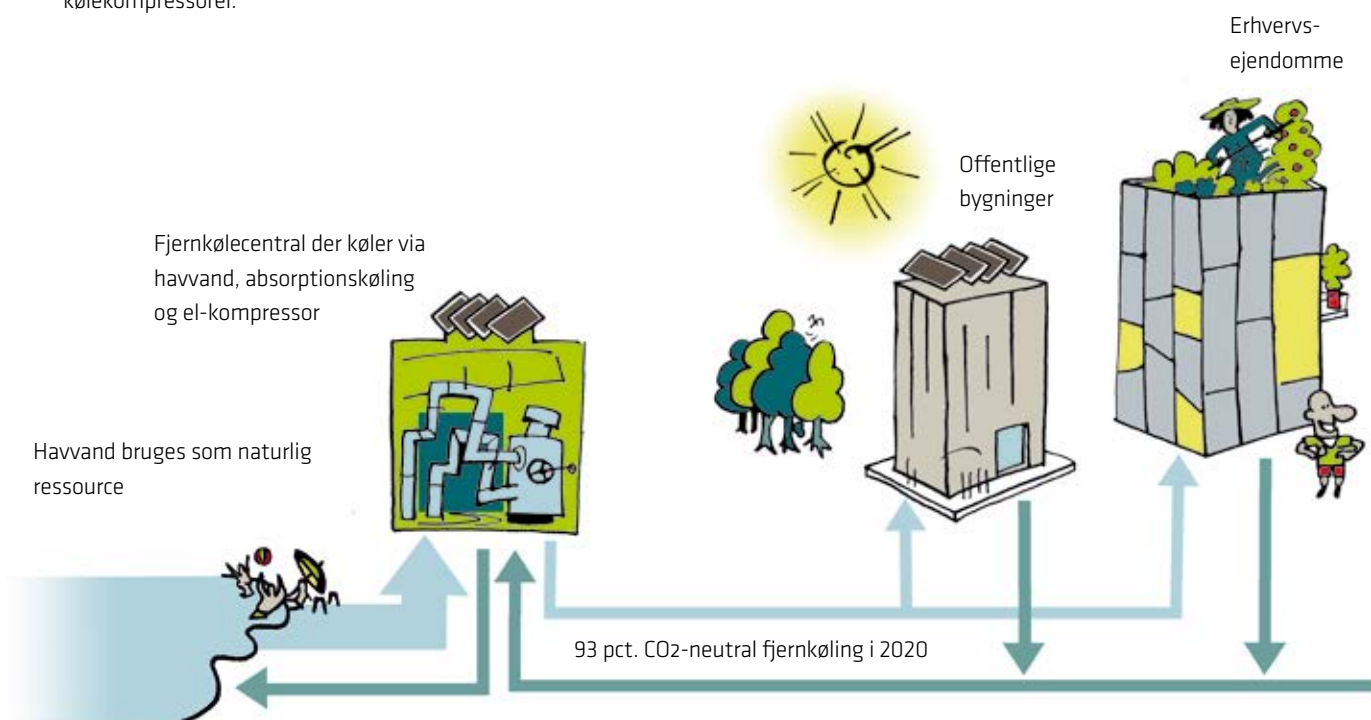
Mio. kr.

	2017	2016
Netto omsætning inkl. andre driftsindtægter	57	46
Omkostninger til råvarer og hjælpemidler	-4	-3
Andre eksterne omkostninger	-10	-7
Afskrivninger	-17	-14
Finansielle poster, netto	-4	-2
Årets resultat før skat	21	18
Anlægsaktiver	583	550
Egenkapital	129	112
Årets investeringer i materielle anlægsaktiver	41	78
Mængde - GWh	19	18

HOFOR Fjernkøling A/S sender koldt vand ud til kunderne gennem et sammenhængende rørsystem – på samme måde som fjernvarme. Kunderne er større erhvervsjendomme og offentlige bygninger, som eksempelvis har brug for køling af serverrum eller har aircondition. Potentialet for fjernkøling i København er stort, og det samme er interessen for denne forsyningsform, der i dag produceres på tre forskellige måder:

- ▶ Frikøling, hvor kulden produceres ved hjælp af koldt havvand, som trækkes ind til centrale køleanlæg fra Københavns Havn.
- ▶ Absorptionskøling, hvor kulden produceres ved hjælp af havvand og damp fra fjernvarmenettet.
- ▶ Kompressorkøling, hvor kulden produceres ved hjælp af eldrevne kølekompressorer.

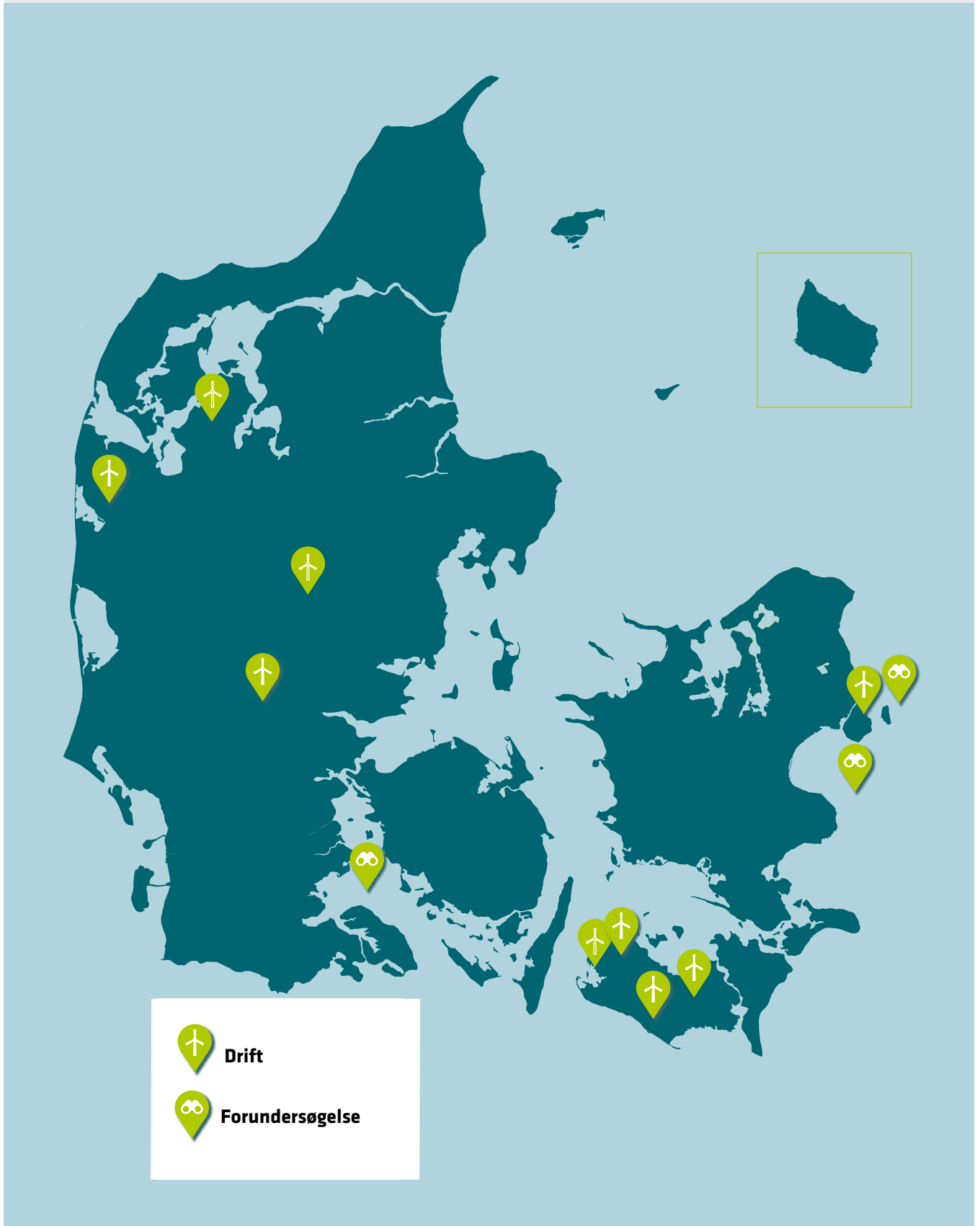
For alle produktionsmetoder anvendes havvand hele året – enten som primær kølekilde eller som sekundær kølekilde ved at afkøle kølemaskinerne. Herved opnås både lav CO₂-udledning og en økonomisk besparelse.

VIND

PLAN FOR VINDMØLLER I DANMARK

Fakta om Vind

- ▶ Mål for 2025: 360 MW vindmøller i drift eller under opførelse - svarende til godt 100 store vindmøller.
- ▶ Efter aftale med Københavns Kommune undersøger HOFOR frem mod 2020 mulighederne for at øge den eksisterende målsætning fra 360 til 460 MW.
- ▶ I løbet af 2017 tilføjede HOFOR fire nye vindmølleparker, så der nu er ni parker i drift med en kapacitet på 114 MW, hvilket svarer til det årlige elforbrug for ca. 150.000 danskere. Heraf ejer HOFOR de 86 MW.

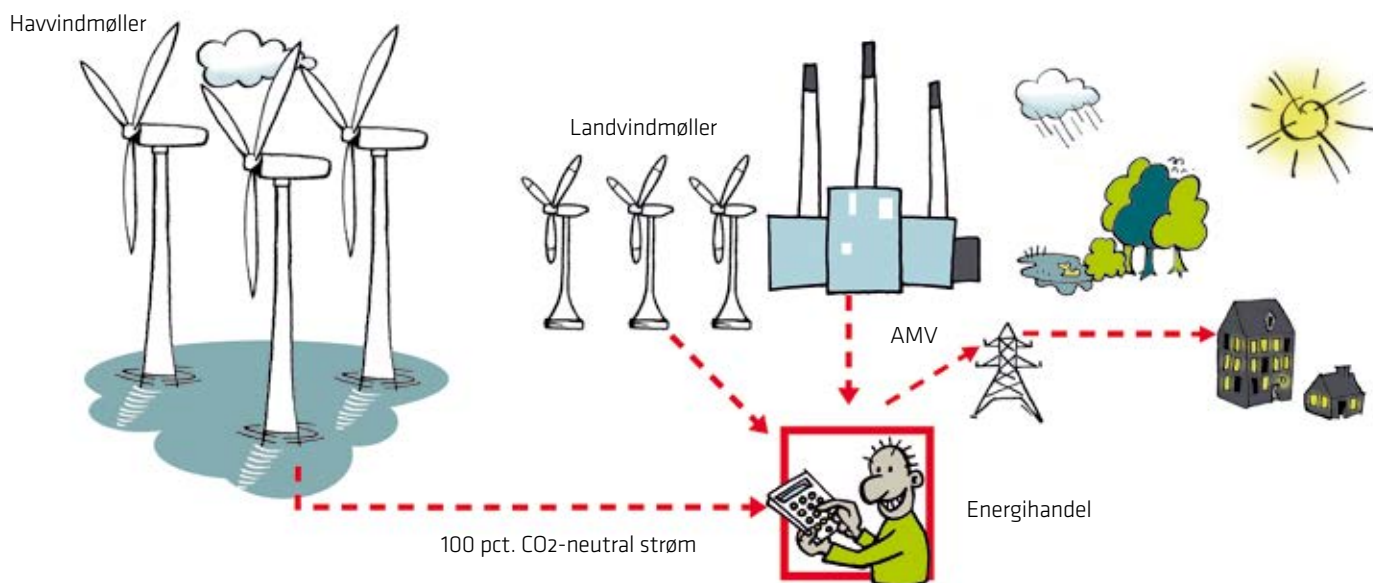
Mio. kr.

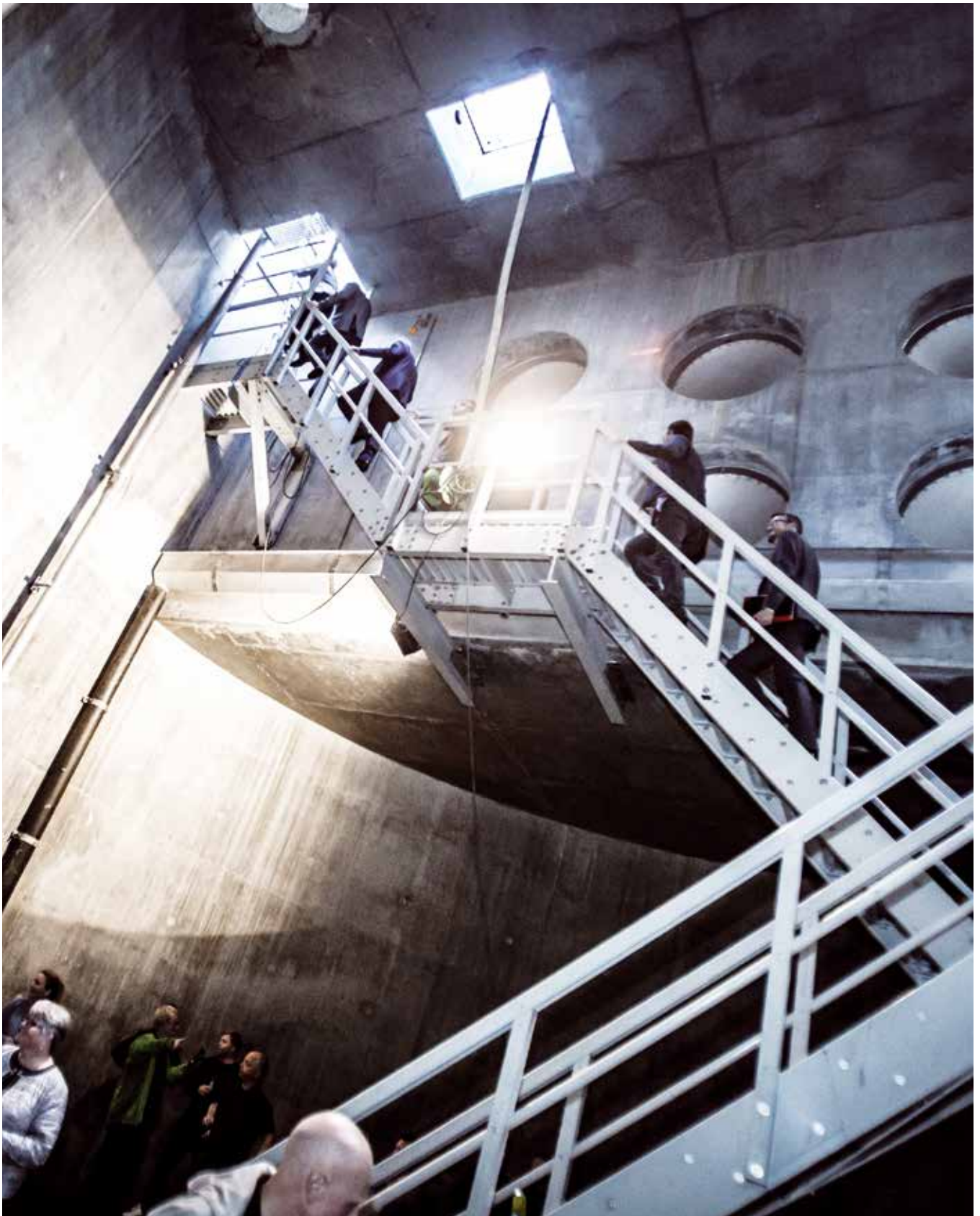
	2017	2016
Netto omsætning inkl. andre driftsindtægter	71	33
Omkostninger til råvarer og hjælpemidler	-1	-0
Andre eksterne omkostninger	-25	-36
Afskrivninger	-20	-87
Finansielle poster, netto	-11	-10
Årets resultat før skat	15	-101
Anlægsaktiver	876	445
Egenkapital	94	74
Årets investeringer i materielle anlægsaktiver	384	111
Mængde - GWh	154	89

HOFOR Vind A/S blev stiftet i 2010. Selskabets formål er at forberede grundlaget for opstilling af vindmøller og dernæst at finansiere, etablere, eje, drive, og yde rådgivning om vindmølleprojekter. HOFORs interesse i vindenergi hænger sammen med Københavns Kommunes klimaplan. Som den første hovedstad i verden skal København være CO₂-neutral i 2025. Vindmøller er i den forbindelse udpeget som en af de væsentligste indsatser for at nå det ambitiøse mål. Klimaplanens mål for vindmølleaktiviteter svarer til i alt ca. 360 MW eller godt 100 store vindmøller i drift i 2025. I en tæt by som København er der kun

plads til et begrænset antal vindmøller. Derfor omfatter vindmølleplanerne også placeringer uden for København – både på landjorden og til havs.

Selskabet har arbejdet med at realisere strategien, således at den nu omhandler udvikling af egne projekter både i og uden for København. HOFOR opkøber desuden vindmølleprojekter under udvikling i landets øvrige kommuner. Til havs er HOFORs strategi at indgå partnerskaber med etablerede aktører inden for branchen.

Den første regnvandstunnel Østerbrotunnelen blev indviet i 2017, og den er nu klar til at lede regnvand fra Ydre Østerbro ud i havnen ved Svanemølleværket.

STRATEGISK RETNING OG RESULTATER

HOFORs vision er at skabe bæredygtige byer, og missionen er at levere vand- og energiløsninger til kunderne – grønt, sikkert og billigt. Det gør HOFOR ved hjælp af tre overordnede ambitioner – fælles, integreret og fremsynet – der tilsammen danner rygraden i den strategi, som sætter retningen for HOFOR fra 2015 til og med 2020.

Fælles, integreret og fremsynet

- strategien 2020

Fælles - fordi HOFOR vil udvikle og investere i fælles infrastruktur med høj kollektiv værdi. F.eks. ved at bygge flere store skybrudstuneller i København, sikre rent drikkevand og en CO₂-neutral forsyning. Det handler om, at virksomheden har fokus på de forsyningsløsninger, som kunderne får glæde af i et bredt netværk. I stedet for at hver bolig har egne lokale forsyningsløsninger, så får kunderne fjernvarme fra HOFOR direkte ind til huset, bygas til komfuret og drikkevand til hanerne.

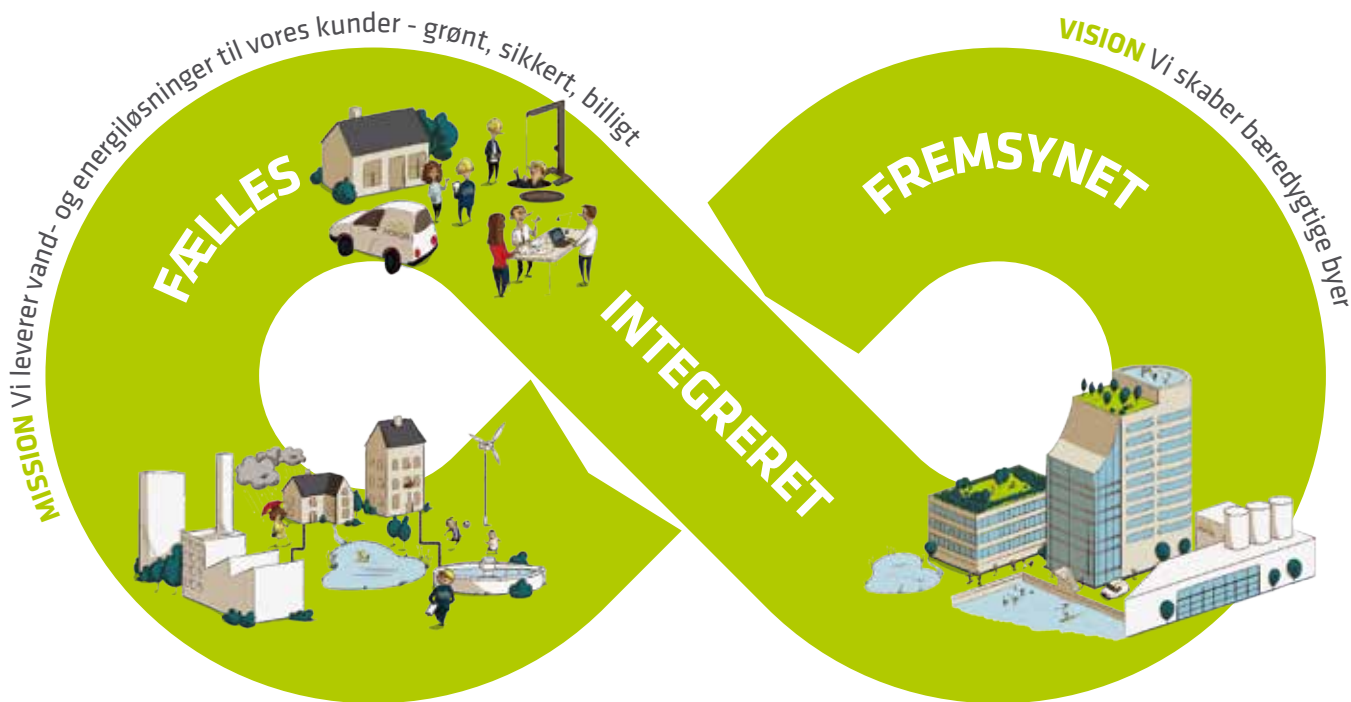
Integreret - fordi HOFOR vil tænke forsyningsarterne bedre sammen. F.eks. ved at omdanne varme fra spildevand til fjernvarme ved at bruge varmepumper. Der skal være øget fokus på, at virksomheden bliver bedre til at udnytte ressourcer internt og skabe synergi. Virksomheden skal fortsat være omkostningsbevidst og arbejde med effektiviseringer og sunde investeringer.

Fremsynet - fordi HOFOR vil udvikle og anvende nyskabende løsninger, der kan styrke effektiviteten og give kunderne bedre service, miljø og priser. F.eks. ved at fremstille blødere vand, der gavner miljøet og sparer kunderne for penge og besvær. Og ved at udvikle nye teknologier i varmeforsyningen samt understøtte udvikling og eksport af bæredygtige løsninger i samarbejde med private virksomheder. Samtidig skal HOFOR styrke fokus på kunderne, sikre en bedre kundeoplevelse og øge effektiviteten i kundebetjeningen.

HOFOR skal arbejde både fælles, integreret og fremsynet for at nå visionen at skabe bæredygtige byer. Strategien er symboliseret ved kredsløbet for at understrege, at alle tre ambitioner er lige vigtige og hænger sammen.

Ud over de tre ambitioner handler HOFORs strategi om konsolidering. Der er derfor et stort fokus på kerneforretningen og de funktioner, der går på tværs af hele organisationen. I de følgende afsnit bliver årets vigtigste resultater inden for fælles, integreret og fremsynet præsenteret, mens kerneforretningsopgaver som f.eks. HOFORs medarbejderansvar og ansvar for miljøet er beskrevet senere i afsnittet om samfundsansvar.

På de følgende sider præsenteres en række af de indsatser, HOFOR har arbejdet med inden for de tre strategiske retninger fælles, integreret og fremsynet.

Kredsløbet symboliserer, at der skal være fokus på alle tre ambitioner. De hænger uløseligt sammen, er ikke prioriterede og HOFOR når ikke i mål uden at have succes på alle tre områder.

FÆLLES

Byggeriet af ny kraftværksblok skrider planmæssigt frem

På Amagerværket bliver der i dag fyret med både biomasse og kul, men for at København kan blive CO₂-neutral, skal værket ikke lænere fyre med kul. HOFOR investerer derfor i en ny biomassefyret kraftværksblok på Amagerværket. Den nye blok 4 skal erstatte blok 3, som er kulfyret og i slutningen af sin tekniske levetid.

For HOFOR er det afgørende, at den nye kraftværksblok fyres med bæredygtig træflis, og HOFOR arbejder sammen med både kraftværksbranchen og fjernvarmebranchen for at fastholde den fælles nationale branchaftale om at bruge bæredygtig biomasse fra certificerede leverandører. Ved udelukkende at bruge bæredygtig biomasse som brændsel kan HOFOR levere et afgørende bidrag til, at København når målet om at blive verdens første CO₂-neutrale hovedstad i 2025.

I løbet af 2017 gik byggeriet af den nye blok fra at være arbejder i jord med pilotering,

rørlægning og støbning af fundamenter til at nå sin fulde højde i kedelhuset på ca. 70 meter.

Knap 1.000 personer har deres daglige gang på det, der er en af Danmarks største byggepladser, og i starten af 2018 var alle samlet til rejsegilde. Det er en udfordring at bygge kraftværksblok og drive et kraftværk, særlig når byen og borgerne er så tæt på som på Amagerværket. Der er derfor igennem hele byggeperioden fokus på at mindske gener fra byggeriet for de nærmeste naboer mest muligt, herunder f.eks. planlægning af de mest støjende arbejder til dagtimerne. Ved behov for støjende arbejder om natten foretages de i tæt dialog med kommunen. Ligeledes er der stor fokus på, at arbejdsmiljø og sikkerheden er i top, hvilket kræver særlig opmærksomhed under så stor en byggeproces. I løbet af 2017 lykkedes det at holde antallet af arbejdsulykker helt i bund, hvor status er, at antallet af ulykker er væsentligt under niveauet i forhold til byggeri generelt. Byggeriet skrider planmæssigt frem både

tidsmæssigt og i forhold til budgettet. Test af delsystemer af kraftværksblokken forventes at starte medio 2018, og hele anlægget vil være klar til kommerciel drift i april 2019. Det første skib med bæredygtig træflis ventes at anløbe værkets havn i august 2018.

Dampkonvertering i fjernvarmenettet

I en del af det op til 90 år gamle fjernvarmesystem i København bliver varmen leveret som damp. Men det er langt mere klimavenligt at levere fjernvarmen med vand i rørene, og derfor er HOFOR i gang med at konvertere mange kilometer fjernvarmerør, således at dampen erstattes af varme leveret med vand. Det svarer til at lægge et nyt fjernvarmesystem i en by på størrelse med Aalborg, men når gravearbejdet er overstået, vil københavnere få en mere energieffektiv varme, som er med til at nå målet om at gøre København CO₂-neutral i 2025.

I løbet af 2017 blev flere store milepæle i dampkonverteringen nået, nemlig færdiggørelse af hovedledningsprojektet på Østerbro

Der var helt gult af mennesker, da de omkring 1.000 arbejdere på BIO4-projektet var med til at fejre rejsegilde for den nye kraftværksblok.

Fakta

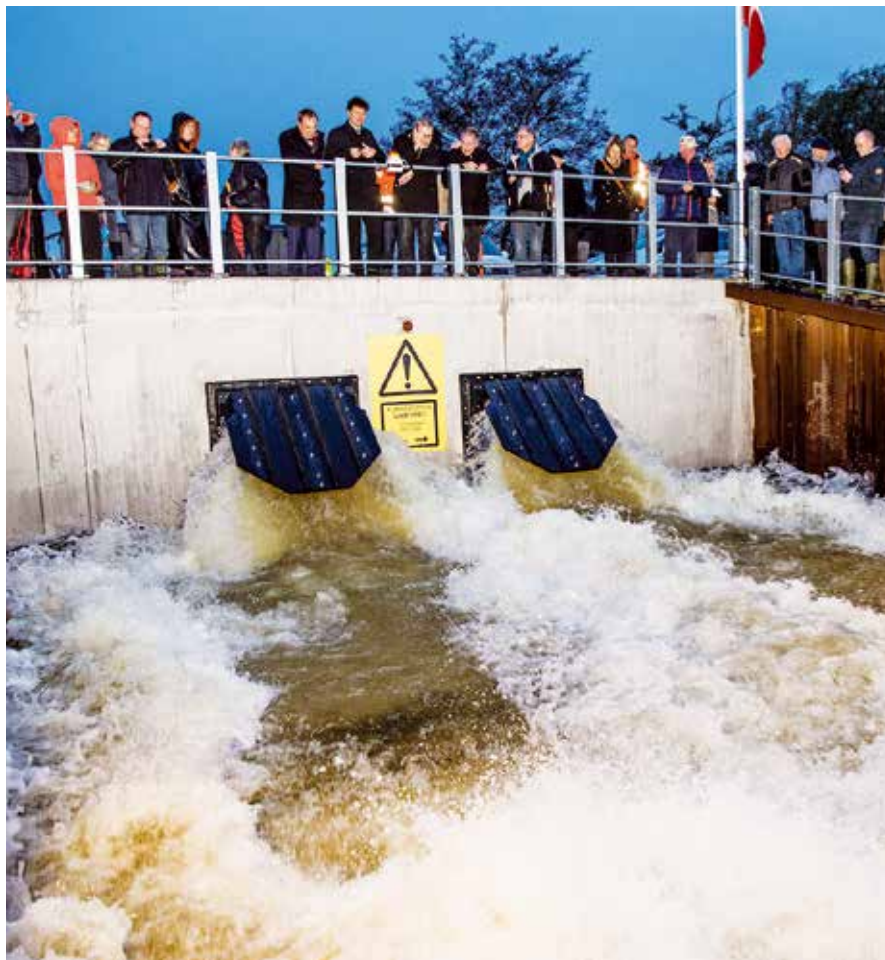
En 100-års regnhændelse er den døgnnedbør, man statistisk kan forvente forekommer én gang hvert 100 år.

gennem Landskronagade samt ledningen over Dr. Louises Bro, som kobles sammen med ledningen i Farimagsgade. Med færdiggørelse af disse ledninger er hovedforsyningen til Indre By tæt på at være færdigetableret. Blandt de andre milepæle var Dampkunde-500-arrangementet, som blev afholdt i maj måned i solskin på pladsen foran Statens Museum for Kunst. Det blev markeret, at der på det tidspunkt kun var 500 dampkunder tilbage, der skulle konverteres. Endvidere blev der på Lygten Varmeværk etableret tre af i alt fire nye gasfyrede spidslastkedler, der erstatter de gamle oliefyrede dampkedler.

Der blev arbejdet hårdt hele 2017 på at etablere ledninger og konvertere kunder. I alt blev der etableret ca. 15 km ledning og konverteret 155 dampkunder. Der mangler derfor kun at blive etableret 21 km ledning og konverteret 394 dampkunder i de kommende år, indtil projektet afsluttes i 2021.

Klima- og skybrudsinvesteringer

En væsentlig grund til dannelsen af HOFOR var ønsket om at samarbejde tæt om klimatilpasning og skybrudssikring. Det store skybrud i juli 2011 og erkendelsen af, at vandet ikke kender til kommunegrænser, gav det fælles udgangspunkt, at de store investeringer i klimasikring skal koordineres for at give størst mulig nytte og synergi. HOFOR har en række forskellige indsatser der dækker klimaudfordringer på tværs af kommuneskel, store tunneler, der fungerer som motorveje for at ledes skybrudsvand væk fra byerne og så en række lokale løsninger. Alt sammen er med til

Vandet fossede ud ved den nye pumpestation, som markerede afslutningen på det store projekt med at klimasikre langs St. Vejleå.

at styre regnvandet og mindske de negative effekter af det ændrede klima.

Klimaudfordringer på tværs

Nogle af de tværkommunale projekter, der er sat i gang for at klima- og skybrudssikre hovedstadsområdet, er projekterne Harrestrup Å, St. Vejleå og Kagså.

Ti kommuner samarbejder om at skybrudssikre Harrestrup Å. Seks af disse kommuners spildevandsselskaber er med i HOFOR, der siden 2013 har fungeret som projektsekretariat for det store, tværkommunale samarbejdsprojekt. Planen er at implementere delløsningsplanerne over en 30-årig periode og dermed sikre, at åen kan rumme en 100-års regnhændelse. I projektet er der i 2017 blevet arbejdet videre med at udvikle og optimere kapacitetsplanen

fra 2016, med henblik på at parterne i 2018 beslutter sig endeligt for dens gennemførelse. Der er afsat 25 mio. kr. til at modne udvalgte projekter i kommunerne over en toårig periode i 2017-18.

I 2017 blev de sidste af anlægsprojekterne i det store klimatilpasningsprojekt omkring St. Vejleå afsluttet og fejret med indvielse af pumpestationen ved Ishøj Havn i november. Der er tale om omlægning og klimatilpasning af et af landets største regnvandstekniske anlæg tilhørende Kloaksammenslutningen Vallensbæk Mose – et samarbejde mellem HOFORs forsyninger i Albertslund, Brøndby og Vallensbæk Kommuner samt forsyningerne i Glostrup, Høje-Taastrup og Ishøj Kommuner. Både Ishøj og Vallensbæk har tidligere været hårdt ramt af skybrud, der har sat tunneler,

veje og kældre under vand. Projektet er realiseret med midler, som er en kompensation for, at Banedanmark har fjernet en del af Valensbæk Sø i forbindelse med etableringen af Ringstedbanen.

Ved Kagsåen er HOFOR involveret i et stort tværkommunalt projekt sammen med Novafos, Gladsaxe og Herlev Kommuner. Kagsåen er i dag stærkt påvirket af spildevand. Når det regner, aflastes der spildevandsopblandet regnvand til åen via 22 overløb fra afløbs-systemer i Gladsaxe og Herlev. I 2017 er der udarbejdet et skitseprojekt for Kagsåparken, som forventes sendt i udbud til egentlig projektering i 2018.

Motorveje for skybrudsvandet

En af de helt store udfordringer for HOFOR ligger i at få tilpasset byerne til at kunne klare de stigende mængder af regnvand. Klima- og skybrudsprojekter er derfor nu i gang med at blive konkretiseret, projekteret og gennemført i hele hovedstadsområdet.

For at sikre, at der ikke er overløb fra kloak til Damhusåen, når det regner kraftigt, er der to store tunnelprojekter på hver side af åen. I 2017 blev tunnelprojektet på københavner-siden af Damhusåen indviet, og dermed ligger

Danmarks længste forsinkelsesbassin klar til at aflaste kloaksystemet under skybrud og kraftig regn. På Hvidovre-siden af åen blev første del af den større kloakledning også tunneleret færdig, og når alle tilslutninger er etableret, vil risikoen for overløb af spildevand til åen ved skybrud og kraftig regn være mindsket markant.

I 2017 blev Østerbrotunnelen indviet og er klar til at lede regnvand fra Ydre Østerbro direkte ud i havnen, når alle tilslutninger er etableret. Et andet nøgleprojekt på Østerbro er en tunnel under Strandboulevarden. Dette projekt er planlagt i samarbejde med Københavns Kommune, som omprofilerer vejen og forskønner den, umiddelbart efter HOFOR afslutter tunnelen. Projektet har været lidt forsinket, men nu er forhindringerne væk, så HOFOR kan komme i gang med tunneleringen.

Opsamling og styring af regnvand lokalt

I samarbejde med Københavns Kommune kombineres renoveringen af den gamle Eng-havepark med etablering af et stort skybrudsbassin under parken, som vil være med til at sikre, at Vesterbro ikke oversvømmes under skybrud. HOFOR etablerer i den forbindelse desuden et bassin, hvor rent tagvand fra Carlsberg kan opmagasineres og bruges til

vanding af parkens blomster eller til spuling af kloakken.

I Københavns Indre By er der nu lagt over 4 km klimarender, bl.a. i Rådhusstræde, Kgs. Nytorv og Esplanaden, der fører hverdagsregn og skybrudsvand til havnen. I Valby gennemføres der projekter med lokal afledning af regnvand (LAR-projekter) og regnvandsrensning ved Vigerslevvej/Damhusåen.

I Albertslund har HOFOR udført et projekt med våde enge, hvor regnvand opmagasineres inden udledning i St. Vejleå. For at få vandet til St. Vejleå skal kanalen gennem byen også renoveres. Dette arbejde blev afsluttet i starten af 2018. I samarbejde med Albertslund Kommune, der samtidig renoverer byrummet, har HOFOR har renoveret bolværker og uddybet kanalen og dermed øget vandføringsevnen.

I Brøndby har HOFOR arbejdet med at klimatilpasse kvarteret omkring Horsedammen og afsluttede i 2017 to delprojekter. Det tredje og sidste delprojekt afsluttes i 2018 med et regnvandsbassin, som i samarbejde med Brøndby Kommune anlægges under en parkeringsplads.

De øvrige kommuner Rødovre, Herlev, Hvidovre, Vallensbæk og Dragør har også afsluttet klimaprojekter i løbet af året. Handlingsplaner for klimatilpasning og skybrud er i fokus, og alle kommuner har nu afsluttet det første arbejde med en samlet plan.

Arbejdet med at skybrudssikre hovedstadsområdet er altså godt i gang, og det kommer til at fortsætte mange år frem i tiden, for det tager tid at indrette eksisterende byer til at kunne håndtere de stigende regnvandsmængder.

Modernisering af vandværker

HOFORs vandværker bliver moderniseret over de kommende år. Det er nødvendigt for fortsat at kunne levere rent drikkevand af høj kvalitet til de cirka en million kunder. Moderniseringen kommer til at strække sig over en del år, da det er nødvendigt først og fremmest at oprethol-

HOFOR fejrede i midten af 2017 at være nået halvvejs med dampkonverteringen.

Projektet med at nybygge og modernisere Vandværket ved Søndersø startede i 2018.

de forsyningsikkerheden, hvilket betyder, at værkerne ikke kan tages ud af drift samtidig.

Når værkerne moderniseres, bliver de gamle åbne iltningstrapper og filtre erstattet med lukkede systemer til iltning og filtrering, så det ikke er muligt at komme i fysisk kontakt med vandet. Hermed reduceres risikoen for udefrakommende forurening, hvilket øger drikkevandssikkerheden. Samtidig indføres nye teknologier som UV-behandling og blødgøring.

Brøndbyvester Vandværk, som behandler vandet til de ca. 35.000 kunder i Brøndby Kommune, blev i september 2017 indviet som det første af HOFORs moderniserede værker med blødgøring. I de nærmeste år frem mod 2021 følger modernisering og implementering af blødgøring på de regionale værker ved Marbjerg, Søndersø, Lejre og Thorsbro. Dette arbejde pågår i et innovativt samarbejde med

en række af de førende leverandører på markedet.

I 2018 forventes planlægningen for modernisering af de resterende regionale værker og lokale værker at blive igangsat.

Grundvandsbeskyttelse

Drikkevandet hentes op dybt nede fra grundvandet i undergrunden. Det kan tage naturen op til 500 år at danne grundvandet, og nogle steder er grundvandet helt ungt, dvs. under 25 år gammelt. Grundvandsbeskyttelse kræver derfor langsigtet planlægning, når det skal sikres, at kommende generationer fortsat kan få drikkevand, der er baseret på rent grundvand. Det er derfor en vigtig opgave for HOFOR gennem forebyggende tiltag at sikre en god grundvandskvalitet – også på lang sigt.

HOFOR arbejder fortsat sammen med Na-

turstyrelsen og en række kommuner om at få rejst ny skov i vigtige indvindingsområder til virksomhedens kildepladser. I 2017 blev der erhvervet 36 ha jord i to skovrejsningsprojektområder.

På baggrund af grundvandsbeskyttelsesstrategien har HOFOR sat fokus på arbejdet med at indgå frivillige aftaler om miljøvenlig drift af landbrugsarealer. I 2017 blev der indgået aftaler med otte lodsejere på cirka 113 ha. Dermed har HOFOR ved udgangen af 2017 beskyttet cirka 553 ha med frivillige aftaler om miljøvenlig drift.

2017 har også været præget af en sag om pesticidforbud i det boringsnære beskyttelsesområde (BNBO) ved Bjellekær Kildeplads i Nordsjælland. Egedal Kommune meddelte i efteråret 2016 forbud til lodsejere i nærområdet til kildepladsen om ikke at bruge pesti-

der. Tre haveejere og ni landmænd påklagede kommunens afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Nævnet har nu truffet afgørelse om, at kommunens forbud skal opretholdes. HOFOR bakker op om Egedal Kommunes beslutning om at fremtidssikre kildepladsen mod forurening.

HOFOR indgår fortsat i et godt samarbejde med lokale vandværker i seks vandsamarbejder, som har til formål at beskytte grundvandet. Hovedaktiviteten i de lokale vandsamarbejder er at sløjfe ubenyttede brønde og borer for at undgå, at de kan udgøre en risiko for forurening af grundvandet. I løbet af de sidste ti år er der blevet sløjfet knap 900 brønde og borer. Derudover samarbejder HOFOR generelt med kommunerne om at sikre grundvandet.

Indvindingstilladelser

HOFOR har syv regionale vandværker. Grundvandet til produktionen af drikkevand på vandværkerne pumpes op på de tilhørende kildepladser. Der er i alt 49 regionale kildepladser, hvoraf der er nyere indvindingstilladelser på de syv. De resterende tilladelser havde alle udløbsdato i 2016.

HOFOR har for de regionale kildepladser for over 10 år siden søgt kommunerne om fornyede indvindingstilladelser, men det blev af den

daværende planmyndighed, Hovedstadens Udviklingsråd, besluttet, at der skulle udarbejdes en Vurdering af Virkninger på Miljøet (VVM) for den samlede regionale indvinding, inden tilladelserne kunne meddeles. Det har været en lang proces med forsinkelse af de statslige vandplaner og yderligere forsinkelser som følge af klagesager, inden HOFORs VVM for den regionale vandindvinding forelå endeligt i december 2015.

Ved udgangen af 2017 nåede HOFOR op på at have tilladelser til at indvinde 48 mio m³/år, svarende til 67 pct. af den ønskede samlede mængde på 71,55 mio m³/år. Det er tilladelser fra i alt 32 kildepladser, og HOFOR mangler tilladelser fra 17 kildepladser.

For de resterende kildepladser betyder det dog ikke, at der indvindes vand uden tilladelse, da der er meddelt kortere forlængelser af de tidligere tilladelser på uændrede vilkår, indtil HOFORs ansøgninger er færdigbehandlet. HOFOR har en god dialog med kommunerne om de resterende indvindingstilladelser, og der vil som hidtil blive fastsat vilkår, som sikrer, at hovedstadsområdet vandforsyning tilgodeses, samtidig med at de nødvendige natur- og miljøhensyn tages for at opnå den størst mulige grad af bæredygtighed i den fremtidige vandindvinding.

Vandkvalitet

Især de lokale værker har udfordringer med en vanskelig, naturlig vandkvalitet (bl.a. forhøjet nikkelindhold), samtidigt med at der er mange aktiviteter, der potentielt kan true kvaliteten af grundvandet. Indvindingen er derfor i samarbejde med kommunerne underlagt et skærpet analyseprogram for overvågning af vandkvaliteten. Vandet, som ledes til kunderne, har en god kvalitet, der naturligvis overholder kvalitetskravene. I tilfælde af overskridelser tages der straks prøver, og et beredskab håndterer eventuelle kvalitetsproblemer.

Prøvetagning og kvalitetskontrol er i 2017 videreført på et meget højt niveau. Overvågningen er skærpet i forhold til de lovpålagte minimumskrav. Overvågningen er tilrettelagt ud fra en risikovurdering af indvindingen, produktionen og distributionen. I 2017 har der været fokus på afsmitning af tjærestoffer fra gamle støbejernsrør. Det har betydet en udvidet kontrol for indhold af disse stoffer i drikkevandet i alle otte kommuner for at dokumentere, at kvalitetskravet er overholdt. HOFOR har sit eget akkrediterede vandkvalitetslaboratorium, der foretager kontrol af hele vandleverancen. I 2017 blev der udtaget ca. 19.500 prøver til sikring af vandkvaliteten.

Rekord for tilgang af vindmøllekapacitet

I slutningen af 2017 havde HOFOR 37 vindmøller med en kapacitet på 114 MW. Det er en vækst fra 2016 på ca. 70 MW. Den årlige elproduktion fra de vindmøller, HOFOR indtil videre har opstillet, svarer til forbruget for ca. 150.000 danskere. I maj måned blev seks vindmøller tilsluttet ved Korsnakke på Vestlolland. I august blev tre vindmøller tilsluttet ved Krejbjerg i Skive Kommune. Hen over årsskiftet 2017/18 blev tre vindmøller ved Thorsminde nær kommunegrænsen mellem Skanderborg og Silkeborg Kommune rejst, og senest er yderligere otte vindmøller rejst og tilsluttet elnettet ved Rødbyfjord i Lolland Kommune.

Da den gældende støtteordning for vindmøller udløb i februar 2018, og de fremtidige rammebetingelser for vedvarende energianlæg er

Indvindingstilladelser

Den mængde drikkevand, HOFOR har opnået tilladelser til at indvinde, udgør nu 67 pct. af den samlede ønskede tilladelsesmængde.

■ Har opnået tilladelser
■ Mangler tilladelser

Seks vindmøller ved Korsnakke blev indviet i 2017.

usikre, har der været behov for en revision af HOFORs vindmøllestrategi. Derfor har HOFOR sammen med Københavns Kommune i 2017 udarbejdet en ny vindmøllestrategi, der blev vedtaget af Borgerrepræsentationen i København i november 2017. HOFOR har herved fået mandat til at tænke indsatsen i vedvarende energi bredere i form af opkøb af projekttigheder, repowering af eksisterende vindmølleparker og investering i vindmøller i udlandet. HOFOR får desuden mulighed for at investere i andre elproducerende teknologier end vindmøller f.eks. større solcelleanlæg. Endvidere medfører strategien, at HOFOR frem mod 2020 vil undersøge mulighederne for at øge den eksisterende vindmølleindsætning fra 360 til 460 MW.

Mulighederne for at udvikle havvindmøller
HOFOR har i samarbejde med andre aktører i

løbet af året undersøgt mulighederne for at udvikle og investere i flere forskellige danske havvindmølleprojekter. Disse undersøgelser vil fortsætte i 2018. I 2017 har HOFOR f.eks. været i dialog med Energistyrelsen og Transportministeriet om at få tilladelse til at lave forundersøgelse til to havmølleparker i Øresund, Nordre Flint (op til 160 MW) og Aflandshage (op til 250 MW). Et endeligt svar forventes i 2018. I året, der gik, har der også været dialog med Sønderborg Forsyning om mulighederne for i fællesskab at udvikle en havmøllepark i Lillebælt (op til 160 MW). Forundersøgelserne til parken er startet, og i løbet af første halvår 2018 vil det vise sig, om det er muligt at etablere et formelt samarbejde.

Fjernkøling vokser yderligere

I 2017 leverede HOFOR Fjernkøling A/S igen et flot resultat og voksede i både top- og

bundlinje. At selskabet kan forøge sin omsætning igen, viser at der fortsat er stor efterspørgsel på den klimavenlige køling.

Også i 2017 er der lavet flere nye aftaler. Dermed kan en endnu større andel af virksomheder og større ejendomme i København fremover sænke CO₂-udledningen markant ved at vælge køling fra HOFORs centrale fjernkølingsanlæg frem for at have eget køleanlæg.

HOFOR er desuden langt med planerne om at etablere virksomhedens tredje fjernkølecentral. Den nye central bliver placeret i Ørestaden, hvor en række virksomheder derfor snart får mulighed for at udskifte et pladskrævende lokalt køleanlæg med fjernkøling fra HOFOR.

INTEGRERET

Mere værdi for pengene – asset management i HOFOR

Kunder og ejere skal kunne stole på, at HOFOR altid leverer den aftalte service og kvalitet – hverken mere eller mindre – til den aftalte pris. Derfor skal anlæg og aktiver til hver en tid være i stand til at levere det aftalte, og ved hjælp af asset management kan virksomheden få mest muligt ud af aktiverne. Med asset management forholder virksomheden sig til aktivernes samlede livscyklus og sikrer derigennem at opnå den mest værdiskabende anskaffelse, drift, vedligehold, udskiftning og bortskaffelse for hvert enkelt aktiv.

I efteråret 2017 indledtes et treårigt asset management-program, som bliver kaldt *Mere værdi for pengene*. I første omgang er fokus dels på at styrke beslutningsgrundlaget, så det er lettere at træffe de beslutninger, der skaber mest værdi på tværs af HOFOR dels at udvikle en fælles risikostyringsmetode. De første resultater og leverancer forventes klar medio 2018, men da indførelsen af asset management berører alle områder og beslutningsprocesser i hele HOFOR, løber implementeringsfasen frem til 2020.

Det nye vedligeholdelsessystem EAM (Enterprise Asset Management), som blev implementeret og idriftsat i 2017, understøtter og letter i høj grad den generelle asset ma-

nagement-implemtering. EAM giver nemlig værdifuld viden om tilstanden og vedligeholdelsesbehovet for hvert enkelt aktiv, og den viden er en af forudsætningerne for, at virksomheden i overensstemmelse med ambitionerne i asset management-programmet kan træffe de beslutninger, der giver mest værdi for pengene.

Koordinering af gravearbejde

Gravearbejder kan ikke undgås, når byerne og forsyningen skal fremtidssikres. HOFOR er i gang med at skabe bæredygtige byer mange steder i hovedstadsområdet. Nogle steder går HOFOR i vejen i et lille område i få dage – andre steder er der tale om milliardinvesteringer i anlægsprojekter som eksempelvis skybrudstunnelen ved Damhusåen. Arbejdet her varer i flere år og skal sikre, at flere tusinde borgere ikke risikerer oversvømmelser af deres huse, når der er skybrud.

HOFOR arbejder løbende på at optimere kommunikationen om gravearbejder til borgere og brugere af byen. Her er skiltning, nyhedsbrevet Undskyld vi går i vejen, pressemeddelelser, vej møder, åbent hus-arrangementer og opslag i opgange eksempler på nogle af de kanaler, der bruges alt efter gravearbejds omfang. Facebook er også blevet en kanal til info om gravearbejde – eksempelvis da to små film med historiker Allan Mylius Thomsen skulle få københavnere til at tage en omvej ved Kompagnistræde, eller da naboer blev inviteret til at hente en rosenplante i Enghaveparken inden HOFORs gravearbejde startede.

Derudover har HOFOR styrket koordineringen af gravearbejderne på tværs af forsyningerne og styrket samarbejdet med kommunerne og andre ledningsejere for at sikre, at projekterne bliver koordineret tidligst muligt i planlægningsfasen. Derved tages der hensyn til kommunernes egne projekter og de projekter, som kommunerne derudover har kendskab til. Eksempelvis koordineres HOFORs gravearbejder med kommunernes renoveringsplaner for veje og stier, således at borgerne i højere grad oplever et sammenhængende forløb, og gentagne opgravninger og renoveringer af de samme strækninger undgås. Denne koordinering og

Opslag

HOFOR
Offentliggjort af HOFOR [?] · 20 timer · 🌐

HOFOR går i vejen i Kompagnistræde frem til starten af april 2017, og den hurtigste vej gennem byen kan derfor være en lille omvej.

Vi er kedde af den ekstra tid, du skal bruge, til gengæld byder vi på en god historie på vejen.

Hvis du hellere vil forbi 'byens mag' og Knæk-ryg-stræde, så se her:
www.hofor.dk/omvej

12.161 nåede personer

[Boost opslag](#)

Historiker Allan Mylius Thomsen fortalte gode historier om gaderne omkring HOFORs gravearbejde i Kompagnistræde for at få fodgængere og cyklister til at tage en omvej med smil på læben.

samgravning med andre ledningsejere er med til at sikre fremkommeligheden i byerne.

Biogas

København skal være verdens første CO₂-neutrale hovedstad i 2025, og det kræver, at der skrues på mange energihåndtag. Et af dem er at øge andelen af klimavenlig biogas i bygassen. I løbet af 2017 nåede HOFOR op på at kunne levere 36 pct. biogas i bygassen, og i årene frem vil virksomheden fortsætte arbejdet med at øge den grønne del af bygassen til HOFORs 300.000 bygaskunder i København og på Frederiksberg. Målet for 2018 er at nå op på mindst 40 pct. biogas i bygassen.

Prisudvikling

HOFORs primære forretningsområder fjernvarme, bygas, vand og spildevand er underlagt forskellige former for hvile i sig selv-regulering, som betyder, at indtægter og udgifter skal balancere. Herudover sælges produktionen af fjernkøling, vindenergi og el-produktion fra Amagerværket på kommercielle vilkår.

Vand og spildevand

Ud over hvile i sig selv-regulering er vand- og spildevandsselskaberne underlagt en indtægtsramme, der fastsættes af staten. Kunderne i hvert enkelt selskab i HOFORs otte ejerkommuner betaler kun for de udgifter, der er forbundet med vand- og spildevand-forsyningen i egen kommune. Investeringer og opgaver varierer fra kommune til kommune, og dermed er udgifterne forskellige fra selskab til selskab. Priserne er derfor også forskellige. Alle HOFOR-kommuner har vandpriser inklusive afledning og rensning af spildevand, der ligger på eller under den gennemsnitlige vandpris i Danmark. Prisen er lavest i København, men også Rødovre, Hvidovre og Herlev har priser, som ligger et godt stykke under den danske gennemsnitspris på 66,93 kr. pr. m³ inklusive moms og afgifter.

I 2018 stiger vandpriserne moderat, og i en enkelt kommune er der tale om prisfald. Brøndby imødeser en stigning i vandprisen på fire procent fra 2017 til 2018. Renovering af vandværket i Brøndby og det nye blødgøringsanlæg er en væsentlig forklaring bag prisstigningen. Til

gengæld betyder det blødere vand, at kunderne kan spare på husholdningsbudgettet, fordi husholdningsmaskinerne holder længere, og der kan spares på indkøb af sæbe og afkalkningsmidler.

Dragør, Hvidovre, Rødovre og Vallensbæk nøjes med en prisstigning på mellem 1 og 2 pct., mens Herlev kan glæde sig over prisfald på 2 pct. Priserne i Albertslund og København er uændrede i forhold til 2017.

For alle otte ejerkommuner har HOFOR et mål om at sikre en jævn prisudvikling over årene. På sigt forventer HOFOR dog prisstigninger i alle kommuner i takt med realisering af de skybruds- og klimatilpasningsplaner, der skal sikre mod oversvømmelser efter de voldsomme skybrud, som bliver stadig hyppigere.

Fjernvarme

Efter flere år med en faldende eller uændret pris stiger udgiften til fjernvarmen i 2018 med 2 pct. Det betyder en årlig merudgift på 240-300 kr. for en husstand – afhængig af forbrug. Baggrunden herfor er en prisstigning på den varme, som HOFOR køber udefra. I prisen er der plads til at fortsætte den grønne omstilling af fjernvarmen i København. Det sker blandt andet i form af opførelse af et nyt biomassefyret kraftvarmeanlæg, nye og bedre varmerør mange steder i byen og omlægning af den gamle dampforsyning til vandbaseret fjernvarme. Fjernvarmen leverer herved sit bidrag til at nå målet om at gøre København til verdens første CO₂-neutrale hovedstad i 2025 – grønt, sikkert og billigt.

Bygas

De af HOFORs kunder, der anvender bygas til den daglige madlavning og har valgt at benytte sig af HOFORs Fastprisordning, kan i 2018 glæde sig over lavere priser. Siden 1. maj 2015 har bygaskunderne haft mulighed for at skifte betalingen for både abonnement og forbrug ud med en fast betaling. Ca. 65 pct. af HOFORs bygaskunder i København har på nuværende tidspunkt valgt at skifte til Fastpris. Deres regning falder med godt seks pct. fra 2017 til 2018. Oveni slipper de for at bruge tid på at aflæse og indberette deres forbrug

til HOFOR. Kunder uden Fastprisordning må betale lidt mere for bygassen, men oplever ingen prisforøgelse i 2018.

Regulering – rammevilkår

Politisk aftale om effektiviseringer på fjernvarmeområdet

I april 2016 besluttede Folketinget, at fjernvarmesektoren skal finde effektiviseringer på 500 mio. kr. frem mod 2020. Kravet til effektiviseringer blev fordelt mellem de centrale kraftvarmeværker samt de resterende værker og fjernvarmenettet. De centrale kraftvarmeværker skal tilsammen dokumentere besparelser på 115 mio. kr. De øvrige skal finde de resterende 385 mio. kr. igennem en benchmarkmodel, der vil give individuelle besparelser ud fra relative omkostninger. HOFOR er omfattet af begge effektiviseringskrav, fordi HOFOR både ejer Amagerværket, spidslastanlæg og distributionsnet.

I juni 2017 blev der indgået endnu en aftale om en ny økonomisk regulering af fjernvarmesektoren. Der blev angivet et potentiale for effektiviseringer på i alt 2,3 mia. kr. i 2025. Elementerne i reguleringen består bl.a. af indtægtsrammer, forrentningsloft samt særlige regler for indskudskapital.

HOFOR arbejder sammen med interesseorganisationerne Dansk Fjernvarme og Dansk Energi om at udvikle fornuftige modeller til besparelser, der både tager hensyn til myndighedernes behov for dokumentation og branchens behov for at reducere administration af reglerne. Der bliver også arbejdet for at få modellerne til at afspejle virkeligheden, så besparelserne matcher branchens muligheder.

Forsyningsstrategi

Den daværende Venstre-regering lancerede en Forsyningsstrategi i efteråret 2016, der fokuserede på at effektivisere alle forsyningsarter – el, gas, varme, drikkevand, affald og spildevand. I grove træk skulle der konkurrenceudsættes, hvor det er muligt, og gives stærkere incitamenter til effektivisering og fusioner. Forsyningsstrategien er fortsat en del af den nuværende regerings regeringsgrundlag, og

der vil blive arbejdet videre med at udmønte strategien i den kommende årrække. HOFOR ser frem til at deltage i samarbejde og dialog om de muligheder og udfordringer, der kommer i den forbindelse.

Kapitalsagen

Varmeforsyningslovens prisregler foreskriver, at der i varmeprisen kan indregnes en rimelig forrentning af ejernes indskudskapital. Energitilsynet har truffet afgørelse om, at den prismæssige indskudskapital kan reguleres op efter nærmere regler for værdiansættelse af anlægsaktiver ved ikrafttræden af varmforsyningslovens prisregler tilbage i 1981.

HOFOR har til Energitilsynet anmeldt en forhøjelse af den prismæssige indskudskapital i HOFOR Fjernvarme P/S samt en forrentning

af samme. Anmeldelse skete første gang i 2006. Sagen har siden været under behandling. HOFOR forventer en afgørelse i sagen i løbet af 2018.

HOFOR Fjernvarme P/S' ejer, Københavns Kommune, har endnu ikke taget stilling til, om mulighed for forrentning skal anvendes, hvis der gives tilladelse hertil.

Ny vandsektorlov

I 2017 trådte en ny regulering af vandsektoren i kraft. Som noget nyt indgår også vand- og spildevandsselskabernes investeringer i benchmarkingen og indtægtsrammerne, hvor det tidligere alene var driftsomkostningerne, der var underlagt en regulering. Den nye regulering lægger således et loft over selskabernes omkostninger til reinve-

steringer og vedligeholdelse af eksisterende anlæg i form af ledninger, pumpestationer, bassiner m.m.

Loftet over investeringerne giver væsentlige udfordringer for HOFOR og øvrige vand- og spildevandsselskaber i Danmark. I HOFOR rammer disse udfordringer især drikkevandsselskaberne. Her er de udmeldte indtægtsrammer for nogle selskabers vedkommende utilstrækkelige til, at HOFOR på sigt kan udføre den fornyelse og vedligehold af det eksisterende ledningsnet, der vurderes at være nødvendig for at opretholde forsyningsikkerheden. HOFOR arbejder derfor for at få tilpasset reguleringen, så forsyningsikkerheden ikke udfordres.

På klimasikringsområdet betyder regulering-

Naboer og andre nysgerrige fik mulighed for at krydse Københavns havn under vandet i den nye tunnel til fjernvarmerør.

gens udformning, at effektiviseringskravene øges for de selskaber, der er aktive med hensyn til at gennemføre klimasikringen af deres kommuner. Det, mener HOFOR, er uhensigtsmæssigt og bør ændres i reguleringen fremadrettet.

Vejbidrag

Alle kommuner i Danmark betaler et årligt vejbidrag til spildevandsselskaberne for afledning af regnvand fra kommunale veje. Kommunens betaling for afledning af regnvand er reguleret i betalingsloven, og det fremgår heraf, at vejbidraget skal udgøre højst 8 pct. af anlægsudgifterne til kloakledningsanlæggene. Der er pt. usikkerhed i branchen om, hvorledes procentandelen skal fastsættes, efter Forsyningssekretariatets metode blev underkendt ved Højesteret i februar 2016.

HOFOR har efter aftale med HOFORs ejerkommuner valgt at fastsætte procenten på baggrund af en model, der sikrer faste og objektive kriterier spildevandsselskaberne og ejerkommunerne imellem. Modellen er baseret på udkast til en afregningsmodel aftalt mellem KL og Danva. Det var forventningen, at denne model ville blive indført for hele branchen i løbet af 2017, men den foreligger endnu kun i udkast. Modellen tager udgangspunkt i det samlede provenu for vejafvandingsbidrag på landsplan i gennemsnit i perioden 2007-2010 (prisfremskrevet) og fordeler dette mellem kommunerne på baggrund af kommunernes respektive vejareal. Denne fordeling omregner HOFOR efterfølgende til en procentandel af de faktiske anlægsudgifter i året, dog højst 8 pct.

HOFOR imødeser, at reglerne på området afklares i samarbejde mellem branchen, KL og Energistyrelsen og udmøntes i lovgivning eller vejledning i løbet af 2018.

Skattesagen

HOFOR er lige som resten af vandbranchen uenig i SKATs beregning af anlægsværdierne i vand- og spildevandsselskaberne på tidspunkt for selskabernes stiftelse. Det er SKATs vurdering, at de skattemæssige indgangsværdier er betydeligt lavere end sel-

HOFOR-dæksel i efterårsfarver.

skabernes egne opgørelser og lavere end de værdier, som den regulerende myndighed har opgjort (POLKA). SKATs metode betyder, at størsteparten af selskaberne vil blive opkrævet skat – til trods for at selskaberne som følge af hvile i sig selv-princippet ikke kan oparbejde et overskud over tid. På landsplan vil SKATs opgørelse føre til skattebetalinger i niveauet 36 mia. kr. For HOFORs vand- og spildevandsselskaber er uenigheden opgjort til ca. 1 mia. kr. i udskudt skat.

Betalt skat kan ifølge lovgivningen indregnes i priserne over for kunderne. Da selskaberne ikke har andre muligheder for at optjene skattebetalingen, bliver konsekvensen, at skatten blive opkrævet hos kunderne krone for krone og tillagt moms. Hermed mener HOFOR og branchen, at der er tale om en skjult vandskat, som ikke er i overensstemmelse med de politiske intentioner bag vandsektorloven.

HOFOR har på den baggrund i samarbejde med brancheorganisationen DANVA stævnet SKAT ved landsretten. Branchen anven-

der bl.a. HOFORs vandselskab HOFOR Vand Hvidovre A/S som prøvesag ved landsretten. I januar 2018 afsagde Østre Landsret dom i sagen, der er blevet omtalt som danmarkshistoriens største skattesag og frifandt her SKAT. HOFOR og branchen i øvrigt finder sagen så principiel og urimelig, at det er besluttet at anke Østre Landsrets afgørelse til Højesteret.

I fald SKAT får medhold ved Højesteret, vil det for HOFOR-koncernen medføre en udskudt skat på op til 955 mio. kr., jf. note 35 usikkerhed ved indregning og måling. Da det ikke er muligt at sandsynliggøre over for revisor, at HOFOR har mere end 50% chance for at vinde sagen ved Højesteret, har revisionen taget forbehold i deres erklæring for, hvorvidt de skattemæssigt opgjorte værdier burde indregnes i årsregnskabet med de heraf afledte regnskabsmæssige konsekvenser. HOFOR mener dog, at selv i tilfælde af at sagen tabes ved Højesteret, er det overvejende sandsynligt, at der findes en politisk løsning på tvisten.

FREMSYNET

Blødere vand

Det er HOFORs strategiske mål at indføre blødgøring på alle virksomhedens vandværker. I 2017 blev første store milepæl nået med indvielsen af blødgøringsanlægget på Brøndbyvester Vandværk, som nu leverer blødgjort vand til Brøndby Kommunes ca. 35.000 borgere.

I forbindelse med lanceringen blev der gennemført en større lokal informationskampagne, som skabte stor opmærksomhed. Lanceringen af det blødere vand er blevet meget positivt modtaget af borgerne i Brøndby og har givet anledning til landsdækkende medie-dækning.

I de nærmeste år frem mod 2021 følger implementering af blødgøring på de regionale vandværker ved Marbjerg, Søndersø, Lejre og Thorsbro. HOFORs strategiske mål for blødgøring er, at 25 pct. af vandleverancen er blødgjort i 2020. Dette forventes opnået med Brøndbyvester, Marbjerg og Søndersø i drift.

I 2017 har HOFOR igangsat en nærmere analyse af teknologivalg til blødgøring på HOFORs lokale værker, da den valgte blødgøringsteknologi til de regionale værker (pelletmetoden) kan vise sig ikke at være den mest optimale på de mindre værker. I sammenhæng hermed har HOFOR sammen med VandCenter Syd i 2017 opnået tilskud fra de statslige MUDP-midler til udvikling og test af en ny danskpatenteret blødgøringsteknologi. Dette projekt afsluttes med udgangen af 2019.

ForsynOmeter 2017

HOFORs varmekunder og nu også stigende grad vandkunder - har taget godt imod ForsynOmeter-løsningen, som er HOFORs intelligente energistyringssystem. ForsynOmeter gør det muligt for kunderne at reagere, hvis der opstår højere forbrug af vand og varme end nødvendigt, eller hvis afkølingen af fjernvarmevandet ikke er god nok. Det har betydet, at kunderne har reduceret forbruget og CO₂-udledningen, sparet penge og har forbedret afkølingen. Behovet for udvikling af systemet, så ForsynOmeter kan blive endnu bedre, har betydet, at HOFOR i efteråret har foretaget

en opdatering af systemet, så virksomheden i 2018 kan introducere nye tiltag, som kan være med til at gøre besparelserne i forbrug og penge endnu større.

Københavns Kommune har fået ForsynOmeter-systemet opsat for alle sine ejendomme. På baggrund af de gode resultater og som verdens første hovedstad med intelligent energistyring på alle sine ejendomme vandt kommunen i 2017 en pris, som hvert år uddeles af det internationale klimanetværk C40 for at hyld de byer, der gør en indsats for at mindske udledningen af CO₂.

Nye varmeteknologier

Når Københavns Kommune skal være CO₂-neutral i 2025, kræver det blandt andet flere og nye teknologier i fjernvarmeforsyningen. HOFOR arbejder parallelt med mulighederne for at udvikle geotermi og store varmepumper ud over at bygge en kraftværksblok, som kan forbrænde biomasse. Arbejdet fokuserer på både den økonomiske og tekniske udvikling, der skal til, for at teknologierne kan indgå i større skala i varmeforsyningen.

I september 2017 blev der sendt blødere vand ud i hanerne i Brøndby og det fejrede fra venstre HOFORs administrerende direktør Lars Therkildsen, bestyrelsesformand i HOFOR-koncernen Leo Larsen, samt Kent Max Magelund og Vagn Kjær-Hansen, hhv. borgmester og formand for Teknik- og Miljøudvalget i Brøndby Kommune.

I den sammenhæng vil udvikling af bedre muligheder for lagring af varme spille en central rolle.

Ud over at kunne levere grøn fjernvarme kan eksempelvis varmepumper være med til at sikre bedre udnyttelse af den stigende mængde strøm fra vindkraft i det samlede energisystem. Dette bliver demonstreret med en varmepumpe, som HOFOR etablerer i Nordhavn medio 2018 i forbindelse med det store udviklingsprojekt EnergyLab Nordhavn. I samme projekt vil der også være forsøg med, hvorledes behovet for spidslastproduktion kan reduceres ved at afbryde varmeforsyningen til udvalgte kunder i de få timer, hvor der er behov for spidslast. Dette gøres både i Nordhavn og på Østerbro. Foreløbige resultater synes meget lovende, og yderligere forsøg vil blive udført i varmesæsonen 2017-18. I løbet af 2018 vil en plan for introduktion af konceptet med at afbryde varmeforsyningen i større skala ligge klar. Det skal selvfølgelig ske uden gene for kunderne. Det vil bidrage til målet om at reducere behovet for spidslastproduktionen, som typisk belaster CO₂-regnskabet.

Internationale samarbejder

De store udfordringer, som HOFOR og andre forsyningsvirksomheder står over for – ikke mindst som følge af klimaforandringerne – kræver samarbejde med andre virksomheder, forskningsinstitutioner, myndigheder og nogle gange også lande om teknologier, infrastruktur mv. i den grønne omstilling. HOFOR forsøger gennem samarbejde med andre at nå hurtigere til målet, der handler om at nedbringe CO₂-udledningen, tilpasse vores byområder til klimaforandringer og drive vores forsyningsvirksomhed så omkostnings-effektivt og fremsynet som muligt.

Derfor indgår HOFOR i forskellige strategiske samarbejder, der altså i sidste ende kommer kunderne til gode. Ét af dem er 3VAND, som ud over HOFOR består af vandselskaberne Aarhus Vand og VandCenter Syd. Selskaberne repræsenterer de tre største byer, København, Aarhus og Odense, og desuden deltager spildevandsselskabet BIOFOS. Parterne deler ambitioner for branchen og har fokus på ud-

vikling og innovation samt effektivisering af vandsektoren både på regionalt, nationalt og internationalt niveau.

Et andet strategisk samarbejde går under navnet CALL Copenhagen (Climate Adaptation Living Lab for Greater Copenhagen). CALLs centrale formål er at styrke og fremme eksport af helhedsorienterede klimaløsninger i udlandet. Projektet er finansieret af Region Hovedstaden, Københavns Kommune, HOFOR og BIOFOS, og parterne ønsker at skabe en regional platform, der kan udnytte de danske investeringer i klimatilpasning til at skabe flere arbejdspladser og eksportindtægter.

HOFOR modtager også internationale delegationer og fremviser virksomhedens tekniske anlæg for erhvervsfolk og offentlige beslutningstagere fra hele verden. HOFOR deltager desuden i udenlandske konferencer og erhvervsfremstød med henblik på at dele viden, fremme og fremvise vand- og klimatilpasningsløsninger og understøtte erhvervsfremstød inden for vandteknologi. Københavns Kommune har underskrevet samarbejdsaftaler med bl.a. New York, Washington, Boston og Beijing med fokus på at eksportere danske klimaløsninger og lære af hinanden. HOFOR understøtter Københavns Kommune i dette arbejde.

Hvert år indkøber og tester HOFOR nye teknologier inden for alle forsyningsarter i virksomheden, både for at understøtte dansk erhvervsliv og for at udvikle forsyningerne til at være grønnere, sikrere og billigere. HOFOR arbejder tæt sammen med en række danske virksomheder, som er førende i verden, når det handler om effektive og bæredygtige energi- og vandløsninger.

Kundekommunikation

HOFOR har omtrent en million kunder, og de spiller en væsentlig rolle for virksomheden. I dag benytter HOFOR sig af alt fra events og presse til regninger og gravearbejder for at få udbredt kendskabet til virksomheden. HOFOR havde sat nogle ambitiøse mål for presseindsatsen i 2017. Alligevel gav de 1.337 omtaler, HOFOR fik i løbet af året i de priorite-

rede, primære medier, en PR-score væsentligt over virksomheder, HOFOR kan sammenlignes med. Det lykkedes også i meget høj grad at få budskaber om grøn, sikker og billig forsyning ud i pressen og dermed understøtte fortællingen om virksomhedens vision.

Hofor.dk er en vigtig kanal til kommunikation med kunderne, og i løbet af 2017 var der op mod 1,5 mio. unikke sidevisninger af sitet. De mange besøg på hofor.dk var fordelt på 540.000 unikke brugere – en kraftig stigning siden 2016, hvor 406.000 unikke brugere klikkede ind på hofor.dk.

HOFOR kommunikerer også med kunder via de sociale medier LinkedIn og Facebook. På LinkedIn er der flere end 5.400 personer, der følger med i HOFORs opslag, som primært har et employer branding-sigte. På Facebook har HOFORs knap 5.000 følgere i 2017 bl.a. fået kundeinformation om blødere vand i Brøndby, masser af sparetips på vand og varme, og på dette medie er der også mulighed for hurtigt at reagere på en debat, der er oppe i tiden. Et eksempel er et opslag i kølvandet på debatten om indførelse af skolevand på flaske i starten af 2017. Med en simpel grafik og lidt humor nåede HOFORs budskab om postevandets fortræffeligheder vidt omkring. Knap 416.000 visninger blev det til på Facebook, og opslaget blev også viderebragt i diverse medier.

Droner tager nattevagten

Siden 2016 har HOFOR brugt droner til at termograferer varmesystemet og på den måde tjekke, hvor der slipper varme ud af systemet. Det har vist sig at være en effektiv metode til at lokalisere de steder, hvor rørene under jorden skal repareres eller skiftes ud. I 2017 er dele af Valby, Amager, Brønshøj og Vanløse blevet termograferet, og det fortsætter i 2018.

I slutningen af 2017 startede et forskningsprojekt, som skal afdække mulighederne for at bruge droner i stor skala i erhvervsmæssig sammenhæng. Fordi HOFOR har anvendt droner innovativt, har Syddansk Universitet valgt at bruge HOFOR som case i forskningen gennem 2018.

SAMFUNDSANSVAR

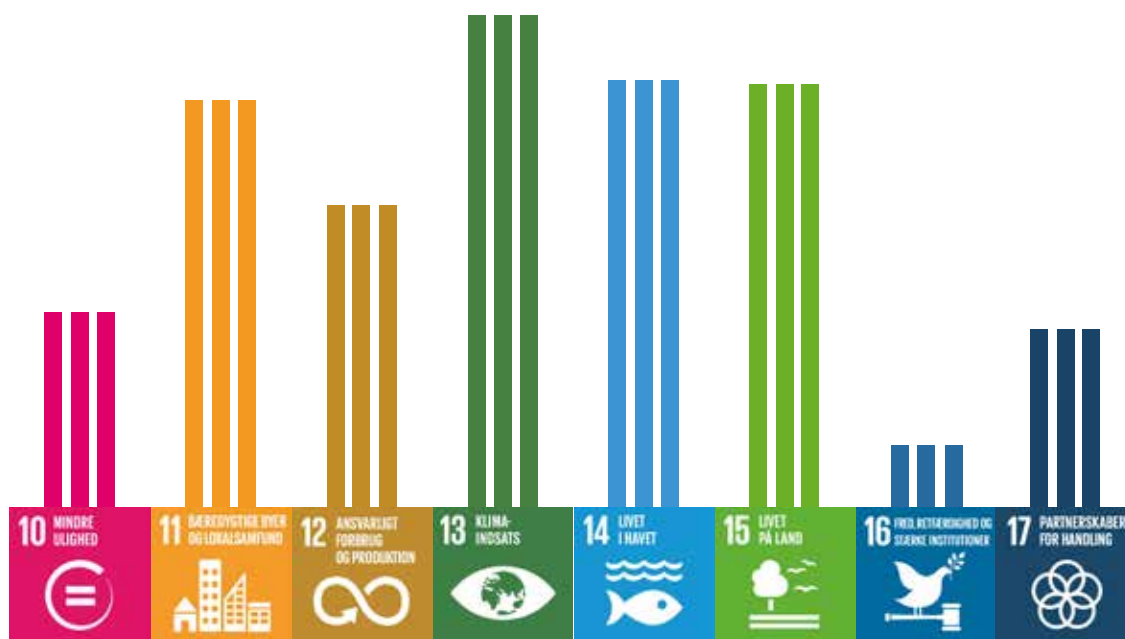
Tema fra Global Compact	Arbejdstagerrettigheder	Menneskerettigheder
Forpligtelser	Arbejds miljøpolitik Personalepolitikker Sygefravær Elever/studerende	Menneskerettighedspolitik Ansatte på særlige vilkår
Systemer	OHSAS 18001	
Mål/indsatser i 2017	Gennemføre recertificering af OHSAS 18001 og fastholde fokus på sikkerhed Maks fem sygedage/medarbejder Program for elever/lærlinge og uddannelsesansvarlige	Mål om minimum 31/69 fordeling af kvinder/mænd i lederjob, så det afspejler den samlede medarbejdersammensætning
2017 resultater	OHSAS 18001 er recertificeret med få bemærkninger 17 elevpladser, 3 p.hd studerende, 4 ingeniørpraktikanter, 3 værksteds-maskinmesterpraktikanter og 6 bachelor-maskinmesterpraktikanter overlapper hinanden over året Sygefravær på 5,18 dage/medarbejder, forsat fokus på at nedbringe 14 ulykker med fravær	13 i fleksjob, 4 i løntilskud og 8 i ulønnet virksomhedspraktik Kvinder i ledelse: opnåede 33/67 fordeling

HOFOR støtter op om Global Compacts Principper og FNs verdensmål. Flere af FN's verdensmål rammer direkte i kernen af HOFORs projekter og daglige drift. I illustrationen rækker disse områder højere op, men søjlernes højde repræsenterer ikke en specifik værdi og skal således kun læses illustrativt.

Miljø	Kunder og Anti-korruption
Drikkevandspolitik ISO 22000 (DDS) Spildevandspolitik ISO 9001 (DSS) Miljøpolitik ISO 14001 Indsætter i samfundet	Indkøbspolitik Kundevision/kundepolitik
ISO 22000 (DDS) ISO 9001 (DSS) ISO 14001	
Gennemføre recertificeringer på ISO standarderne Fastholde interesse for besøg på ENERGI & VAND	CSR i indkøbspolitik Enkelt og attraktivt at være kunde i HOFOR
Der er gennemført recerficeringer på: ISO 22000, 9001 og 14001 med få bemærkninger 20.600 besøg hos ENERGI & VAND	Arbejdet med kravspecifikationer er afsluttet i 2017 Et nummer til HOFOR og mere ensartede åbningstider

- ### De ti Global Compact principper
- ▶ Virksomheden bør støtte og respektere beskyttelsen af internationalt erklærede menneskerettigheder
  - ▶ Virksomheden bør sikre, at den ikke medvirker til krænkelse af menneskerettighederne
  - ▶ Virksomheden bør opretholde for-eningsfriheden og effektivt anerkende retten til kollektiv forhandling
  - ▶ Virksomheden bør støtte udryddelsen af alle former for tvangsarbejde;
  - ▶ Virksomheden bør støtte effektiv afskaffelse af børnearbejde; og
  - ▶ Virksomheden bør afskaffe diskrimination i relation til arbejds- og ansættelsesforhold.
  - ▶ Virksomheden bør støtte en forsigtighedstilgang til miljømæssige udfordringer
  - ▶ Virksomheden bør tage initiativ til at fremme større miljømæssig ansvarlighed
  - ▶ Virksomheden bør opfordre til udvikling og spredning af miljøvenlige teknologier
  - ▶ Virksomheden bør modarbejde alle former for korruption, herunder afpresning og bestikkelse

SAMFUNDSANSVAR - CSR

SAMFUNDSANSVAR ER HOFORs DNA (GLOBAL COMPACT PRINCIP)

HOFOR har tilmeldt sig FNs Global Compact-initiativ og forpligtet sig til at levere en årlig Communication of Progress, fordi HOFOR er bevidst om sit samfundsansvar. Herunder ligger også hensynet til virksomhedens kunder, medarbejdere, miljø og klima. I HOFOR arbejdes således med samfundsansvar på flere områder og planer. Samfundsansvar er en integreret del af HOFORs DNA og er derfor indbygget i virksomhedens vision "Vi skaber bæredygtige byer". Flere af de aktiviteter, der er beskrevet andre steder i denne rapport, har et samfundsansvarligt sigte. Det drejer sig blandt andet om indsatserne inden for klimatilpasning, grundvandsbeskyttelse og arbejdet for at opnå en CO₂-neutral forsyning.

Dette afsnit beskriver HOFORs mange øvrige aktiviteter i forhold til samfundsansvar og handler om virksomhedens påvirkning af

samfundet, kunder, medarbejdere, ansvarligt indkøb samt klima og miljø.

CSR – social ansvarlighed

HOFOR har ikke en separat Corporate Social Responsibility (CSR)-politik, men har valgt at betragte CSR-arbejdet som en central og integreret del af virksomhedens forsyningsaktiviteter. Samtidig har HOFOR en lang række politikker på områder, der omfatter virksomhedens medarbejdere, miljø, arbejdsmiljø, klima mv.

HOFOR har i 2016 udarbejdet en menneskerettighedspolitik, som er et supplement til de standarder, HOFOR allerede har forpligtet sig til ved at leve op til FNs Global Compact. I menneskerettighedspolitikken er uddraget de områder inden for menneskerettighederne, som er særlig relevante for en regional, dansk forankret multiforsyningsvirksomhed som HOFOR; arbejdsvilkår, sikkerhed og sundhed

samt forventninger til virksomhedens leverandører.

FN's 17 verdensmål

Den 25. september 2015 vedtog FN's 193 medlemslande den nye 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling. Som del heraf vedtog FN 17 mål – og hele 169 delmål – som handler om at løse mange af klodens største problemer inden 2030. Målene har bl.a. fokus på at få udryddet ekstrem fattigdom og sult på globalt plan, på at mindske ulighed og på at stoppe klimaforandringerne.

Som nævnt er HOFORs vision at skabe bæredygtige byer, og på vejen dertil støtter HOFOR i høj grad op om en række af FN's 17 verdensmål. Rent vand og sanitet, bæredygtig energi, klimasikring og livet i havet er eksempler på verdensmål, som rammer kernen i HOFORs største projekter og daglige drift. Samtidig arbejder HOFOR også internt for medarbejderne

Deltagerne til indvielsen af CALL på ENERGI & VAND fik forsmag på et skybrud.

op mod verdensmålene for sundhed og trivsel, kvalitetsuddannelse, ligestilling mellem kønnene og anstændige job.

Ud over HOFORs arbejde med verdensmålene har skolebørn i HOFORs forsyningsområde mulighed for at blive undervist i HOFORs arbejde med verdensmålene, når de møder undervisningstilbud i HOFORs besøgstjeneste ENERGI & VAND.

HOFOR HAR FOKUS PÅ KUNDERNE

Fokus på kunderne

Åbenhed, tilgængelighed og dialog med kunderne er højt prioriteret hos HOFOR. Der er igangsat et projekt, som skal forbedre kunderejsen i HOFOR, så kundetilfredsheden bliver øget, og kundehåndteringen bliver mere effektiv. Det skal være nemt for kunderne at komme i kontakt med HOFOR – ikke kun hvis der er tale om akutte hændelser, men også hvis de har spørgsmål om deres forsyning eller ønsker gode råd om energibesparelser. I 2017 er der taget to initiativer til at gøre det mere attraktivt og nemt at være kunde i HOFOR.

Størstedelen af kundehenvendelserne til HOFOR besvares i kundecentret. Der er hvert år mere end 110.000 henvendelser på telefon, mere end 85.000 skriftlige henvendelser, og HOFOR er ude hos kunderne ca. 20.000 gange. Virksomheden har i 2017 fortsat haft fokus på at benytte sig af flere selvbetjeningsmuligheder. Ved akutte driftsforstyrrelser står vagtstationen telefonisk til rådighed 24 timer i døgnet hele året.

Besøg i HOFOR

ENERGI & VAND i Valby er HOFORs besøgscenter. I løbet af 2017 har ENERGI & VAND fået mulighed for at huse CALL Copenhagen, som er et *living lab* for klimatilpasning, og derudover videreudviklet HOFOR Showrooms tilbud til borgere, fagfolk og VIPs og uddannet tusindvis af skoleelever i HOFORs ejerkommuner.

ENERGI & VAND Science Center har i 2017 haft fokus på at udvikle undervisning i klimatilpasning af Harrestrup Å til 7.-10. klasse.

I den forbindelse har ENERGI & VAND indgået et partnerskab om klimatilpasning med Korsager Skole, Damhusengens Skole og Lykkebo Skole, som alle ligger nær Harrestrup Å og vil blive påvirket af Harrestrup Å-projektet.

HOFOR Showroom har i 2017 været velbesøgt, primært med forløbet *Vand, spildevand og klimatilpasning*. I 2017 har der desuden været fokus på at udvikle temaet *Energiforsyning og CO₂-neutralitet*. I alt har der været 50 grupper på besøg fra både ind- og udland.

Collaboratorium for Klimatilpasning har i 2017 haft fokus på at finde midler til borgerinddragelse i lokal klimatilpasning. Det er lykkedes at opnå midler fra Vandsektorens Udviklings- og Demonstrationsprogram (VUDP) til at gennemføre et toårigt pilotprojekt Klimatilpasning bag hegnet og derudover indkøbe drone og teknik, der gør det muligt at realisere projektet.

Der var i 2017 i alt 20.600 besøgende på ENERGI & VAND. Alle ejerkommuner har benyttet ENERGI & VANDs besøgstilbud.

HOFOR ER EN ATTRAKTIV ARBEJDSPLADS Virksomhed med kompetencer i udvikling

Efter en række år med større vækst i antallet af medarbejdere har HOFOR nu stabiliseret sit medarbejderantal på omtrent 1.200 i løbet af 2017. HOFOR har en del medarbejdere, som går på pension de kommende år, hvorfor der fortsat er fokus på at tiltrække, onboard og fastholde nye medarbejdere. Samtidig betyder teknologiskifte med nye it-systemer, en ny kraftvarmeblok, dampkonvertering, nye opgavetyper med øget behov for kompetenceudvikling.

HOFOR værdsætter viden og forsøger derfor at fastholde viden internt i virksomheden, bl.a. ved at besætte ledige stillinger med interne kandidater i de tilfælde, hvor det er muligt og giver mening – i 2017 blev hver femte stilling således besat med interne kandidater. Friske øjne og tilførslen af ny viden er vigtig, når eksterne kandidater ansættes, og derfor har HOFOR et øget fokus på at få nye medarbejdere godt ombord, så de hurtigst muligt kan

komme til at bidrage med deres viden til jobbet og virksomheden.

HOFOR ønsker at udnytte viden og kompetencer på tværs af organisationen ved tværgående samarbejder og videndeling. At viden værdsættes, kan desuden ses ved fortsat fokus på personlig og faglig udvikling hos medarbejderne ved at sikre, at de nødvendige kompetencer er til stede for at opfylde HOFORs strategiske mål på både kort og lang sigt.

I lighed med foregående år har HOFOR et ønske om at være med til at uddanne elever og lærlinge. Virksomheden havde i 2017 i alt 17 elever/lærlinge ansat i forskellige afdelinger i virksomheden, heraf blev tre færdiguddannet i 2017, og seks startede i september. HOFOR fortsætter samarbejdet med forskellige uddannelsesinstitutioner og har både praktikanter i kortere og længerevarende praktikforløb. Derudover samarbejder HOFOR med specialstuderende og har ph.d.-studerende ansat.

Kønsfordeling i bestyrelse og ledelse

Reglerne om en mere ligelig fordeling af kvinder og mænd i bestyrelser gælder fem selskaber i HOFOR-koncernen. I fire af de fem bestyrelser er der ligelig kønsfordeling. Det drejer sig om bestyrelserne i HOFOR Fjernvarme P/S, HOFOR Vand København A/S, HOFOR Spildevand København A/S og HOFOR Energiproduktion A/S. I det femte selskab, HOFOR A/S, er kønsfordelingen i bestyrelsen 20 pct. kvinder og 80 pct. mænd. Bestyrelsen i HOFOR A/S har sat som mål, at kønsfordelingen skal være mindst 33/67 pct. (kvinder/mænd) ved førstkommande bestyrelsesvalg. Der var ikke valg til bestyrelsen i HOFOR A/S i 2017, men bestyrelsen er på valg på den ordinære generalforsamling, der holdes i slutningen af maj måned 2018. Det afklares på dette tidspunkt, om måltallet for kønsfordelingen i HOFOR A/S' bestyrelse nås.

Reglerne om en mere ligelig fordeling af kvinder og mænd i bestyrelser gælder ikke HOFOR Forsyning Holding P/S, men kønsfordelingen i dette selskabs bestyrelse er i øvrigt ligelig.

HOFOR arbejder også med fordelingen af

kvinder og mænd på øvrige ledelsesniveauer i virksomheden og arbejder for, at ledersammensætningen afspejler den samlede kønsfordeling i virksomheden.

Ved indgangen til 2017 var medarbejdersammensætningen 30 pct. kvinder og 70 pct. mænd. Ledersammensætningen har gennem 2017 udviklet sig til 33 pct. kvinder og 67 pct. mænd, så HOFOR er lykkedes med at få ledersammensætningen til at afspejle den samlede kønsfordeling overordnet set og har bevæget sig yderligere hen mod en ligelig fordeling mellem kønnene på 40/60. Gennem 2017 har der fortsat været fokus på, at der ikke er en ubevidst forskelsbehandling i jobbeskrivelser og jobannoncer. HOFOR har endvidere i 2017 genbesøgt og opfrisket politik om ligestilling, fleksibilitet og mangfoldighed i regi af det personalepolitiske udvalg nedsat under samarbejdsudvalget.

Trivsel på arbejdspladsen

For at følge med i, om medarbejderne på tværs af hele virksomheden trives, bliver der ud over en årlig gennemførsel af en trivselsmåling eller trivselsindikator også holdt øje med både korttids- og langtidssygefraværet.

HOFORs mål for korttidsfraværet var i 2017 på maksimum 5,00 dage i gennemsnit pr. medarbejder, og resultatet blev 5,18 dage mod 5,27 i 2016. Korttidsfraværet er altså lavere end tidligere, men stadig højere end målet og derfor vil virksomheden fortsat have fokus på korttidsfraværet. HOFOR har desuden et mål om, at mere end halvdelen af virksomhedens medarbejdere er langtidsfriske - defineret ved færre end fire sygedage. Her blev resultatet, at 49,23 pct. af medarbejderne havde færre end fire sygedage i 2017.

HOFOR er en rummelig arbejdsplads, hvor der er plads til medarbejdere med nedsat er-

hversevne. I alt havde HOFOR 13 personer ansat i fleksjob ved udgangen af december måned 2017 samt flere personer i henholdsvis virksomhedspraktik og i løntilskudsansættelser.

Arbejds miljø

I HOFOR har arbejdsmiljøet høj prioritet, og virksomheden understøtter dette ved at være certificeret efter OHSAS 18001 standarden. Igen i 2017 har der været fokus på at sikre, at det interne arbejdsmiljø, sikkerheden i bygge- og anlægsarbejder samt et robust beredskab er integreret i hele virksomheden.

Der er i 2017 registreret 14 arbejdsulykker med fravær. Af de 14 registrerede arbejdsulykker var der tre arbejdsulykker, som resulterede i fravær på mere end 20 dage. Der var tale om en trafikulykke og to løfteskader. De øvrige arbejdsulykker er typisk forstuvninger/forvridninger og sårskader med kort fravær.

Vejlandshuset, som HOFORs lokation på Ørestads Boulevard populært kaldes, klædt i vinterfrakke.

Ulykkesfrekvensen (antal ulykker med fravær, pr. 1.000.000 realiserede arbejdstimer) er faldet fra 12,3 i 2016 til 7,8 i 2017. I HOFORs årsrapport fra 2016 var ulykkesfrekvensen opgjort til 9,7. Den er ændret til 12,3 i denne udgave grundet en mere restriktiv opgørelsesmetode. Denne metode medregner fravær, som ikke ligger lige efter ulykken, men stadig er en konsekvens af ulykken. Denne metode bliver benyttet fremover.

For at reducere antallet af ulykker med fravær har HOFOR igangsat, at der afholdes møde på den lokalitet, hvor ulykken er sket, og hændelsen gennemgås grundigt ud fra Arbejdstilsynets skabelon med henblik på analyse og forebyggende foranstaltninger. I mødet deltager arbejdsmiljøkonsulent, nærmeste leder, arbejdsmiljørepræsentant og tilskadekomne. Desuden kan alle medarbejdere via deres smartphone nemt registrere observationer og nærved-hændelser og melde det ind til en fælles stabsfunktion. I foråret 2018 bliver der sat fokus på denne mulighed for at øge kendskabet til den. Dermed hjælper arbejdsmiljøorganisationen og alle HOFORs medarbejdere med at indsamle data, dele viden og dermed muliggøre forebyggelse af arbejdsulykker på tværs af organisationen.

HOFOR er bygherre på mange store bygge- og anlægsprojekter. For at sikre overholdelse af bygherreansvaret er HOFORs arbejdsmiljøkoordinatorer inddraget i alle bygge- og anlægsprojekter i både projekterings- og byggefasen. Den største sikkerhedsmæssige opgave har i 2017 uden tvivl været byggeriet af BIO4 - den nye store flisfyrede kraftværksblok på Amagerværket, som ultimo 2017 beskæftiger omkring 900 eksterne arbejdere dagligt. Året har dog også budt på andre store opgaver, som at koordinere sikkerheden på HOFORs store tunnelprojekter, der skal sikre kommunerne mod fremtidige skybrud, samt byggeriet af en ny stor pumpestation ved Kløvermarken og ombygning af Lygten varmekværk. Desuden har HOFOR som altid stor opmærksomhed på sikkerheden i de mange mindre projekter, der kontinuerligt sikrer kundernes forsyning.

I 2017 blev der rapporteret 18 arbejdsulykker

med fravær hos HOFORs eksterne entreprenører, hvilket er seks mere end i 2016. Denne stigning skal ses i relation til den voldsomme stigning i antallet af ekstern arbejdskraft på vores store byggerier. Arbejdsulykker på projekter behandles på sikkerhedsmøder på byggepladserne, og forebyggende indsatser aftales mellem HOFOR og de involverede entreprenører, da ambitionen fortsat er at nedbringe antallet af alle former for ulykker.

HOFOR KØBER ANSVARLIGT IND Indkøbspolitik og sociale klausuler

HOFORs indkøbspolitik understøtter virksomhedens fokus på samfundsansvar og sikrer de krav, HOFORs leverandører skal efterleve, for at HOFOR lever op til kravene i Global Compacts principper for menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og antikorrupsion.

I 2017 er arbejdet med kvalitetssikring og ajourføring af HOFORs standarddokumenter (herunder aftale- og kontraktparadigmer) sat i gang. Der bliver løbende gennemført revision af gældende dokumenter i overensstemmelse med lovgivningsmæssige ændringer, således at HOFOR til enhver tid sikrer efterlevelse af forpligtelser i henhold til gældende lovgivning, certificeringer og ejerkommunernes krav- og/eller anbefalinger til forbedringer. Indkøbspolitikken er revideret primo 2018.

HOFOR har implementeret aftalegrundlag, der sikrer opfyldelse af stillede krav til sociale klausuler og krav til elever, lærlinge og praktikanter i forbindelse med anlægsarbejder. Gennem dialog med ejerkommunerne tilpasses aftalegrundlaget også fremadrettet, hvis behovet skulle opstå.

Brændselsindkøb og bæredygtig biomasse

HOFOR har i 2017 skabt en brændselsindkøbsorganisation og har dermed et godt fundament for at igangsætte indkøb af flis til den nye flisfyrede kraftværksblok og træpiller til den eksisterende træpillefyrede blok. I 2017 foretog HOFOR det største indkøb af flis til energi i Norden - med fokus på at sikre en stabil forsyning af flis til attraktive priser fra 2019. Det forventes, at der fra 2019 årligt skal

anvendes 1,2 mio. ton flis. I forbindelse med indkøbet af flis er HOFOR i dialog med potentielle leverandører over hele Europa.

I 2017 anvendte HOFOR 413.000 ton kul samt 335.000 ton træpiller til produktionen af varme og elektricitet på Amagerværket.

2017 var det første år, hvor energiselskaber i Danmark skulle rapportere på andelen af biomassen, der er dokumenteret bæredygtigt. Den første afrapporteringsperiode dækker andet halvår af 2016. Brancheaftalen om sikring af bæredygtig biomasse definerer, at minimum 40 pct. af den leverede biomasse skal være dokumenteret bæredygtig. For rapporteringsperioden formåede HOFOR at sikre dokumentation for 48 pct. og har sat målet for 2017 op på 60 pct. Resultatet for 2017 foreligger efter første kvartal af 2018.

HOFOR blev i 2017 godkendt til at indkøbe og handle med biomasse, som er certificeret efter de tre certificeringsordninger for bæredygtighed af træprodukter - FSC, PEFC og SBP.

Kravspecifikationer

Det er vigtigt for HOFOR, at entreprenører og andre samarbejdspartnere lever op til de tekniske kvalitetskrav, virksomheden stiller. For at sikre ensartede krav på tværs af det stigende antal projekter og på tværs af forsyningerne blev et kravspecifikationsprojekt søsat i slutningen af 2015. Projektet har omfattet opdatering af allerede eksisterende tekniske krav samt udarbejdelse af nye standarder inden for f.eks. vandledninger, spildevand, fjernvarme, tunneler, GIS, fjernkøling, vandværker, kildepladser, beton, opmåling og anlægsdokumentation, m.fl.

Projektet har involveret mere end 100 medarbejdere og er nu ved at være afsluttet. De nye og opdaterede tekniske standardkrav er tilgængelige for HOFORs leverandører på en særlig hjemmeside, som kan tilgås via hofor.dk, og kravene er kvalitetssikret i forhold til gældende retningslinjer og krav inden for arbejdsmiljø, miljø, DDS og DSS. Det er vigtigt, at HOFOR hele tiden balancerer sine tekniske

krav mellem kvalitet og pris, så projekterne f.eks. ikke bliver meget dyrere, fordi kvalitetskravet er sat for højt – eller at miljø- og forsyningsikkerheden bliver sat over styr, fordi det skal være billigt.

Kravene er nu rygraden i HOFORs beskrivelse af, hvordan opgaver for HOFOR skal udføres af entreprenører og rådgivere. Det sikrer, at anlæg bygges, og ledninger lægges, præcis sådan som HOFOR vil have det, for at sikre grøn, sikker og billig forsyning.

HOFOR FREMMER RESSOURCE- BEVIDSTHED

Energisparetiltag

2017 har været året, hvor HOFOR for alvor fik gjort omverdenen opmærksom på vigtigheden af korrekte og validerede energidata, og hvordan disse kan bruges til at indføre energistyring og derved optimere driften. HOFOR har derfor også deltaget i en lang række konferencer, arbejdsgrupper og informationsmøder med relevante offentlige og private organisationer for at skabe en bedre forståelse for, at det er nødvendigt at have fokus i den nævnte rækkefølge.

Fokus på data og energirigtig drift har medvirket til en yderligere udbredelse af energistyringsløsningen ForsynOmeter. Samtidig har HOFORs energirådgivere brugt data til at opspøge boligforeninger og kontorejendomme med dårlig udnyttelse af energien med henblik på at optimere driften.

Fokus på data og energirigtig drift var i 2017 også omdrejningspunktet for HOFORs Teknisk Akademi på varme. Akademiet er et gratis tilbud til driftsfolk, driftsledere og bestyrelsesmedlemmer i HOFORs forsyningsområde. På akademiet kan de opnå konkret viden om energistyring, afkøling, fjernvarmeanlæg og komponenter og få tips og tricks til, hvordan man let kommer i gang med at spare energi.

Sommerluk-kampagnen

HOFOR var i 2017 igen initiativtager til den landsdækkende Sommerluk-kampagne, som gennemføres i samarbejde med miljøorgani-

sationen Energitjenesten og en lang række andre NGO'er, virksomheder og forsynings-selskaber.

De seks hovedbudskaber i årets kampagne, som alle sætter fokus på lette og billige energibesparelsetiltag hos den enkelte fjernvarmekunde, var i 2017 *Luk langsomt*, *Sommerluk*, *Varmt brugsvand*, *Utætte varmtvandsbeholdere* og *Teknisk Isolering*. I forbindelse med kampagnen stiller HOFOR viden og materialer gratis til rådighed for de deltagende virksomheder, NGO'er og forsyningsvirksomheder. Igen i år var kampagnen en succes med stor opmærksomhed i medier og presse.

Partnerskabet Energispring

HOFOR deltager aktivt som projektpartner i Energispring sammen med Københavns Kommune og store bygningsejere, andelsboligforeninger, udlejere, administratorer og interesseorganisationer. Partnerne arbejder for at energioptimere og har et mål om at skære tre pct. af energiforbruget i løbet af projektets første år. Der er i løbet af året kommet endnu flere partnere med i Energispring, som nu også støttes økonomisk af Grundejernes Investeringsfond og Energistyrelsen.

Partnerskabet har i det forgangne år afholdt flere workshops med fokus på blandt andet databenchmark, energirigtig drift og performancetest. Resultatet for Energisprings første år er en samlet energibesparelse på 2,6 pct. i de ejendomme, som indgår i partnerskabets fælles databenchmark.

Vandsparetiltag

HOFORs vandsparetiltag sigter mod at reducere det samlede vandforbrug og få kunderne til at bruge vand med omtanke, undgå vandspild og sikre det rene grundvand for fremtidige generationer.

I 2017 har HOFOR sat yderligere fokus på kundernes adfærd omkring at bruge vand i hverdagen. Ny og mere brugbar viden om den aktuelle adfærd har givet mulighed for at udvikle rådgivning og information, som er mere målrettet og opfattes mere relevant, hvilket giver anledning til en adfærdændring og i sidste ende en vandbesparelse. I forlængelse

af denne viden er udarbejdet et vandsparekit målrettet kunder i etageejendomme. Vandsparekittet, som kan findes på www.hofor.dk, indeholder blandt andet en guide samt materialer til at sætte fokus på vandforbruget. Ligeledes er der udviklet korte videofilm, der viser tips og tricks til at spare på vandet.

Tidligere års pilotforsøg har vist, at der er en del vand at spare ved at investere i energirigtige tekniske løsninger. Især har det vist sig, at der er meget at spare i forhold til det varme vand. Denne viden indarbejdes i et teknisk vandspareakademi, som tilbydes til alle driftsfolk blandt kunderne i HOFORs forsyningsområde. I 2017 deltog 300 driftsfolk i teknisk vandspareakademi. I samarbejde med driftsfolk fra flere boligselskaber har der været fokus på løbende toiletter, og kampagner har medført store vandbesparelser.

Igen i 2017 har HOFORs vandsparetiltag været ude og hjælpe både børn og voksne til at spare på vandet og undgå vandspild. I alt har ca. 3.000 børn i indskoling og mellemtrinnet modtaget undervisning via Vandheltene og Det Mobile Science Center. HOFOR har med vandspareaktiviteter mødt mere end 20.000 borgere ved diverse miljø- og kulturevents i bl.a. København, Albertslund og Brøndby.

Mineralprodukt-udnyttelse

HOFOR arbejder fokuseret på at nyttiggøre mineralprodukter fra kraftvarmeproduktionen. I 2017 har HOFOR haft succes med at afsætte majoriteten af de producerede mineralprodukter relateret til kulproduceret kraftvarme. Disse er afsat til producenter af beton, bloksten og gipsplader.

Afsætningen af mineralprodukter fra biomassebaseret produktion er stadig et nyt område, hvor der foregår meget udviklingsarbejde. HOFOR arbejder målrettet på at nyttiggøre biomassebaserede mineralprodukter, bl.a. gennem et fælles nordisk samarbejde med Fortum Varme i Stockholm og Svensk Skovgødning. Samarbejdet undersøger muligheden for at granulere asken til et produkt, der bl.a. kan finde anvendelse til skovgødning.

Som biprodukt ved blødgøringen af drikkevand udtages kalkpellets, som består af et sandkorn inderst og kalkaflejring yderst. Når der er indført blødgøring på alle værker anlås produktionen af kalkpellets at blive ca. 16.000 ton om året. I øjeblikket produceres ca. 6-800 ton/år fra Brøndbyvester Vandværk. De mest umiddelbare muligheder for anvendelse af kalkpellets er som jordforbedringsmateriale, fodertilskud til høns eller som simpelt fyldmateriale indenfor bygge- og anlæg. For nuværende har HOFOR blandt andet en samarbejdsaftale med Faxe Kalk om afsætningsmuligheder til jordforbedring.

Dokumentation af kvalitet

Dokumenteret drikkevandssikkerhed (DDS)

HOFOR ser drikkevand som en fødevarer med alt, hvad det indebærer af kvalitetsmål, hygiejne og risikostyring. Ledelsessystemet omfatter derfor dokumenteret drikkevandssikkerhed (DDS), og HOFOR er på drikkevandsområdet certificeret i henhold til ISO 22000 (Fødevarerikkerhed).

I arbejdet med DDS fokuserer virksomheden på de væsentligste risici inden for vandforsyningens fire hovedområder: indvinding, vandbehandling, distribution og forbrugernes installationer. Hvert led i vandforsyningssystemet bliver vurderet i forhold til, hvad der kan gå galt, hvor kritisk det vil være for kunderne, og hvordan problemerne kan forebygges.

Dokumenteret spildevandssikkerhed (DSS)

De seneste års voldsomme skybrud med oversvømmelser til følge gør, at kunder stiller større krav til HOFORs håndtering af spildevand. HOFORs ledelsessystem omfatter derfor dokumenteret spildevandssikkerhed (DSS).

HOFOR tager sig også af hovedparten af det regnvand, der løber enten sammen med spildevand eller separat gennem åbne render, kanaler og bassiner. Når det er nødvendigt at aflaste til åer og havet, tager HOFOR mest muligt hensyn til recipienten.

HOFOR er certificeret i henhold til ISO 9001 (kvalitet i opsamling, afledning og delvis rensning af spildevand). DSS er et risikobaseret styringssystem, hvor enhver tænkelig risiko i spildevandsområdet årligt bliver gennemgået og løbende forbedret.

Ekstern audit og fokus i 2017

DDS og DSS dokumenterer, at HOFOR har styr på drikkevands- og spildevandssikkerheden og løbende forbedrer arbejdsgange og processer.

I 2017 blev HOFOR re-certificeret på alle fire standarder. I den forbindelse fandt ekstern auditor ganske få forhold, HOFOR skulle sørge for at få styr på. Der er lavet handlingsplaner for at håndtere disse forhold hurtigst muligt.

Amagerværket lever nu op til standarder på miljø efter ISO 14001, arbejdsmiljø efter OHSAS 18001 og kvalitet for losning af bulkskibe efter ISO 9001.

Egetforbrug af energi

HOFORs energiforbrug til levering af forsyning ligger for drikkevand på ca. 0,25 kWh/m³ og for spildevand på ca. 0,2 kWh/m³. Igen i år ligger HOFOR meget lavt i forhold til branchen - se eventuelt 'Vand i tal 2017' fra Danva.

HOFOR har et miljø- og klimamål om en samlet intern energibesparelse på 2 GWh i strategiperioden 2016-2020. I 2017 har der været gennemført projekter for energioptimering på rumvarme, varmestyringer, belysning og procesoptimering. Der er i alt realiseret 0,44 GWh fordelt med 47 pct. på varme og 53 pct. på el. Den akkumulerede interne energispareindsats har dermed nået 42 pct. af det samlede strategimål.

HOFORs samlede målte forbrug af el er steget en del over de sidste tre år. Vi har i den periode fået et betydeligt bedre overblik over elforbruget, og det er en del af forklaringen. Stigningen er dog så markant, at der vil blive gennemført en grundig undersøgelse for at få fuldt overblik over årsagerne.

Jordhåndtering

HOFOR flytter årligt ca. 300.000 ton jord som

Pellets, som er kalkaflejringer på sandkorn, er et restprodukt fra produktion af blødere vand og kan bl.a. benyttes til jordforbedring.

følge af aktiviteter og projekter. Jorden analyseres, så den håndteres bedst muligt – enten til genanvendelse, deponi eller rensning. HOFOR arbejder med at genanvende jorden i egne projekter, og entreprenørerne har mulighed for at hente ren HOFOR-jord til genfyld – begge dele for at spare på de rene råmaterialer og på kørsel.

Samfundsansvar hos BIOFOS

Rensekoncernen BIOFOS har en række politikker og tiltag, der primært sigter mod et frivilligt, højt socialt og sundhedsmæssigt engagement. Effekterne af disse politikker og tiltag vurderes og tilpasses løbende af såvel ledelsen som i samarbejds- og arbejdsmiljøorganisationen.

Koncernen har retningslinjer for anvendelse af lærlinge- og arbejdsklausuler ved udbud af

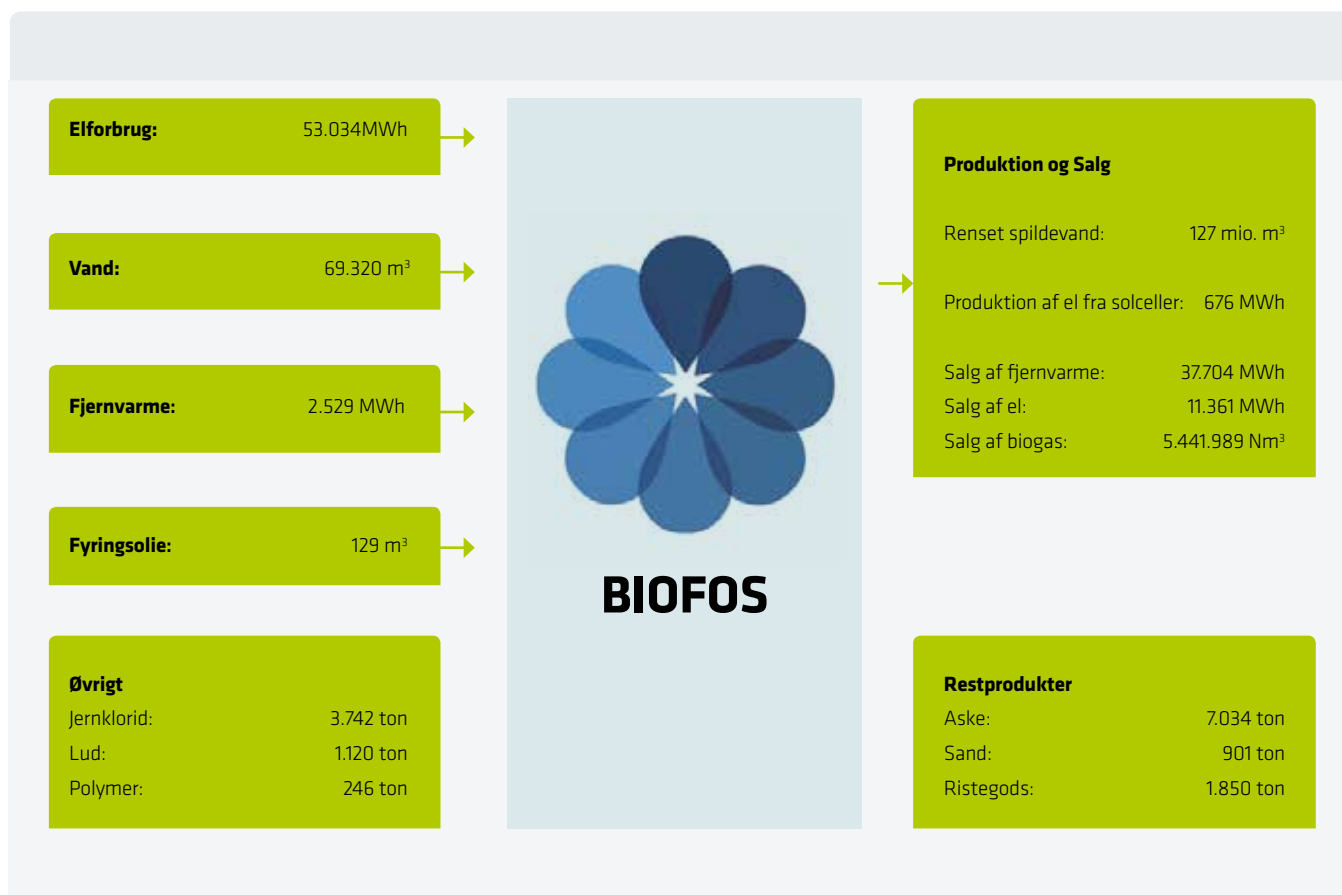
bygge- og anlægsopgaver samt tjenesteydelser. Retningslinjerne betyder, at der ved hvert udbud skal foretages en konkret vurdering af, om det er hensigtsmæssigt at stille krav om sociale klausuler. Der skal dog altid anvendes lærlinge- og arbejdsklausuler i en række tilfælde, der bl.a. afhænger af opgavens varighed, skønnet kontraktsum, skønnet lønudgift, kontraktgrundlag mv.

BIOFOS har desuden en miljø- og klimapolitik, der indebærer, at BIOFOS aktivt vil medvirke til at genopbygge og bevare den naturlige balance i omgivelserne. Miljø- og klimapolitikken er integreret i strategien, der bl.a. indeholder et fokusområde om, at BIOFOS vil reducere påvirkningen af miljø og klima. Aktiviteter og handlinger til at virkeliggøre dette samt vurdering af effekter mv. sker gennem fastsættelse af frivillige og ambitiøse mål for f.eks.

rensekvalitet og regnbetingede bypass af spildevand, emissionskrav til slamforbrænding mv.

BIOFOS er certificeret efter ISO 14001 Miljøledelse, OHSAS 18001 Arbejdsmiljøledelse samt ISO 9001 Kvalitetsledelse. Endvidere er BIOFOS' laboratorium akkrediteret af DANAK efter ISO 17025. BIOFOS har også en aktiv skoletjeneste, hvor knap 14.000 skoleelever hvert år modtager undervisning i spildevand, miljø og bæredygtig energi. BIOFOS har tillige en kvalitetspolitik, som er tilgængelig på www.biofos.dk. Her ligger også en samlet årsrapport med den fulde lovpligtige redegørelse for samfundsansvar i BIOFOS.

BIOFOS NØGLETAL 2017

HOFOR MASSEBALANCE 2017

AMAGERVÆRKET MASSEBALANCE 2017

RISICI

HOFORs forretning spænder over en række forskellige områder, der indebærer forskellige typer af risici. Nogle risici påvirker borgere og kunder, mens andre risici primært påvirker driften af virksomheden.

HOFOR kortlægger og styrer risici inden for koncernens forskellige forretningsområder – bl.a. gennem en række risikokoordinatorer, der inden for de enkelte forretningsområder kortlægger og vurderer relevante risici. Tværgående risikostyring er desuden et af de bærende elementer i asset management-arbejdet, hvor et fælles risikoregister og ensartede måder at kvantificere og vurdere risici på bl.a. indgår.

De kortlagte risici præsenteres for og drøftes i virksomhedsledelsen og bestyrelsen. På den baggrund har virksomheden identificeret de væsentligste risici i 2017 i forhold til sandsynlighed og konsekvens samt drøftet og planlagt håndtering af disse.

OPERATIONELLE RISICI

Operationelle risici håndteres gennem investeringsplanlægning og vedligeholdelse, vagtordninger, beredskabsplaner, procedure-

beskrivelser og forsikringer. Virksomheden har sikret sig imod en del risici gennem forsikringer. De største forsikrede risici vedrører drift af forsyningsnet og anlæg inden for fjernvarme, bygas, vand, spildevand, fjernkøling, vind og kraftvarme. I nogle tilfælde er forsikring fra-valgt, da risikoen for skader vurderes at være lille, mens forsikringen ville blive dyr. HOFOR har desuden fokus på at forebygge ulykker i hele organisationen ved at udarbejde beredskabsplaner samt prioritere sikkerhed for og uddannelse af personalet.

Vand og spildevand

(1) Skybrud er forekommet oftere i de senere år og kan medføre en række problemer som f.eks. oversvømmelser med materialeskader til følge. HOFOR har igangsat og planlægger en lang række projekter for et betydeligt milliardbeløb. Der er tale om langt over 300 projekter, og en del af projekterne er tværkommunale. Projekterne skal sikre hovedstadsområdet mod følgerne af skybrud og sigter mod at kunne håndtere en 100-års regn i år 2100. Eksempelvis bygges Danmarks største pumpestation, der forventes i drift i 2018, og flere store tunneler med det formål at transportere regnvand væk fra byerne.

(2) Højere vandstand i kystnære områder og efterfølgende stormflodsvarsler, som da stormen Urd ramte Danmark omkring jul og nytår 2016, kan resultere i problemer med tømning af spildevandsledninger, oversvømmelse af pumpestationer og fjernvarmekanaler samt påvirke kystnære indvindingsboringer. HOFOR foretager derfor risikoscreening, der f.eks. skal sikre systemerne mod indtrængen af vand og oversvømmelse. Arbejdet koordineres med ejerkommunerne, da ansvaret for kystsikring er en kommunal opgave. Særligt Københavns Kommune forventes fortsat i 2018 at sætte fokus på havvandsstigninger og stormflod.

(3) Oversvømmelse af ejendomme kan forekomme, såfremt en vandboring ved et vandværk lukkes midlertidigt eller permanent. Grundvandet kan nemlig stige, hvilket øger risikoen for eksempelvis vand i kælderen. HOFOR foretager i den forbindelse altid en vurdering af konsekvenserne og informerer borgerne i området.

Kraftvarme og fjernvarme

Inden for kraftvarme og fjernvarme er der i særdeleshed fokus på følgende:

(4) Arbejdsmiljø og personsikkerhed. Et kraftvarmeværk er grundlæggende en risikofyldt arbejdsplads. Både her og i forbindelse med drift af fjernvarmesystemet arbejder HOFOR derfor hele tiden med kompetenceudvikling af medarbejdere og procedurer for at undgå personskader. Det er afgørende for HOFOR at sikre et højt niveau for arbejdet med miljø, arbejdsmiljø og sikkerhed (HSE), som skal forebygge ulykker. Det store BIO4-projekt og dampkonverteringen afføder ekstra fokus på arbejdsmiljø og koordinering, da det medfører flere opgaver og involvering af flere mennesker, hvilket øger risikoen for uheld. HOFORs egen sikkerhedsorganisation har en stor rolle i den sammenhæng – også ved tilsyn med entreprenører.

(5) Etablering af BIO4. Projektering og byggeri af en ny kraftværksblok er en stor og forskelligartet opgave, der ikke bliver mindre kompleks af, at den skal foregå tæt på et

Skybrudsriste i København er med til at mindske risikoen for oversvømmelser i byen ved kraftig regn.

På Amagerværket er byggeriet af en ny kraftværksblok i gang – et byggeri som følger både budget og tidsplan.

kraftværk i drift. En forsinkelse vil betyde, at der går længere tid, før den meget effektive produktion på blok 4 slår igennem. Der pågår derfor løbende planlægning og koordinering mellem projekt og organisation for at undgå forsinkelse og sørge for, at organisationen er klar til at drive anlægget.

(6) Forsyning med biomasse. Den nye blok 4 på Amagerværket vil være en større forbruger af træflis på det voksende marked for bæredygtig biomasse. Derfor er der stort fokus på indkøb og certificering af biomasse samt på ekstern kommunikation. Dels for at sikre, at der er den rigtige mængde biomasse til den rigtige pris og tidspunkt, og dels for at sikre, at biomassen er bæredygtig.

(7) Naborelationer. København udvider sig og

nærmer sig Amagerværket, hvilket formentlig er en tendens, der vil fortsætte. HOFOR har fokus på at skabe gode relationer til den omkringliggende by, så kraftværket og naboerne forstår og respekterer hinanden.

(8) Ændring af rammebetingelser. Den kommende regulering af forsyningssektoren kan påvirke serviceniveauet og muligheder for større investeringer. HOFOR arbejder for, at det også under den nye regulering vil være muligt at gennemføre investeringer, som kan medvirke til at reducere varmeprisen.

Bygas

(9) Tab af gastryk. I en situation, hvor bygasproduktionen ikke kan opretholdes, f.eks. på grund af svigtende naturgastilførsel, er der risiko for, at der kan trænge luft ind i lednings-

nettet. Dermed er der fare for uheld, hvis gasblandingen bliver antændt. Genoptagelse af gasforsyningen kan i en sådan situation først ske, når ledningsnettet er blevet udluftet og fyldt med gas igen. Der vil være tale om et meget omfattende projekt, og det vil være nødvendigt at sektionere ledningsnettet for at kunne genoptage gasforsyningen etapevis. HOFOR har taget en række forholdsregler for at begrænse risikoen for tab af gastryk. Der er eksempelvis indgået aftaler med Energinet.dk, Ørsted og HMN Naturgas om reservation af kapacitet i ledningsnettet, så naturgasforsyningen kan opretholdes så længe som muligt i en uheldssituation. I 2017 er der desuden etableret to nye gasværker som produktionsreserve – Mørkhøj Gasværk og Køgevej Gasværk. I en situation, hvor gasproduktionen ikke kan opretholdes, sænkes

trykket i bygasnettet, og kunderne opfordres til ikke at bruge gas for at begrænse forbruget mest muligt, så overtryk i ledningsnettet kan opretholdes så længe som muligt. Som en sidste mulighed for at sikre overtryk i bygasnettet har Sikkerhedsstyrelsen givet tilladelse til, at der i en katastrofesituation, hvor der ikke er naturgas til rådighed, kan tilsættes rensset biogas direkte til nettet.

Vind

(10) Indtjeningen fra investeringer i vindmøller er usikker. Dels fordi markedets elpriser påvirkes af brændselspriser, nedbørsmængder, temperaturniveauer mv., og dels fordi en del af indtjeningen kommer fra de støtterejmer, som er opstillet for udbygningen af bl.a. vind. HOFORs investeringer i vindmøller foregår derfor med løbende ajourføring af de vigtigste antagelser knyttet til investeringernes forrentning herunder bl.a. den langsigtede elpris, tilskudsvilkår og omkostninger til drift og vedligeholdelse.

STRATEGISKE RISICI

Projekter

HOFOR har igangsat en lang række større projekter, der bl.a. skal forebygge og håndtere de risici, der er identificeret. Mange af projekterne har et stort omfang og er stærkt specialiserede, hvilket stiller store krav til at kunne rekruttere de personer, der kan gennemføre projekterne. **(11) Mangel på de rette kompetencer** giver risiko for forsinkelse af projekterne og potentielt større omkostninger. HOFOR er lykkedes med at fastholde og tiltrække nøglepersoner og har senest haft gode erfaringer med at sikre kompetencer til BIO4-projektet.

I 2018 og de kommende år forventes det, at antallet af skybrudsprojekter som følge af udrulningen af Københavns Kommunes Skybrudsplan vil stige betydeligt. Komplexiteten i disse projekter er anderledes i forhold til traditionelle projekter, da mange af projekterne skal løses på overfladen, og det kræver nogle helt nye kompetencer i HOFOR.

It

HOFOR er ansvarlig for kritisk infrastruktur

HOFOR fik opstillet en række nye vindmøller på land i 2017.

og vurderer løbende risici forbundet med it. Det gælder såvel **(12) cyberangreb** som fejl og nedbrud. Der arbejdes internt med anerkendte standarder og procedurer, som understøtter kravet om sikker it-drift.

EU-persondataforordningen træder i kraft den 25. maj 2018. Forordningen stiller øgede krav om beskyttelse af medarbejdere og kunders data. HOFOR startede arbejdet med forordningen i 2016 og er godt på vej ift. at sikre overholdelse af lovgivningen, når denne træder i kraft.

FINANSIELLE RISICI

(13) Tab på elproduktion

Med Amagerværket og udbygningen af vind-

porteføljen er HOFOR eksponeret over for udsving i energi- og råvarepriser. HOFOR afdækker denne eksponering ved hjælp af finansielle produkter. Til det formål har HOFOR opbygget funktioner, der aktivt optimerer Amagerværket og porteføljen af vindmøller. Samtidig lægger HOFOR stor vægt på at adskille funktionerne, så kontrol og overvågning sker separat fra den funktion, der foretager afdækning. Aktiviteterne er reguleret af en risikopolitik, som er godkendt af bestyrelsen for HOFOR, og der følges løbende op på, om de af bestyrelsen godkendte rammer bliver overholdt.

(14) Renterisici

HOFORs selskaber har lån og kreditter for i alt 11,6 mia. kr., der fordeler sig med 5,4 mia. kr.

som obligationslån, 5,6 mia. kr. som lån i KommuneKredit og 0,5 mia. kr. som midlertidige investeringskreditter. Lån optages primært i KommuneKredit mod garantistillelse fra HOFORs ejerkommuner, hvor hver kommune garanterer for forsyningen i egen kommune. HOFORs fremtidige låntagning til de mange investeringer i lednings- og produktionsanlæg eksponeres for risiko ved en eventuel stigning i renteniveauet. Størstedelen af HOFORs låneportefølje sikres derfor ved hjemtagelse af lån med fast rente i hele lånets løbetid eller variable lån afdækket med renteswaps. HOFORs bestyrelse har i koncernens finanspolitik besluttet konservative rammer for låntagning. Der er eksempelvis angivet, hvor

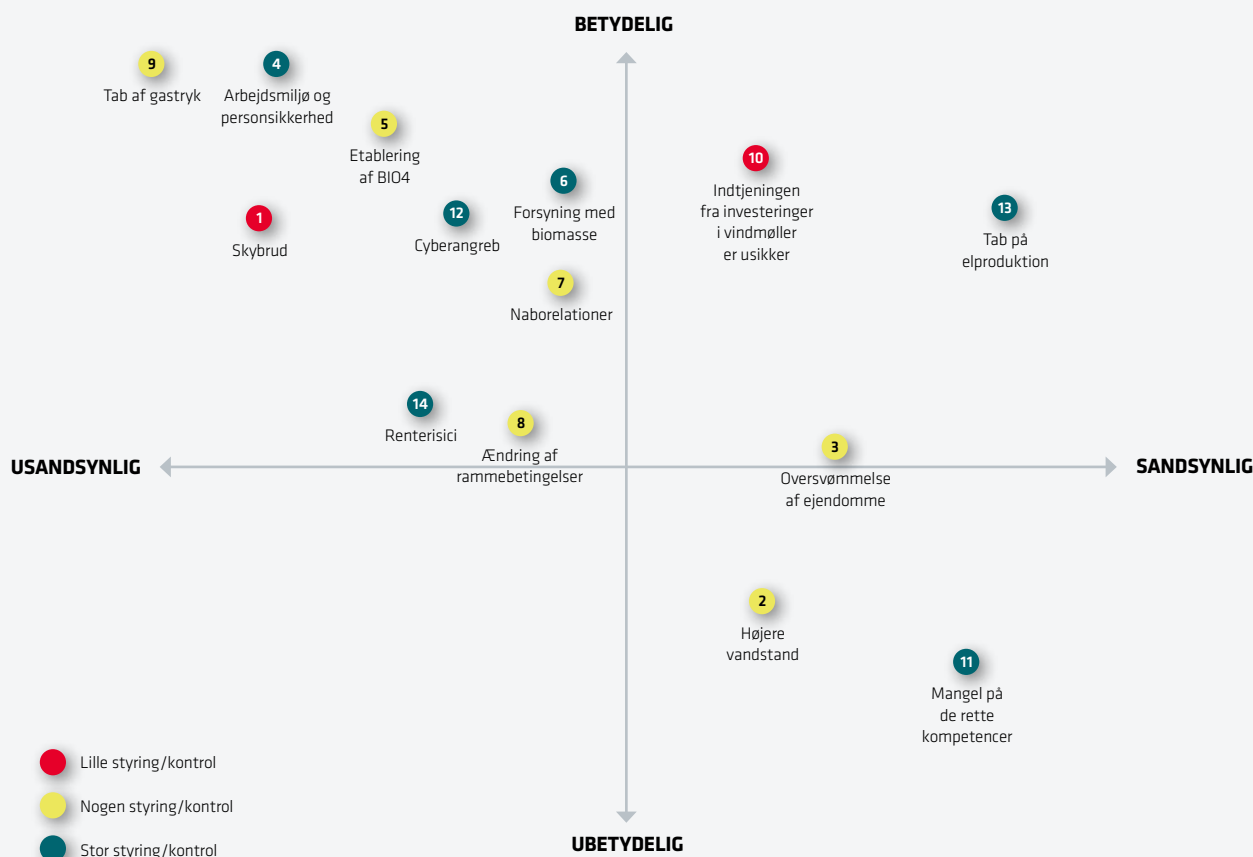
meget der må være finansieret ved henholdsvis variabel og fast rente. Endvidere skal der ifølge finanspolitikken i videst muligt omfang hjemtages lån med forskellig løbetid, så eventuel refinansiering ikke foregår på samme tidspunkt for alle lån.

To af obligationslånene er optaget af HOFOR Vand København A/S og HOFOR Spildevand København A/S i forbindelse med refinansiering af tidligere gældsbreve til Københavns Kommune. Der er tale om lån på henholdsvis 1,7 mia. kr. og 3,1 mia. kr. Lånene er i 2015 blevet refinansieret i KommuneKredit til stående lån med forfald i 2025. HOFOR Holding A/S overtog i 2015 lånene, og til gengæld optog HOFOR Vand København A/S og

HOFOR Spildevand København A/S et internt lån i HOFOR Holding A/S på samme betingelser som det lån, HOFOR Holding A/S har i KommuneKredit. Københavns Kommune har givet tilsagn om at ville indskyde kapital, der sikrer, at selskaberne er i stand til at betale renterne på lånene.

Når der ses bort fra de to obligationslån, er virksomhedens gennemsnitlige rentebinding 14 år, og den gennemsnitlige løbetid er tilsvarende 14 år. En stigning på et procentpoint på lån med variabel rente vil øge renteomkostningen på variable lån med ca. 5,5 mio. kr., og for obligationslånene øges renteomkostningerne med ca. 47,8 mio. kr.

SAMLEDE RISICI

VAND OG SPILDEVAND LOKALT

HOFORs otte vandselskaber og otte spildevandsselskaber har deres egne regnskaber. Udgifterne til renowering og modernisering af vand og spildevand bliver afholdt inden for hvert selskab, således at kunder i en kommune ikke er med til at betale for renoweringer i en anden kommune. Der er dog mange projekter, som bliver udført på tværs af kommunegrænserne. Det kan være klimasikring af et å-system eller udgifter til renowering af vandværker, som bliver fordelt mellem de involverede kommuners selskaber.

På de følgende sider kan man dykke nærmere ned i de projekter, som de enkelte vand- og spildevandsselskaber har fokuseret på i 2017.

Vandselskaberne

Drikkevand bliver leveret til alle otte selskaber fra henholdsvis syv regionale og syv lokale vandværker. Alle vandværker er ISO 22000 certificeret, til dagligt kaldet DDS (Dokumenteret DrikkevandsSikkerhed). Det betyder, at vandet bliver behandlet som en fødevarer.

I alle kommuner har der været renowering af ledningsstrækninger og arbejdet med at sektionere har været i gang mange steder. Det er nærmere beskrevet ved de enkelte selskaber.

Spildevandsselskaberne

En række af HOFORs store klimasikringsprojekter går på tværs af kommunegrænser og er derfor beskrevet i de forskellige spildevandsselskaber, der deltager i projektet. Derudover er der en række projekter i gang i hvert enkelt spildevandsselskab, som også er beskrevet på de følgende sider.

HOFOR er ISO 9001 certificeret på spildevandsområdet, til dagligt kaldet DSS (Dokumenteret SpildevandsSikkerhed).

HOFOR VAND ALBERTSLUND A/S

Albertslund med Forbrændingen i baggrunden.

HOFOR varetager forsyningen af drikkevand til ca. 28.000 borgere i Albertslund Kommune. Vridsløselille Vandværk var ude af drift størstedelen af 2017 og producerede alene drikkevand de sidste uger af december. Så godt som alt drikkevand til Albertslund Kommune stammede i 2017 derfor fra den regionale indvinding på værkerne ved henholdsvis Thorsbro, Lejre og Marbjerg. 145 husstande forsynes fra det private vandværk i Herstedøster.

Vandproduktion

Vridsløselille Vandværk har været ude af drift i hovedparten af 2017 på grund af implementering af nyt SRO-system samt udskiftning af filtermateriale og ændring af skylleprocedure. Vandindvindingen i 2017 har derfor været meget begrænset.

I december 2017 foretog Albertslund Kommune tilsyn på Vridsløselille Vandværk, de tilhørende indvindingsboringer og på trykforøgerne i

kommunen. Tilsynet vurderede, at det tekniske anlæg generelt er i god stand, og tilsynet gav kun anledning til mindre bemærkninger.

Der er afholdt opstartsmøde vedrørende en ny kildeplads i Vestskoven i efteråret 2017. Det forventes, at der kan udarbejdes en projektanmeldelse til Naturstyrelsen i foråret 2018, hvorefter arbejdet med VVM-vurdering påbegyndes. Udarbejdelse af VVM-vurderingen forventes at tage 1-1½ år.

Ledningsnettet

Kvaliteten af drikkevandet i ledningsnettet er generelt god. Der er i 2017 udtaget 16 begrænsede kontroller og 20 supplerende kontroller. Kvalitetskravene var overholdt i samtlige prøver bortset fra to mindre overskridelser på mikrobiologiske parametre, der ikke kunne genfindes i opfølgende prøver.

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Udskiftning af forbrugsmålere	230.641
Renovering af ledningsnet og nye stik	6.099.529
SRO & GIS	969.948
Diverse mindre anlægsarbejder	387.004

7.687.121

Budget 2018

Udskiftning af forbrugsmålere	2.000.000
Renovering af ledningsnet	5.450.000
Renovering af vandværk	223.100

I alt 7.673.100

Der blev i 2017 renoveret ca. 2.300 m vandledning i Albertslund ved Kratager, Flintager, Borgager og Blankager.

Der er gennemført en analyse af mulighederne for sektionering af ledningsnettet med henblik på at opdele ledningsnettet i syv sektioner. Sektionering giver bedre mulighed for at overvåge lækagetabet fra ledningsnettet gennem HOFORs lækageovervågningssystem HOMIS. Sektioneringen vil blive udført i 2018.

Vandspareaktiviteter

I 2017 har 200 elever i 3. og 4. klasse modtaget undervisning om vand, vandforbrug og vandbesparelser. HOFOR deltog i Grøn Dag i Albertslund, hvor både børn og voksne kunne få gode råd til at spare vand til gavn for både miljøet og pengepungen. Teknisk personale i boligselskaber og kommunale ejendomme fik mulighed for at deltage i teknisk vandspareakademi hos HOFOR, hvor fokus har været på at undgå vandspild fra utætte og gamle installationer, nedbringe energitabet fra uisolerede rør og lignende.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	18.715	16.467
Andre driftsindtægter	-	-
Vareforbrug	-5.671	-5.604
Andre eksterne omkostninger	-5.765	-4.980
Bruttoresultat	7.279	5.883
Afskrivninger	-4.128	-4.194
Resultat af primær drift	3.151	1.689
Finansielle indtægter	263	187
Finansielle omkostninger	-272	-450
Resultat før skat	3.142	1.426
Anlægsaktiver	110.250	112.574
Egenkapital	94.693	95.819
Gæld	26.954	24.981
Balancesum	129.704	134.267

Vandpris pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Vandpris	10,61	15,33	11,55

Vandmængder

Lokal produktion (m ³)	-
Fra HOFOR Vand København (m ³)	1.312.400

I alt (m³) 1.312.400

Afregnet mængde (m ³)	1.176.099
Indbyggere 31. 12. 2017	27.821
Forbrug pr. indbygger (m ³)	42,3

Ledningsnettet, lækager

Stikledninger	9
Forsyningsledninger	3
Hovedledninger	0

I alt 12

HOFOR SPILDEVAND ALBERTSLUND A/S

Gennem hele 2017 er der blevet arbejdet langs Kanalgaden, et klimasikringsprojekt i samarbejde mellem Albertslund Kommune og HOFOR.

Afløbssystemet i Albertslund er fuldt separeret i et spildevandssystem og et regnvandssystem. Regnvandssystemet er indrettet med et større antal regnvandsbassiner, ligesom byen er designet med åbne vandveje, som anvendes til transport af regnvand.

Spildevandet afledes til BIOFOS' renselanlæg Avedøre, mens regnvandet afledes til St. Vejleå og for en mindre dels vedkommende til Harrestrup Å.

Geografisk set er Albertslund godt stillet med jævn hældning mod syd, hvilket begrænser antallet af pumpestationer. På spildevandssiden er der tre pumpestationer, og på regnvandssiden er der fire pumpestationer.

Renovering af ledningsnet mv.

Renoveringen af kloakledningerne sker efter en systematisk renoveringsplan. I 2017 blev der fokuseret på renoveringen af Rådhuskanalen og renoveringsarbejdet i Herstedøster Industripark. Der er foretaget tv-inspektion af ca. 3.800 m hovedledning og 292 stik. Der er renoveret 1.149 m hovedledning.

Regnvandsbassinerne og olieudskillerne i Albertslund gennemgår i disse år en systematisk oprensning. I 2017 er bassinet ved Rohlmsvej og Vandhaverne blevet oprenset, og oprensning af Bassin N, Bassin

A samt Læhegnet er blevet forberedt. Arbejdet vil blive udført i 2018. Den årlige gennemgang og oprensning af olieudskillerne er også udført.

Pumpestation Capellavænget er blevet totalrenoveret i løbet af året. Brønden er renoveret, og stationen er koblet på SRO-overvågning.

Klimatilpasning

I 2017 er store dele af indsatsen med klimatilpasning foregået omkring Albertslund Centrum. Dette område er udpeget i Albertslund Kommunes klimatilpasningsplan som fokusområde. Efter færdiggørelsen af de våde enge i Kongsholmparken i 2016 har HOFOR i 2017 fortsat klimatilpasningsarbejdet i Rådhuskanalen.

Anlægsarbejdet med at renovere kanalområdet er i 2017 blevet afsluttet i et samarbejde mellem HOFOR og Albertslund Kommune. Kommunen har forskønnet byrummene omkring kanalen, og HOFOR har renoveret de nedslidte bolværker og uddybet kanalen for bedre at skabe vandgennemstrømning til de våde enge i Kongsholmparken. Derudover er der gennemført en optimering af styringen i 2017, så det er muligt at holde et dagligt vandspejl og samtidig øge den videreførende kapacitet i kanalen.

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Renovering af ledningsnet	4.443.715
Skybrudstiltag og klimasikring	15.064.050
Reparation af pumpestationer	655.693
SRO & GIS	27.275
Regnvandsbassiner	261.512
Diverse mindre anlægsarbejder	476.592

I alt 20.928.837

Budget 2018

Renovering af ledningsnet og nyt ledningsnet	9.837.340
Skybrudstiltag og klimasikring	1.581.600
Reparation af pumpestationer/bygværker	5.889.812
Diverse mindre anlægsarbejder	850.600

I alt 18.159.352

Samarbejdsprojekt med Glostrup Forsyning

HOFOR deltager i et tværkommunalt projekt med Glostrup Forsyning, Glostrup Kommune og Albertslund Kommune om Bækrenden, som er et fællesejet spildevandsteknisk anlæg beliggende i det østlige Albertslund og den vestlige del af Glostrup. I 2017 er der blevet analyseret på mulighederne for at klimatilpasse oplandet og forbedre adgangen for driften til det fællesejede system.

Tværkommunale å-samarbejder

Albertslund Kommune og HOFOR deltager i Harrestrup Å-samarbejdet, hvor de sammen med ni andre kommuner og deres forsyninger er i færd med at udvikle Harrestrup Å-systemet, så det kan rumme en 100-års regnhændelse i åen om 30 år. Der er afsat 25 mio. kr. til at modne udvalgte projekter i kommunerne over en toårig periode i 2017-18. Ved at planlægge med en horisont på 30 år udnyttes fleksibiliteten i de å-nære og grønne overfladeløsninger, som forholdsvis nemt kan udbygges og løbende tilpasses klimaforandringerne.

HOFOR samarbejder med forsyningerne fra Brøndby, Glostrup, Høje-Taastrup, Ishøj og Vallensbæk Kommuner i Kloaksammenslutningen Vallensbæk Mose og er dermed også en aktiv part i det store klimatilpasningsprojekt omkring St. Vejleå.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	46.154	31.260
Andre driftsindtægter	-	278
Vareforbrug	-7.656	-10.065
Andre eksterne omkostninger	-8.247	-8.320
Bruttoresultat	30.251	13.153
Afskrivninger	-16.208	-15.637
Resultat af primær drift	14.043	-2.484
Finansielle indtægter	38	6
Finansielle omkostninger	-6.688	-43
Resultat før skat	7.393	-2.521
Anlægsaktiver	416.891	421.902
Egenkapital	364.213	360.378
Gæld	14.203	17.869
Balancesum	424.743	422.931

Vandafledningsafgift pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Trin 1 (kr.)	31,61	28,00	31,50
Trin 2 (kr.)	27,87	23,52	25,20
Trin 3 (kr.)	20,27	14,56	18,90

Note: Lovændring betyder, at vandafledningstaksten fra og med 2014 opdeles i tre trin med rabat på trin 2 og 3 afhængig af mængde til ejendomme med, hvorfra der drives erhverv

Spildevand afregnet med renseanlæg

2017

Afregnet (m ³)	1.157.557
Indbyggere 31.12.2017	27.821
Afregnet mængde pr. indbygger (m ³)	41,6

HOFOR VAND BRØNDBY A/S

I efteråret 2017 blev der indført blødere vand i Brøndby, og brøndbyborgere kan nu glæde sig over mindre kalk i vandet.

HOFOR varetager forsyningen af drikkevand til de ca. 35.000 borgere i Brøndby Kommune. Ca. 25 pct. af drikkevandet produceres lokalt på Brøndbyvester Vandværk, og vandet herfra blandes med vand, der aftages fra de regionale værker ved henholdsvis Thorsbro og Regnemark, hvorfra to store transportledninger går gennem kommunen.

Vandproduktion

Efter en periode med ombygning i forbindelse med introduktion af blødere vand genåbnede produktionen på Brøndbyvester Vandværk i september 2017.

I forbindelse med ombygningen af Brøndbyvester Vandværk blev også kildepladsen renoveret, med bl.a. udskiftning af dele af råvandsnettet. To borerer med dårlig vandkvalitet blev lukket. De resterende indvindingsboringer blev alle renoveret, og der blev tilsluttet to nye borerer til råvandsnettet.

Blødere vand

I 2017 blev blødere vand lanceret til kommunens borgere og virksomheder. Et officielt arrangement på værket den 18. september 2017 markerede afslutningen på moderniseringen af værket, som er Danmarks første store vandværk med blødgøring. Introduktionen af blødere vand blev meget positivt modtaget af borgerne i Brøndby og gav anledning til landsdækkende mediedækning.

I forbindelse med lanceringen gennemførte HOFOR og Brøndby Kommune en større informationskampagne over for både borgere og erhvervs kunder. Kampagnens mål var at informere om, hvilke adfærdsmændringer den enkelte bør gennemføre for at få størst mulig effekt af blødgøringen. Evaluering af kampagnen har vist, at der blev opnået stor opmærksomhed om kampagnen og dens budskaber.

For yderligere at underbygge den samfundsøkonomiske værdi af blødgøring undersøger HOFOR, i samarbejde med DTU, de økonomiske og miljømæssige effekter af at indføre blødere vand i Brøndby. Undersøgelsen gennemføres som en før- og eftermåling af effekterne af mindre kalk i vandet på hårde hvidevarer, installationer og varmtvandsanlæg. Målingerne foretages hos et udvalg af private forbrugere, virksomheder og kommunale institutioner. Samtidig undersøges forbrugernes oplevelser med det blødere vand. Resultaterne af undersøgelsen vil foreligge i slutningen af 2018.

Ledningsnettet

Kvaliteten af drikkevandet i ledningsnettet er generelt god. Der er i 2017 udtaget 22 begrænsede kontroller og 29 supplerende kontroller. Kvalitetskravene var overholdt i samtlige prøver bortset fra en mindre overskridelse på en mikrobiologisk parameter, der ikke kunne genfindes i den opfølgende prøve.

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Blødere vand projektet	16.310.597
Udskiftn. af forbrugsmålere	1.159.208
Nyt ledningsnet	151.456
Renovering af ledningsnet	6.197.959
SRO & GIS	102.156
Diverse mindre anlægsarbejder	401.526
I alt	24.322.903

Budget 2018

Investering i blødere vand	2.274.870
Udskiftn. af forbrugsmålere	1.210.000
Nyt ledningsnet	4.100.000
Renovering af ledningsnet	11.406.250
Ledningsomlægn. Letbane ring3	1.000.000
I alt	19.991.120

I 2017 var der afsat 6 mio. kr. til renovering af distributionsnettet. Den planlagte renovering blev imidlertid suspenderet i begyndelsen af året, og pengene blev i stedet kanaliseret over i projekt for blødere vand, herunder renovering af råvandsledninger og kildeplads.

I 2017 blev der udført en analyse af mulighederne for sektionering (opdeling) af ledningsnettet. Nettet blev prøvesektioneret i syv sektioner. Den egentlige sektionering udføres i 2018 med etablering af målerbrønde, afskæring af overflødige forbindelser samt opkobling af målerbrønde til HOFORs lækageovervågningssystem HOMIS.

Som følge af etablering af Letbanen skal der foretages visse ledningsomlægninger. Det er endnu ikke fastlagt præcist, hvornår det skal ske.

Vandspareaktiviteter

I 2017 har 150 elever i 3. og 4. klasse modtaget undervisning om vand, vandforbrug og vandbesparelser. HOFOR deltog i Kulturnat i Brøndby, hvor borgere (børn og voksne) kunne få gode råd til at spare vand til gavn for både miljøet og pengepungen. Teknisk personale i boligselskaber og kommunale ejendomme fik mulighed for at deltage i teknisk vandspareakademi hos HOFOR, hvor fokus har været på at undgå vandspild fra utætte og gamle installationer, nedbringe energitabet fra uisolerede rør og lignende.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	25.304	30.235
Andre driftsindtægter	-	-
Vareforbrug	-8.562	-9.675
Andre eksterne omkostninger	-6.665	-8.589
Bruttoresultat	10.077	11.971
Afskrivninger	-6.779	-7.142
Resultat af primær drift	3.298	4.829
Finansielle indtægter	36	19
Finansielle omkostninger	-583	-976
Resultat før skat	2.751	3.872
Anlægsaktiver	367.513	385.551
Egenkapital	311.971	315.679
Gæld	56.768	51.802
Balancesum	370.844	393.262

Vandpris pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Vandpris	13,32	12,98	13,73

Vandmængder

Lokal produktion (m ³)	195.127
Fra HOFOR Vand København (m ³)	2.166.179
Fra andre (m ³)	
I alt (m ³)	2.361.306

Afregnet mængde (m ³)	1.857.113
Indbyggere 31. 12. 2017	35.538
Forbrug pr. indbygger (m ³)	52,3

Ledningsnettet, lækager

Stikledninger	13
Forsyningsledninger	5
Hovedledninger	0

I alt	18
-------	----

HOFOR SPILDEVAND BRØNDBY A/S

Regnvandsbassinet ved Brøndbyvej er blevet større og er nu et parklignende område, så man kan gå tur rundt om bassinet.

Brøndbys spildevand håndteres i nogle områder gennem et separatkloakeret system, hvor regnvand og spildevand ledes i hver sit ledningssystem. Andre dele af kommunen er fælleskloakeret, hvor regnvand og spildevand ledes i samme ledningssystem frem til rensning. Spildevandet ledes til BIOFOS' rensesanlæg Avedøre.

Brøndby har med sin placering ud til Strandsøerne, Køge Bugt, Fæstningskanalen, Harrestrup Å og Bækrendens Sideløb den fordel, at kommunen kan lede regnvand til recipienterne. Udfordringen består i at få vandet derhen. Denne udfordring bliver en del af klimatilpasningsindsatsen de kommende år.

Ledningsnettet

Renoveringen af kloakledningerne sker efter en systematisk renoveringsplan. I 2017 har der været udført tv-inspektion og strømpeforing i to områder i Brøndbyvester, dels langs Søndre Ringvej i forbindelse med ledningsomlægninger for Letbanen, dels ved Folemarkvej. Derudover er der gennemført tv-inspektion og renoveret i området omkring Rolandsvej i Brøndbyøster, hvor der var problemer med rotter. Der er foretaget tv-inspektion af ca. 2.000 m hovedledning og 161 stik. Der er renoveret 374 m hovedledning og 47 stik.

Regnvandsbassinet ved Banemarksvej har fået bundrenset olieudskilleren, efter at bassinet har været pumpet ned til under olieudskilleren. Der er i samme proces også blevet forbedret på tilgangen til olieudskilleren. Regnvandsbassinet ved Park Alle er desuden blevet oprenset i forbindelse med fejlkobling, og fejlen er blevet udbedret.

Pumpestation Nybovej/Midlergårdsvej er blevet renoveret med nye pumper og trykrør og tilsluttet SRO-overvågning. Samtidig er pumpestation Nybovej 1 nedlagt. Pumpestationerne Brøndby Haveby og Nybovej ved p-plads er også blevet renoveret i 2017.

Klimatilpasning

Opførelsen af Letbanen vil medføre en række omlægninger af HOFORs fælleskloakledninger i Brøndby. I løbet af 2017 er ledningsomlægningerne blevet konkretiseret, og mulighederne for at gennemføre klimatilpasningstiltag er blevet analyseret.

I de kommende år skal syv mindre separatkloakerede lommer nord for Holbæk-motorvejen og vest for Brøndbyvester Boulevard afkobles fælleskloakken, og regnvandet ledes til det nye grøftebassin Rosenåen. I 2017 er første del af projektet igangsat: Tunnelering af en regnvandsledning med en indvendig diameter på 1.200 mm under Holbækmotorvejen.

Parcelhusområdet Horsedammen er udpeget som indsatsområde i Brøndby Kommunes klimatilpasningsplan. I løbet af 2017 har HOFOR derfor anlagt et underjordisk regnvandsbassin ved Fæstningskanalen og forberedt etableringen af endnu et regnvandsbassin, som skal udføres i 2018 i samarbejde med Brøndby Kommune.

HOFOR har derudover koordineret et klimatilpasningsprojekt med Brøndby Boligselskab ved Kirkebjerg. Regnvand er afkoblet fælleskloakken og bliver nu i stedet nedsivet på overfladen samtidig med

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Nyt ledningsnet	7.654.278
Renovering af ledningsnet	3.066.825
Renovering af pumpestationer	606.285
IT, SRO & GIS	462.003
Diverse mindre anlægsarbejder	752.414

I alt 12.541.806

Budget 2018

Nyt ledningsnet	31.340.520
Ledningsomlægn. Letbane ring3	9.000.000
Renovering af ledningsnet	4.469.800
Skybrudstiltag og klimasikring	284.000
Reparation af pumpestationer/bygværker	2.881.408

I alt 47.975.728

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	45.684	59.773
Andre driftsindtægter	-	-
Vareforbrug	-14.010	-17.681
Andre eksterne omkostninger	-6.230	-6.312
Bruttoresultat	25.444	35.780
Afskrivninger	-22.237	-23.245
Resultat af primær drift	3.207	12.535
Finansielle indtægter	98	60
Finansielle omkostninger	-1.364	-511
Resultat før skat	1.941	12.084
Anlægsaktiver	604.281	592.811
Egenkapital	584.708	596.792
Gæld	33.766	24.265
Balancesum	621.302	623.885

Vandafledningsafgift pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Trin 1 (kr.)	26,35	27,14	28,3
Trin 2 (kr.)	23,18	22,79	22,64
Trin 3 (kr.)	16,86	14,11	16,98

Note: Lovændring betyder, at vandafledningstaksten fra og med 2014 opdeles i tre trin med rabat på trin 2 og 3 afhængig af mængde til ejendomme med, hvorfra der drives erhverv

Spildevand afregnet med renseanlæg

2017

Afregnet (m ³)	1.842.698
Indbyggere 31.12.2017	235.538
Afregnet mængde pr. indbygger (m ³)	51,9

at udearealerne forskønnes. Tilbagebetaling af tilslutningsbidrag, fra HOFOR til boligselskabet, har bidraget til finansieringen.

Klimatilpasningsprojekt med BIOFOS og Glostrup Forsyning

Den nordlige del af det fælleskloakerede område i Brøndby, den sydlige del af det fælleskloakerede område i Glostrup samt BIOFOS' transmissionssystem har kapacitetsproblemer i forbindelse med større regnhændelser. Derfor er HOFOR, BIOFOS og Glostrup Forsyning gået sammen om at analysere fælles løsninger til fremtidige klimatilpasningstiltag i området.

Tværkommunale å-samarbejder

Brøndby Kommune og HOFOR deltager i Harrestrup Å-samarbejdet, hvor de sammen med ni andre kommuner og deres forsyninger er i færd med at udvikle Harrestrup Å-systemet, så det kan rumme en 100-års regnhændelse i åen om 30 år. Der er afsat 25 mio. kr. til at modne udvalgte projekter i kommunerne over en toårig periode i 2017-18. Ved at planlægge med en horisont på 30 år udnyttes fleksibiliteten i de å-nære og grønne overfladeløsninger, som forholdsvis nemt kan udbygges og løbende tilpasses klimaforandringerne.

HOFOR indgår endvidere sammen forsyningerne fra Albertslund, Glostrup, Høje-Taastrup, Ishøj og Vallensbæk Kommuner i Kloaksammenslutningen Vallensbæk Mose og er dermed også en aktiv part i det store klimatilpasningsprojekt omkring St. Vejleå.

HOFOR VAND DRAGØR A/S

Kirkevej var et af de steder, hvor HOFOR renoverede drikkevandsledninger i 2017 – det betød, at fodgængere og cyklister skulle ud på en omvej.

HOFOR varetager forsyningen af drikkevand til knap 14.000 borgere i Dragør Kommune. Ca. 55 pct. af vandet indvindes fra vandværkerne i Dragør og St. Magleby, der til sammen producerede ca. 359.000 m³ i 2017. De resterende 45 pct. (303.000 m³) leveres fra Tårnby Kommune.

Vandproduktion

Indvindingen i Dragør foregår fra et sårbart grundvandsmagasin, der er truet af både naturlige stoffer (klorid, kalium), pesticider og af forureninger med miljøfremmede stoffer (PFAS) fra lufthavnsområdet. Der foregår derfor en intensiv overvågning af grundvandsmagasinet, som varetages af HOFOR i samarbejde med Region Hovedstaden og Københavns Lufthavn.

I 2017 har HOFOR arbejdet med en plan for renovering af kildepladserne til Dragør og St. Magleby vandværker. Planen skal sammen med pla-

nerne for renovering af værkerne indgå i et samlet beslutningsgrundlag for at fremtidssikre vandforsyningen til Dragør.

I 2017 blev arbejdet med renovering af en af borerne til Dragør Vandværk påbegyndt, og selve borearbejdet er igangsat.

Ledningsnettet

Kvaliteten af drikkevandet i ledningsnettet er generelt god. Der er i 2017 udtaget 10 begrænsede kontroller og 52 supplerende kontroller. Kvalitetskravene var overholdt i samtlige prøver bortset fra en mindre overskridelse på en mikrobiologisk parameter, der ikke kunne genfindes i opfølgende prøve.

Der er udtaget 46 prøver på prøvestedet på Møllevej tæt på Store Magleby Vandværk pga. værkets brug af UV-anlæg. Kvalitetskrav var overholdt i samtlige prøver.

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Udskiftning af forbrugsmålere	519.945
Nyt ledningsnet	358.287
Renovering af ledningsnet	4.350.391
Renovering af vandværker	83.993
IT, SRO & GIS	22.081
Diverse mindre anlægsarbejder	115.325

I alt 5.450.021

Budget 2018

Udskiftning af forbrugsmålere	681.000
Nyt ledningsnet	1.733.429
Renovering af ledningsnet	4.513.750
Renovering af vandværker & kildepladser	1.032.830

I alt 7.961.009

Der er anlagt en ny ledning med en indvendig diameter på 250 mm i Kirkevej. Denne ledning fremtidssikrer forsyningen af Dragør og betyder, at forsyningen kan opretholdes under alle forhold, selv hvis Dragør Vandværk er ude af drift.

Som led i den systematiske ledningsrenovering er der renoveret i alt 150 m vandledning på Jægerengen. Desuden er der foretaget omlægning af 80 m ledning i Søndre Kinkelgade i forbindelse med omlægning af et vejkryds.

Vandspareaktiviteter

I 2017 har 175 elever i 3. og 4. klasse modtaget undervisning om vand, vandforbrug og vandbesparelser. Teknisk personale i boligselskaber og kommunale ejendomme fik mulighed for at deltage i teknisk vandspareakademi hos HOFOR, hvor fokus har været på at undgå vandspild fra utætte og gamle installationer, nedbringe energitabet fra uisolerede rør og lignende.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr. 2016 2017

Nettoomsætning	8.941	9.501
Andre driftsindtægter	5	2
Vareforbrug	-1.480	-1.543
Andre eksterne omkostninger	-4.196	-4.018
Bruttoresultat	3.270	3.942
Afskrivninger	-2.943	-2.982
Resultat af primær drift	327	960
Finansielle indtægter	7	6
Finansielle omkostninger	-123	-157
Resultat før skat	211	809

Anlægsaktiver	88.348	90.747
Egenkapital	80.750	81.549
Gæld	10.104	8.950
Balancesum	90.854	94.669

Vandpris pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Vandpris	9,74	13,48	13,04

Vandmængder	2017
Lokal produktion (m ³)	359.033
Fra HOFOR Vand København (m ³)	303.449
Fra andre (m ³)	

I alt (m³) 662.482

Afregnet mængde (m ³)	620.055
Indbyggere 31. 12. 2017	14.269
Forbrug pr. indbygger (m ³)	43,5

Ledningsnettet, lækager	2017
Stikledninger	5
Forsyningsledninger	6
Hovedledninger	0

I alt 11

HOFOR SPILDEVAND DRAGØR A/S

I 2018 forventer Dragør Kommune at udarbejde en ny spildevandsplan.

Afløbssystemet i Dragør er separeret med et spildevandssystem og et regnvandssystem. Spildevandet ledes til det lokale Dragør Renseanlæg, der ejes af HOFOR og drives af BIOFOS. Regnvandssystemet er indrettet med enkelte regnvandsbassiner.

Geografisk set er Dragør meget flad og beliggende i lav kote over havet. Dette medfører et relativt stort antal pumpestationer. På spildevandssiden er der 43 pumpestationer, og på regnvandssiden er der 15 pumpestationer.

Renseanlægget

På renseanlægget er der investeret i ny software til kontrol og over-

vågning af anlægget. Systemet har været under indkøring i 2017, og det forventes, at styringen vil medføre en markant energibesparelse. Herudover er der foretaget renoveringer af klimaskærmen på flere af hovedbygningerne, ligesom procestankenes betonkonstruktion er renoveret.

Ledningsnettet i Dragør

Kloakledningerne er underlagt en systematisk renoveringsplan, og i 2017 er der foretaget tv-inspektion af 8.600 m hovedledning og 601 stikledninger. Der er renoveret 500 m hovedledning.

HOFOR samarbejder med Dragør Kommune om renovering, idet

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Renoveringsarbejde renselanlæg	909.320
Renovering af ledningsnet	4.437.944
SRO & GIS	436.962
Diverse mindre anlægsarbejder	3.750

I alt 5.787.976

Budget 2018

Renovering af ledningsnet	4.559.600
Nyt ledningsnet	700.000
Diverse mindre anlægsarbejder	651.067
Omkostninger til pumpestationer/bygværker	1.568.896
SRO & GIS	3.200.302

I alt 10.679.865

HOFOR tv-inspicerer kommunens vejbrønde og vejstik samtidigt med inspektion af egne ledninger. På baggrund af inspektionen kommer HOFOR med forslag til, hvilke vejbrønde og -stik der skal renoveres.

Klimatilpasning

I 2018 forventer Dragør Kommune at udarbejde en ny spildevandsplan, og HOFOR indgår i arbejdet. Et af de temaer, der skal behandles i planen, er, at grundvandspejlet vil blive højere i fremtiden grundet klimaændringer. I nogle dele af Dragør vil borgerne derfor opleve problemer med deres regnvandsinstallationer på egen grund. Dragør Kommune og HOFOR samarbejder for at finde alternative løsninger på disse fremtidige problemer.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	20.497	15.176
Andre driftsindtægter	402	371
Vareforbrug	-1.107	-963
Andre eksterne omkostninger	-8.535	-7.921
Bruttoresultat	11.257	6.663
Afskrivninger	-9.998	-10.264
Resultat af primær drift	1.259	-3.601
Finansielle indtægter	-	2
Finansielle omkostninger	-831	-725
Resultat før skat	428	-4.324
Anlægsaktiver	267.338	259.782
Egenkapital	226.630	223.258
Gæld	29.650	25.024
Balancesum	271.395	262.445

Vandafledningsafgift pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Trin 1 (kr.)	31,26	29,50	30,37
Trin 2 (kr.)	27,54	24,78	24,30
Trin 3 (kr.)	20,03	15,34	18,22

Note: Lovændring betyder, at vandafledningstaksten fra og med 2014 opdeles i tre trin med rabat på trin 2 og 3 afhængig af mængde til ejendomme med, hvorfra der drives erhverv

Spildevand afregnet med renselanlæg

2017

Afregnet (m ³)	605.687
Indbyggere 31.12.2017	14.269
Afregnet mængde pr. indbygger (m ³)	42,4

HOFOR VAND HERLEV A/S

Renovering af drikkevandsledninger ved Ring 3 og Herlev Huse i 2017.

HOFOR varetager forsyningen af drikkevand til ca. 28.000 borgere i Herlev Kommune. Vandet indvindes på de regionale værker ved henholdsvis Slangerup/Søndersø og Lejre/Marbjerg.

Ledningsnettet

Kvaliteten af drikkevandet i ledningsnettet er generelt god. Der er i 2017 udtaget 16 begrænsede kontroller og 84 supplerende kontroller, heraf 41 fra vandtårnet, og otte fra nødforsyningen fra Novafos. Kvalitetskravene var overholdt i samtlige prøver bortset fra en mindre overskridelse på en mikrobiologisk parameter og en mindre overskridelse på indhold af jern, der ikke kunne genfindes i opfølgende prøver.

Som led i den systematiske ledningsrenovering er der renoveret ca. 1.600 m vandledning i følgende veje: Runddyssen, Toggagen, Langdysen, Ardfuren, Barkæret og Hellekisten. Derudover blev der foretaget ledningsomlægninger langs Runddyssen og Ametystvej grundet udvidelse af hospitalet, hvor ledninger placeret på hospitalets matrikel er flyttet ud i vejarealet.

Som følge af etablering af Letbanen skal der foretages visse ledningsomlægninger. Det er endnu ikke fastlagt præcist, hvornår det skal ske.

Der er i 2017 foretaget analyse af ledningsnettet i Herlev med henblik på yderligere sektionering (opdeling). Sektionering giver bedre mulighed for at overvåge lækagetabet og styre trykket. Ved sektionering opkobles sektionsmålerbrøndene til HOFORs lækageovervågningssystem HOMIS. Sektioneringen vil blive udført i 2018 med i alt otte sektioner.

Herlevs sydlige forsyningsområde *Mileparken* og *Hanevad* er endvidere blevet testområde for et fireårigt projekt, der støttes af det Miljøteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram (MUDP). Projektet skal undersøge, om lækagetabet kan nedbringes yderligere i området ved at kombinere flere datakilder. I Mileparken vil der i 2017-2018 blive installeret online forbrugs aflæsning, og der vil blive opsamlet støjdata fra ventilerne. Alle data vil blive samlet i HOMIS for at undersøge, om der kan foretages en automatisk lækagesøgning ved at kombinere data.

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Udskiftning af forbrugsmålere	852.611
Nyt ledningsnet	823.815
Renovering af ledningsnet	8.170.859
Omlægning af lednings pga. letbane	380.900
Renovering af beholder	2.442.720
IT, SRO & GIS	75.710
Diverse mindre anlægsarbejder	132.543

I alt 12.879.158

Budget 2018

Udskiftning af forbrugsmålere	937.000
Omlægning af lednings pga. letbane	800.000
Nyt ledningsnet	5.600.000
Renovering af ledningsnet	9.762.500
SRO	2.018.876
Renovering af beholderanlæg	1.613.342

I alt 20.731.718

Vandtårnet

På baggrund af en analyse foretaget med udgangspunkt i en tilstandsrapport for Herlev Vandtårn er det i 2014 besluttet at arbejde for at bevare vandtårnet. Der er udført betonarbejder i 2017. Reparation af tagkonstruktion vil blive foretaget i 2018.

Vandspareaktiviteter

I 2017 har 250 elever i 3. og 4. klasse modtaget undervisning om vand, vandforbrug og vandbesparelser. Teknisk personale i boligselskaber og kommunale ejendomme fik mulighed for at deltage i teknisk vandspareakademi hos HOFOR, hvor fokus har været på at undgå vandspild fra utætte og gamle installationer, nedbringe energitabet fra uisolerede rør og lignende.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	18.416	22.308
Andre driftsindtægter	4	-
Vareforbrug	-6.771	-7.190
Andre eksterne omkostninger	-6.373	-5.458
Bruttoresultat	5.276	9.660
Afskrivninger	-3.886	-4.058
Resultat af primær drift	1.390	5.602
Finansielle indtægter	45	17
Finansielle omkostninger	-498	-572
Resultat før skat	937	5.047

Anlægsaktiver	128.225	137.731
Egenkapital	105.892	110.926
Gæld	32.315	26.226
Balancesum	139.580	144.157

Vandpris pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Vandpris	12,83	9,78	11,16

Vandmængder	2017
Lokal produktion (m ³)	
Fra HOFOR Vand København (m ³)	1.694.817
Fra andre (m ³)	20.000

I alt (m³) 1.714.817

Afregnet mængde (m ³)	1.457.405
Indbyggere 31. 12. 2017	28.546
Forbrug pr. indbygger (m ³)	51,1

Ledningsnettet, lækager	2017
Stikledninger	24
Forsyningsledninger	18
Hovedledninger	1

I alt 43

HOFOR SPILDEVAND HERLEV A/S

I 2017 er HOFOR sammen med Novafos og Herlev og Gladsaxe kommuner kommet tættere på en klimasikring af Kagsåen.

I Herlev ledes spildevandet til tre forskellige renselanlæg. Fra den østlige del af kommunen ledes spildevand og regnvand i fælleskloakker til Renselanlæg Damhusåen. I den vestlige del ledes spildevandet syd for Klausdalsbrovej til BIOFOS renselanlæg Avedøre og nord for Klausdalsbrovej til Måløv Rens. Ca. 30 pct. er fælleskloakeret og 70 pct. er separatkloakeret. Regnvandssystemet er indrettet med et større antal regnvandsbassiner – både åbne og lukkede.

Geografisk set er Herlev godt stillet med jævn hældning, hvilket begrænser antallet af pumpestationer. På spildevandssiden er der fem pumpestationer, og på regnvandssiden er der én pumpestation.

Ledningsnettet

Renoveringen af kloakledningerne er underlagt en systematisk renoeringsplan. I 2017 er der gennemført tv-inspektion af 5.537 m hovedledning og 330 stik. På baggrund heraf er der renoveret 346 m hovedledninger plus et enkelt stik og afproppet et stik, der ikke var i brug. Generelt er ledningsnettet i god stand.

I 2017 blev arbejdet med at udarbejde et detailprojekt for løsningen

af kapacitetsproblemerne ved Obovej-Fagotvej standset. Enkelte grundejere i området ønskede ikke at deltage i projektet, hvorfor det ikke var muligt at tilvejebringe det nødvendige bassinvolumen. I stedet søger HOFOR at indarbejde en løsning for området i en netop opstartet plan for kvarteret syd for S-banen.

HOFOR projekterer og etablerer et nyt vej- og letbaneafvandingsystem i hele Ring 3's forløb i Herlev Kommune, inden anlæg af Letbanen påbegyndes. Dette anlæg vil sikre, at der leves op til det serviceniveau, som Herlev Kommune har vedtaget for hele Ring 3.

Skybrudsplan

Herlev Kommune har i 2017 udarbejdet af en egentlig skybrudsplan, som forventes vedtaget primo 2018. Planen udpeger områder med særlig risiko for ophobning af vand og forslag til afhjælpning af dette.

Tværkommunale å-samarbejder

Herlev Kommune og HOFOR deltager i Harrestrup Å-samarbejdet, hvor de sammen med ni andre kommuner og deres forsyninger er i færd med at udvikle Harrestrup Å-systemet, så det kan rumme en 100-års

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Bassiner og bygværker	1.668.046
Skybrudstiltag og klimasikring	9.631.810
Renovering af ledningsnet	3.113.452
Nyt ledningsnet	2.718.553
SRO & GIS	125.519
Diverse mindre anlægsarbejder	674.448

I alt 17.931.828

Budget 2018

Skybrudstiltag og klimasikring	27.763.065
Nyt ledningsnet	1.200.000
Renovering af ledningsnet	11.573.200
Renovering af pumpestationer & bygværker	4.596.681
Ledningsomlæg. Letbane ring3	6.000.000
Smedeholmen personalebygning	1.597.301

I alt 52.730.247

regnhændelse i åen om 30 år. Der er afsat 25 mio. kr. til at modne udvalgte projekter i kommunerne over en toårig periode i 2017-18. Ved at planlægge med en horisont på 30 år udnyttes fleksibiliteten i de å-nære og grønne overfladeløsninger, der forholdsvis nemt kan udbygges og løbende tilpasses klimaforandringerne.

HOFOR samarbejder med Novafos A/S og Herlev og Gladsaxe Kommuner om at finde en fremtidssikret løsning på problemerne omkring Kagsåen. Åen overbelastes ved kraftig regn, og det skaber oversvømmelser af boliger langs åen. Kagsåen modtager desuden for mange overløb af urensset spildevand fra både Herlev og Gladsaxe, og det skal der gøres noget ved. I 2017 er der udarbejdet et skitseprojekt for Kagsåparken, som forventes sendt i udbud til egentlig projektering i 2018.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	45.481	43.245
Andre driftsindtægter	-	-
Vareforbrug	-9.876	-11.126
Andre eksterne omkostninger	-10.449	-11.003
Bruttoresultat	25.156	21.116
Afskrivninger	-16.686	-16.960
Resultat af primær drift	8.470	4.156
Finansielle indtægter	396	73
Finansielle omkostninger	-1.432	-1.656
Resultat før skat	7.434	2.573
Anlægsaktiver	520.306	521.692
Egenkapital	481.598	483.172
Gæld	73.021	86.274
Balancesum	554.619	569.446

Vandafledningsafgift pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Trin 1 (kr.)	26,59	24,46	21,93
Trin 2 (kr.)	23,35	20,55	17,54
Trin 3 (kr.)	16,98	12,72	13,16

Note: Lovændring betyder, at vandafledningstaksten fra og med 2014 opdeles i tre trin med rabat på trin 2 og 3 afhængig af mængde til ejendomme med, hvorfra der drives erhverv

Spildevand afregnet med renselanlæg

2017

Afregnet (m ³)	1.423.693
Indbyggere 31.12.2017	28.546
Afregnet mængde pr. indbygger (m ³)	49,9

HOFOR VAND HVIDOVRE A/S

Renovering af drikkevandsledning på villavej i Hvidovre.

HOFOR varetager forsyningen af drikkevand til ca. 53.000 borgere i Hvidovre Kommune. Ca. 460.000 m³ vand, svarende til ca. 19 pct. af forsyningen indvindes fra Hvidovre Vandværks syv lokale borer, mens resten aftages fra den regionale indvinding på værkerne ved henholdsvis Thorsbro og Regnemark.

Forsyningsens ejendom på Bibliotekvej er rømmet i forbindelse med samling af medarbejdere på anden lokalitet.

Vandproduktion

HOFOR er i gang med en plan for renovering og optimering af kildepladsen i Hvidovre Kommune. I 2017 blev der fundet flere egnede steder

til placering af en ny indvindingsboring, og HOFOR vil i samarbejde med Hvidovre Kommune finde frem til den bedst egnede af disse placeringer.

Ledningsnettet

Kvaliteten af drikkevandet i ledningsnettet er generelt god. Der er i 2017 udtaget 31 begrænsede kontroller og 30 supplerende kontroller. Kvalitetskravene var overholdt i samtlige prøver bortset fra en enkelt overskridelse af den vejledende værdi for hårdhed.

Som led i den systematiske ledningsrenovering er der i 2017 renoveret i alt 1.990 m vandledning i Hvidovre i Kærmark og i Grækerkvarteret:

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Udskiftning af forbrugsmålere	288.639
Nyt ledningsnet	244.323
Renovering af ledningsnet	9.403.197
Omlægning af ledninger pga. Kbh-Ringstedbanen	1.109
Renovering af vandværker og kildepladser	18.283
IT, SRO & GIS	47.090
Diverse mindre anlægsarbejder	207.789

I alt 10.210.429

Budget 2018

Udskiftning af forbrugsmålere	313.000
Nyt ledningsnet	150.000
Renovering af ledningsnet	9.536.250
Renovering af vandværker og kildepladser	2.127.020

I alt 12.126.270

dele af Paris Boulevard, Helenas Allé, Menelaos Boulevard og Zeus Boulevard samt Aktæons Alle, Priamos Alle og Eneas Alle. I 2018 vil udskiftningen fortsætte i samme kvarter samt Ørager.

Vandspareaktiviteter

I 2017 har 300 elever i 3. og 4. klasse modtaget undervisning om vand, vandforbrug og vandbesparelser. Teknisk personale i boligselskaber og kommunale ejendomme fik mulighed for at deltage i teknisk vandspareakademi hos HOFOR, hvor fokus har været på at undgå vandspild fra utætte og gamle installationer, nedbringe energitabet fra uisolerede rør og lignende.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	29.854	34.733
Andre driftsindtægter	52	45
Vareforbrug	-12.099	-12.897
Andre eksterne omkostninger	-9.813	-9.826
Bruttoresultat	7.994	12.055
Afskrivninger	-6.706	-6.548
Resultat af primær drift	1.288	5.507
Finansielle indtægter	176	88
Finansielle omkostninger	-714	-529
Resultat før skat	750	5.066

Anlægsaktiver	239.268	244.334
Egenkapital	241.175	244.285
Gæld	38.187	24.560
Balancesum	286.649	289.764

Vandpris pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Vandpris	10,77	9,63	8,78

Vandmængder	2017
Lokal produktion (m ³)	461.429
Fra HOFOR Vand København (m ³)	2.995.871
Fra andre (m ³)	

I alt (m³) 3.457.300

Afregnet mængde (m ³)	3.083.465
Indbyggere 31. 12. 2017	53.254
Forbrug pr. indbygger (m ³)	57,9

Ledningsnettet, lækager	2017
Stikledninger	37
Forsyningsledninger	24
Hovedledninger	0

I alt 61

HOFOR SPILDEVAND HVIDOVRE A/S

Hvidovre Havn.

I Hvidovre er der separat kloakering i den sydvestlige del, hvor spildevandet ledes til BIOFOS renseanlæg Avedøre, mens regnvandet ledes til Fæstningskanalen. I den øvrige del af kommunen ledes spildevand og regnvand fælles til Renseanlæg Damhusåen. Regnvandssystemet er indrettet med et mindre antal regnvandsbassiner – både åbne og lukkede.

Geografisk set er Hvidovre relativt flad, hvilket medfører et større antal pumpestationer. På spildevandssiden er der 23 pumpestationer, og på regnvandssiden er der 20 pumpestationer.

Der er gennem en del år blevet arbejdet på at sikre Hvidovre mod oversvømmelser og overløb til recipienterne ved kraftig regn. Placeringen ved kysten med et stort opland bag sig gør Hvidovre særligt udsat. Gennem betragtelige udbygninger af kloaksystemet gennem mange år er det lykkedes at skabe mulighed for badning ved Kalveboderne.

Hvidovre Kommune har i 2017 udarbejdet en ny spildevandsplan.

Ledningsnettet

Kloakledningerne er underlagt en systematisk renoveringsplan, og i

2017 er der udført tv-inspektioner af 139 m spildevandsledninger og 12 stik. Der er renoveret 1.003 m hovedledning, 73 stik og fem afproppinger. En stor del af renoveringen er foretaget i området ved Ærtebjergvej og Bredholtvej, hvor der i 2016 er udført en sporestofundersøgelse og tv-inspektion. Undersøgelsen viste mange ledninger, hvor regnvand kan trænge ind i kloakken, og derfor er disse ledninger i gang med at blive renoveret. Dette vil fortsætte i 2018.

Regnvandsbassiner

HOFOR har i 2017 afsluttet oprensningen af åbne regnvandsbassiner i Hvidovre. Dette sikrer den optimale udnyttelse af bassinerne ved større regnhændelser.

Damhusledningen

Anlæggelsen af en ny stor afskærende ledning langs Damhusåen og en ny pumpestation ved Åmarken St. blev påbegyndt i 2013. Projektet vil forbedre beskyttelsen af oplandene mellem Avedøre Havnevej, kommunegrænsen i nord og øst samt Gl. Køge Landevej i syd. Derudover reduceres mængden af spildevandsoverløb til Damhusåen.

I projektet anlægges en ny tunnel langs Damhusåen, hvorefter der vil

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Damhusledning samt klimaprojekter	100.190.225
Renov. Af pumpestationer	1.050.232
Nyt ledningsnet	1.179.314
Renovering af ledningsnet	4.401.592
Omlægn. af ledninger p.g.a. Ringstedbanen	70.683
SRO & GIS	400.681
Diverse mindre anlægsarbejder	612.112

I alt 107.904.839

Budget 2018

Damhusledningen	46.000.000
Skybrudstiltag og klimasikring	1.829.000
Renovering af pumpestation og bassiner	17.741.787
Renovering af ledningsnet	5.651.000
Smedeholmen personalebygning	3.434.198
Diverse mindre anlægsarbejder	546.463

I alt 75.202.448

ske udbygning fra tunnelen og ind i oplandene. En del af tunnelen er allerede taget i brug, mens den resterende del er under udførelse og forventes taget i brug i 2019. Når tunnelen er anlagt, vil grundejerne i områderne tættest på åen opleve en stor forbedring af beskyttelsen mod kraftige regnhændelser. Samtidig vil åen blive beskyttet mod de mange overløb af fortyndet spildevand, der sker i dag. Vandkvaliteten i Damhusåen og Kalveboderne vil dermed få et meget stort løft. Det samlede projekt med detailudbygning i oplandene vil strække sig over de næste 20-30 år.

For at sikre størst mulig tilfredshed blandt borgerne, der bliver generet af anlægsarbejderne, bliver der udarbejdet nyhedsbreve og anden information. I forbindelse med anlægsopstart i de enkelte områder afholdes informationsmøder for naboerne til arbejdspladserne.

Tværkommunale å-samarbejder

Hvidovre Kommune og HOFOR deltager i Harrestrup Å-samarbejdet, hvor de sammen med ni andre kommuner og deres forsyninger er i færd med at udvikle Harrestrup Å-systemet, så det kan rumme en 100-års regnhændelse i åen om 100 år. Der er afsat 25 mio. kr. til at modne udvalgte projekter i kommunerne over en toårig periode i 2017-18. Ved at planlægge med en horisont på 30 år udnyttes fleksibiliteten i de å-nære og grønne overfladeløsninger, der forholdsvis nemt kan udbygges og løbende tilpasses klimaforandringerne.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	65.603	96.233
Andre driftsindtægter	-	-
Vareforbrug	-22.429	-25.590
Andre eksterne omkostninger	-10.559	-12.579
Bruttoresultat	32.615	58.064
Afskrivninger	-36.156	-40.078
Resultat af primær drift	-3.541	17.986
Finansielle indtægter	340	84
Finansielle omkostninger	-7.649	-8.956
Resultat før skat	-10.850	9.114
Anlægsaktiver	1.507.284	1.576.635
Egenkapital	1.017.023	1.019.340
Gæld	574.319	569.891
Balancesum	1.594.985	1.592.507

Vandafledningsafgift pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Trin 1 (kr.)	26,66	24,73	25,80
Trin 2 (kr.)	23,46	20,78	20,64
Trin 3 (kr.)	17,07	12,86	15,48

Note: Lovændring betyder, at vandafledningstaksten fra og med 2014 opdeles i tre trin med rabat på trin 2 og 3 afhængig af mængde til ejendomme med, hvorfra der drives erhverv

Spildevand afregnet med renseanlæg

2017

Afregnet (m ³)	3.031.116
Indbyggere 31.12.2017	53.254
Afregnet mængde pr. indbygger (m ³)	56,9

HOFOR VAND KØBENHAVN A/S

Omkring 8.000 var forbi HOFORs bod til Kulturhavn på Islands Brygge og mange fik en kop rent postevand.

HOFOR varetager indvinding, behandling og distribution af drikkevand til private forbrugere, institutioner og erhverv i København. Selskabet forsyner omkring 600.000 københavnere med drikkevand.

København forsynes fra syv regionale vandværker. Tilsammen indvindes der ca. 52 mio. m³ vand fra disse værker pr. år. Heraf distribueres ca. 31 mio. m³ i Københavns Kommune. Vandet blandes og fordeles i et ringforbundet system.

Derudover leverer HOFOR drikkevand til forsyningerne i 17 omegnskommuner inklusive ejerkommunerne i HOFOR – leverancen udgør ca. 20 mio. m³. Hertil kommer gensidige backup-aftaler med henholdsvis FORS Forsyning, Novafos og Hillerød Forsyning. Endvidere har HOFOR aftale om vandleverance til en privat virksomhed i Køge Kommune og gennem denne virksomhed backup-aftale til det lokale Lille Skensved Vandværk.

Indvindingen til de syv vandværker sker fra ca. 750 borerer fordelt på 48 kildepladser over store dele af Sjælland.

Vandindvinding

Det er HOFOR Vand København A/S, som har indvindingstilladelserne på de regionale kildepladser, hvorfra der leveres vand til størstedelen af HOFORs forsyningsområde. I forbindelse med HOFORs ansøgning om fornyelse af indvindingstilladelserne blev der udarbejdet VVM, som

forelå ved udgangen af 2015. VVM-vurderingen skal danne grundlag for kommunernes udarbejdelse af nye indvindingstilladelser.

Status ved udgangen af 2017 er, at der er meddelt 25 nye indvindingstilladelser. Sammen med de syv, der tidligere var meddelt, betyder det, at der nu er 32 tilladelser i hus – svarende til 48 mio. m³/år ud af en samlet ønsket tilladelsesmængde på 71,6 mio. m³/år.

HOFOR mangler således indvindingstilladelser på 17 kildepladser med i alt 23,6 mio. m³/år. Det betyder dog ikke, at der indvindes vand uden tilladelse, da der er meddelt kortere forlængelser af de tidligere tilladelser på uændrede vilkår, indtil HOFORs ansøgninger er færdigbehandlet. HOFOR har en god dialog med kommunerne om de resterende indvindingstilladelser, og der vil som hidtil blive fastsat vilkår, som sikrer, at hovedstadsområdet vandforsyning tilgodeses, samtidig med at de nødvendige natur- og miljøhensyn tages for at opnå den størst mulige grad af bæredygtighed i den fremtidige vandindvinding.

HOFOR arbejder efter en strategi for kildepladsrenovering, hvor hele vandindvindingen søges omlagt fra hævertanlæg til dykpumpeanlæg, naturligvis under hensyn til de meddelte indvindingstilladelser. Hvert år planlægges renovering af to-tre kildepladser, og gamle borerer, der ikke længere skal bruges, sløjfes. Der pågår arbejder omkring renovering af kildepladserne Nybølle Øst, Thorsbro, Ramsø, Tibberup,

Vandforbruget i Sydhavn faldt efter en kampagne i området i samarbejdet med Københavns Kommune.

Ledreborg og Attemose i samarbejde med relevante myndigheder og interessenter. De renoveringsarbejder, som blev påbegyndt i 2017, er endnu ikke afsluttet på grund af uforudsete fysiske hændelser og længere sagsbehandlingstid end forventet.

Ledningsnettet

Kvaliteten af drikkevandet i ledningsnettet er generelt god. Der er i 2017 udtaget 285 begrænsede kontroller, 12 udvidede kontroller og 821 supplerende kontroller. Der var tre overskridelser af mikrobiologiske parametre, som ikke kunne genfindes. Desuden var der to overskridelser på turbiditet, tre overskridelser på indhold af jern og tre overskridelser på indhold af zink. Tre prøver havde iltindhold under grænseværdien som følge af driftsforstyrrelser på et vandværk.

Som led i den systematiske ledningsrenovering er der renoveret 4.360 m vandledninger i følgende områder: København NV, SV, S og K samt i Valby og Brønshøj.

Beholder 12 på Tinghøj-beholderanlæg blev færdigrenoveret og idriftsat i starten af 2017, for at sikre et tidssvarende beholderanlæg. Den er med et grundareal på 10.000 m² Danmarks største.

Kampagneaktivitet

I 2017 har 375 elever i 3. og 4. klasse modtaget undervisning om vand, vandforbrug og vandbesparelser. Desuden har 1.500 elever i 1. og 2.

klasse modtaget undervisning omkring vandforbrug og vandbesparelser ved undervisningsforløbet *Vandheltene*. HOFOR stillede op i forbindelse med Københavns Kommunes afholdelse af Kulturhavn, hvor 15.000 københavnere fik mulighed for at slukke tørsten i koldt, frisk drikkevand, samtidig med at de kunne få gode råd til at spare på vandet. Både børn og voksne kunne deltage i vandsparequizzes og vinde flotte vandsparepræmier.

Teknisk personale i boligselskaber og kommunale ejendomme fik mulighed for at deltage i teknisk vandspareakademi hos HOFOR, hvor fokus har været på at undgå vandspild fra utætte og gamle installationer, nedbringe energitabet fra uisolerede rør og lignende. Samtidig har HOFOR lavet en lang række tekniske gennemgange af ejendomme sammen med driftspersonalet for at finde potentielle besparelsesmuligheder. I København har der været et særligt fokus på at finde besparelsespotentialer i kommunens institutioner.

I forbindelse med Områdefornyelse Sydhavnen har der været en række aktiviteter. HOFOR har sammen med Københavns Kommune lavet en adfærdskampagne rettet mod borgerne med det formål at spare på vandet. Eftermålinger viser, at kampagnen har rykket ved adfærden og givet store vandbesparelser.

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Udskiftning af forbrugsmålere	4.212.249
Nyt ledningsnet	12.322.177
Renovering af ledningsnet	41.372.987
Omlægninger af ledninger	4.847.572
Renovering af vandværker/bygværker	17.228.504
Renovering af kildepladser	10.744.833
Renovering af beholderanlæg	5.716.585
IT, SRO & GIS	1.805.379
Diverse mindre anlægsarbejder	2.844.563

I alt 101.094.849

Budget 2018

Udskiftning af forbrugsmålere	2.854.400
Nyt ledningsnet	8.600.000
Renovering af ledningsnet	71.901.885
Omlægninger af ledninger	14.013.620
Renovering af vandværker/bygværker	116.528.190
Renovering af kildepladser	74.448.440
GIS/SRO/ADK	5.740.708
Diverse mindre anlægsarbejder	1.698.432

I alt 295.785.675

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr. 2016 2017

Nettoomsætning	360.808	302.040
Andre driftsindtægter	3.599	3.884
Vareforbrug	-8.740	-11.064
Andre eksterne omkostninger	-193.755	-179.384
Bruttoresultat	161.912	115.476
Afskrivninger	-127.616	-132.303
Resultat af primær drift	34.296	-16.827
Finansielle indtægter	918	677
Finansielle omkostninger	-17.924	-23.385
Resultat før skat	17.290	-39.535

Anlægsaktiver	3.066.601	3.021.478
Egenkapital	1.140.177	1.147.323
Gæld	2.233.673	2.229.724
Balancesum	3.373.850	3.500.718

Vandpris pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Vandpris	9,88	8,33	8,41

Vandmængder	2017
Leveret til HOFOR kommuner ekskl. Kbh. (m ³)	10.104.400
Leveret til øvrige kommuner (m ³)	10.252.690
Leveret til København (m ³)	32.637.700

Leveret i alt 52.994.790

Afregnet mængde (m ³)	31.031.469
Indbyggere 31. 12. 2017	611.822
Forbrug pr. indbygger (m ³)	50,7

Ledningsnettet, lækager	2017
Stikledninger	128
Forsyningsledninger	110
Hovedledninger	4

I alt 242

HOFOR SPILDEVAND KØBENHAVN A/S

Der var gratis roser til de hurtige, inden HOFOR skulle grave op for at skybrudssikre i Enghaveparken. Budskabet bredte sig lynhurtigt via Facebook, og der var kø til at låne en spade.

HOFOR står for håndteringen af overfladevand (regnvand) i København samt spildevand for ca. 600.000 københavnere. Selskabet ejer, driver og udbygger afløbsnettet samt tilhørende anlæg i Københavns Kommune og står for spildevandshåndtering for private forbrugere, institutioner og erhverv i København.

Afløbssystemet i København er overvejende fælleskloakeret, kun en meget lille del er separeret i et spildevandssystem og et regnvandssystem. Fællessystemet er indrettet med et større antal lukkede forsinkelsesbassiner for at sikre badevandskvalitet i havnen.

Spildevand og regnvand afledes gennem 30.000 stikledninger og godt 1.100 km hovedledning. Geografisk set er København relativt flad. Dette medfører et meget stort antal pumpestationer. På spil-

devandssiden er der over 70 pumpestationer, og på regnvandssiden er der fem pumpestationer.

Spildevandet renses på rensningsanlæggene Damhusåen og Lynetten, som hører under BIOFOS.

Ledningsnettet

Renoveringen af kloakledninger er underlagt en systematisk renoveringsplan. Ledningsnettet er generelt i god stand. I 2017 er der foretaget tv-inspektioner af 28.649 m spildevandsledninger og 5.605 stik, og renoveret 2.923 m hovedledning samt 171 stik og foretaget 231 afpropninger.

Der er sket ledningsomlægninger i forbindelse med anlæggelsen af

Regnvandstunnel på Østerbro blev indviet i august 2017.

Nordhavnsvej og udbygningen af Nordhavnen og i forbindelse med etablering af nye metrolinjer, og derudover er der (primært i Ørestad, Sydhavnen og Nordhavn) sket nogen kloakering i forbindelse med byggemodning.

I 2015 er etableringen af en helt ny pumpestation ved Kløvermarksvej påbegyndt til erstatning for den gamle hovedpumpestation, som stammer fra 1901. Den nye pumpestation forventes sat i drift i slutningen af 2018.

Klimatilpasning

HOFOR samarbejder med Københavns Kommune om skybrudssikring af byen. Den samlede pakke til klima- og skybrudssikring på cirka 300 projekter er vedtaget i Københavns Borgerrepræsentation, og de første 26 HOFOR-projekter er igangsat. Derudover indgår HOFOR i

samarbejder med grundejerforeninger og boligselskaber om yderligere ca. 40 klimatilpasningsprojekter.

Projekterne er hentet fra skybrudskonkretiseringsplanerne for syv delområder. Københavns Kommune, HOFOR, Frederiksberg Kommune, Frederiksberg Forsyning, Gentofte og Gladsaxe Kommuner samt Nordvand (nu Novafos) har udarbejdet de syv planer, der har til formål at anskueliggøre, hvordan de fire kommuner kan sikres mod skader fra oversvømmelser i forbindelse med skybrud, og hvad det vil koste.

Målet er over de næste 20-30 år at forsyne byen med et helt nyt 'lag' af infrastruktur. Veje, pladser og grønne områder tænkes indrettet til håndtering af store vandmængder under skybrud, uden at det skal gå ud over byens normale funktion i tørvejr. Derudover skal der anlægges nogle store tunneler til afledning af skybrudsvand fra

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Nyt ledningsnet	33.952.243
Skybrudstiltag og klimasikring	102.465.685
Renovering af ledningsnet	28.408.805
Ny pumpestation Kløvermarken	80.975.401
Renovering af bygværker	8.984.879
Omlægninger af ledninger	24.762.017
IT, SRO & GIS	3.506.581
Diverse mindre anlægsarbejder	3.122.729

I alt 286.178.341

Budget 2018

Skybrudstiltag og klimasikring	209.676.347
Nye ledninger	26.645.700
Renovering af ledningsnet	28.526.999
Omlægninger af ledninger	72.957.752
Renovering af bygværker, pumpestationer & bassiner	84.537.282
Ny pumpestation Kløvermarken	45.000.000
IT, SRO & GIS	5.491.367
Diverse mindre anlægsarbejder	7.025.860

I alt 479.861.307

lavtliggende områder ud til Havnen eller Øresund. HOFOR er gået i gang med planlægningen og projekteringen af disse tunneler, og to mindre tunneler på Østerbro er færdige.

Langs Damhusåen er Damhusledningen København færdiggjort og taget i drift. Det er en stor bassinledning, som vil medvirke til at reducere forureningen af Damhusåen og samtidig give en bedre beskyttelse under skybrud. Projektet har omfattet etablering af ca. 3,5 km tunnelledning. Ledningen er tre meter i diameter og løber i ca. 15 m's dybde langs Damhusåen og under Vigerslevparken. Der er etableret fem store skakte, en ny pumpestation samt en mængde mindre bygværker.

Tværkommunale å-samarbejder

Københavns Kommune og HOFOR deltager i Harrestrup Å-samarbejdet, hvor de sammen med ni andre kommuner og deres forsyninger er i færd med at udvikle Harrestrup Å-systemet, så det kan rumme en 100-års regnhændelse i åen om 30 år. Der er afsat 25 mio. kr. til at modne udvalgte projekter i kommunerne over en toårig periode i 2017-18. Ved at planlægge med en horisont på 30 år udnyttes fleksibiliteten i de å-nære og grønne overfladeløsninger, der forholdsvis nemt kan udbygges og løbende tilpasses klimaforandringerne.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr. 2016 2017

Nettoomsætning	544.768	513.323
Andre driftsindtægter	1.436	1.527
Vareforbrug	-244.898	-256.476
Andre eksterne omkostninger	-89.339	-91.783
Bruttoresultat	211.967	166.591
Afskrivninger	-136.506	-146.427
Resultat af primær drift	75.461	20.164
Finansielle indtægter	1.340	661
Finansielle omkostninger	-30.568	-33.434
Resultat før skat	46.233	-12.609

Anlægsaktiver	5.865.485	6.006.863
Egenkapital	2.150.963	2.165.560
Gæld	3.639.830	3.883.730
Balancesum	6.117.493	6.369.790

Vandafledningsafgift pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Trin 1 (kr.)	13,85	16,24	16,14
Trin 2 (kr.)	12,19	13,64	12,91
Trin 3 (kr.)	8,87	8,44	9,68

Note: Lovændring betyder, at vandafledningstaksten fra og med 2014 opdeles i tre trin med rabat på trin 2 og 3 afhængig af mængde til ejendomme med, hvorfra der drives erhverv

Spildevand afregnet med renselanlæg

2017

Afregnet (m ³)	30.634.365
Indbyggere 31.12.2017	611.822
Afregnet mængde pr. indbygger (m ³)	50,1

HOFOR VAND RØDOVRE A/S

Vandtårnet i Rødovre er et markant vartegn.

HOFOR varetager forsyningen af drikkevand til ca. 39.000 borgere i Rødovre Kommune. Der er i 2017 produceret ca. 530.000 m³ vand på Rødovre og Espevang vandværker, svarende til ca. 26 pct. af forbruget i Rødovre kommune. Dette vand blandes med det resterende vand, der aftages fra den regionale indvinding på værkerne ved henholdsvis Thorsbro og Islevbro.

Vandindvinding

Rødovre Vandværk har været i normal drift i 2017. I forbindelse med udskiftning og indkøring af nye rentvandspumper blev der i en kortere periode i starten af 2017 kørt med reduceret indvinding. HOFOR har planer om i fremtiden at lukke Rødovre Vandværk og samle produktionen på Espevang Vandværk. Det forudsætter, at den fremtidige kapacitet på Espevang Vandværk skal øges.

HOFOR fik i 2017 tilladelse til at etablere en ekstra indvindingsboring

til Espevang Vandværk og afventer nu tilladelse fra Fredningsnævnet. Det forventes, at borearbejdet kan gennemføres i efteråret 2018.

Indvindingen fra boringerne tilknyttet Espevang Vandværk har i 2017 været reduceret pga. udfordringer med forhøjede indhold af ammonium. HOFOR arbejder på at løse problemet. Produktionen fra Espevang Vandværk vil først blive forøget, når vandkvaliteten er i orden.

Ledningsnettet

Kvaliteten af drikkevandet i ledningsnettet er generelt god. Der er i 2017 udtaget 17 begrænsede kontroller og 19 supplerende kontroller. Kvalitetskravene var overholdt i samtlige prøver bortset fra en mindre overskridelse på en mikrobiologisk parameter, der ikke kunne genfindes i den opfølgende prøve. En enkelt prøve havde iltindhold under grænseværdien som følge af driftsforstyrrelser på et vandværk.

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Udskiftning af forbrugsmålere	301.963
Nyt ledningsnet	432.931
Renovering af ledningsnet	9.657.944
Renovering af vandværk og kildepladser	717.869
Diverse mindre anlægsarbejder	230.297

I alt 11.341.003

Budget 2018

Udskiftning af forbrugsmålere	523.000
Renovering af vandværk og kildepladser	5.251.250
Nyt ledningsnet	7.269.553
Renovering af ledningsnet	9.271.250

I alt 22.315.053

Som led i den systematiske ledningsrenovering er der renoveret ca. 1.800 m vandledning i følgende veje: Lucernevej, Korsdalsvej og Ejbyvej.

Der er i 2017 foretaget analyse af ledningsnettet i Rødovre med henblik på en yderligere sektionering (opdeling) af nettet. Sektionering giver bedre mulighed for at monitorere lækagetabet. Sektioneringen vil blive udført i 2018 med i alt otte sektioner. Ved sektionering opkobles SRO-data fra sektionernes målerbrønde til HOFORs lækageovervågningsystem HOMIS.

Vandspareaktiviteter

I 2017 har 150 elever i 3. og 4. klasse modtaget undervisning om vand, vandforbrug og vandbesparelser. Teknisk personale i boligselskaber og kommunale ejendomme fik mulighed for at deltage i teknisk vandspareakademi hos HOFOR, hvor fokus har været på at undgå vandspild fra utætte og gamle installationer, nedbringe energitabet fra uisolerede rør og lignende.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	21.939	21.363
Andre driftsindtægter	-	-
Vareforbrug	-6.971	-6.451
Andre eksterne omkostninger	-7.623	-6.361
Bruttoresultat	7.345	8.551
Afskrivninger	-4.631	-4.714
Resultat af primær drift	2.714	3.837
Finansielle indtægter	368	238
Finansielle omkostninger	-882	-699
Resultat før skat	2.200	3.376

Anlægsaktiver	120.777	126.711
Egenkapital	120.671	123.309
Gæld	28.164	31.898
Balancesum	154.265	163.920

Vandpris pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Vandpris	10,44	9,42	9,77

Vandmængder	2017
Lokal produktion (m ³)	534.006
Fra HOFOR Vand København (m ³)	1.478.918
Fra andre (m ³)	

I alt (m³) 2.012.924

Afregnet mængde (m ³)	1.718.092
Indbyggere 31. 12. 2017	39.107
Forbrug pr. indbygger (m ³)	43,9

Ledningsnettet, lækager	2017
Stikledninger	18
Forsyningsledninger	17
Hovedledninger	1

I alt 36

HOFOR SPILDEVAND RØDOVRE A/S

Klimasikring er med til at mindske overløb af spildevand til å-systemer.

Rødovre Kommune er opdelt i to kloakoplande. De nordlige og sydvestlige dele er separatkloakerede og spildevandet ledes til BIOFOS renseanlæg Avedøre. Regnvandssystemet afleder primært til Harrestrup Å og er indrettet med traditionelle ledninger, åbne grøfter samt et mindre antal åbne og lukkede regnvandsbassiner. Den øvrige del af kommunen er fælleskloakeret og både spildevand og regnvand ledes her til renseanlæg Damhusåen.

Geografisk set har Rødovre Kommune en svag hældning mod syd, hvilket medfører, at antallet af pumpestationer er begrænset. På spildevandssiden er der seks pumpestationer, og på regnvandssiden er der én pumpestation.

Ledningsnettet

Kloakledningerne er underlagt en systematisk renoveringsplan. I 2017 er der foretaget tv-inspektion af 11.855 m spildevandsledning og 849 stik. Der er renoveret 853 m hovedledning ved strømpeforing, renoveret otte stik samt foretaget 17 afprovinger.

Der er i 2017 foretaget rutinemæssig gennemgang af bygværker og pumpestationer på regnvandssystemet og fællessystemet. Pumpestation Slotsherrensvej har gennemgået en total renovering af bygninger, pumper og installationer. I samarbejde med Rødovre Kommune er der udskiftet 13 karme/dæksler i forbindelse med vejrenoveringer.

Der er foretaget årlig oprensning og tømning af sandfang og olieudskillere. Drift og vedligehold af gitre, slåning samt beskæring ved Viemosegrøften og Hvissingegrøften udføres løbende i løbet af året.

Som følge af etablering af Letbanen skal der muligvis foretages ledningsomlægninger i mindre omfang. Det er endnu ikke fastlagt præcist, hvornår det skal ske.

Byudvikling

HOFOR har sammen med kommunen øget fokus på synergier i forbindelse med byudviklingsprojekter. Der har været flere konstruktive dialogmøder mellem kommune, HOFOR og investorer i den tidlige opstartsfasen, hvor fælles løsninger kan indtænkes.

Klimatilpasning

Rødovre Kommune har vedtaget en handlingsplan for klimatilpasning 2014-2018, og kommunen har i 2015 udvalgt otte risikoområder. For fem af områderne er der ansøgt om medfinansieringsprojekter – både med privat og kommunalt ejerskab. Alle projekter er blevet godkendt af Forsyningssekretariatet.

Der er igangsat et medfinansieringsprojekt med Rødovre Boligselskab. Projektet skal tilbageholde regnvand i de grønne fællesarealer.

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Ny tunnelledning langs Damhusåen i Kbh	6.257.700
Skybrudstiltag og klimasikring	1.701.205
Nyt ledningsnet	1.770.858
Renovering af ledningsnet	3.398.966
Renovering af bygværker	1.327.663
Renovering af pumpestationer	2.891.917
Diverse mindre anlægsarbejder	347.100

I alt 17.695.409

Budget 2018

Nyt ledningsnet	9.300.000
Renovering af bygværker og bassiner	8.593.445
Renovering af ledningsnet	5.927.000
Skybrudstiltag og klimasikring	5.963.000
Diverse mindre anlægsarbejder	176.673

I alt 29.960.118

Arbejdet med at bygge hydrauliske modeller af afløbssystemet i Rødovre er fortsat 2017. Modellerne giver en bedre kvalificering af, hvor klimatilpasningsindsatsen skal prioriteres, og bidrager til vurderingen af, hvilke løsninger der er bedst samfundsøkonomisk.

HOFOR har i samarbejde med Rødovre Kommune udarbejdet en projektplan, som udpeger mulige projekter i alle risikoområder. Projektplanen vil bidrage til prioriteringen af opgaver i 2018.

I forbindelse med at reducere overløb til Harrestrup Å og Damhusåen er der i samarbejde mellem Rødovre, Frederiksberg og København Kommuner og HOFOR færdiggjort en meget stor bassinledning. Den blev taget i drift i 2017 og medvirker til at reducere forureningen af Damhusåen og samtidig give en bedre beskyttelse under skybrud. Projektet omfattede etablering af ca. 3,5 km tunnelledning, der er tre meter i diameter og lægges i ca. 15 m's dybde langs Damhusåen og under Vigerslevparken. Der er etableret fem store skakte, en ny pumpestation samt en mængde mindre bygværker.

Tværkommunale å-samarbejder

Rødovre Kommune og HOFOR deltager i Harrestrup Å-samarbejdet, hvor de sammen med ni andre kommuner og deres forsyninger er i færd med at udvikle Harrestrup Å-systemet, så det kan rumme en 100-års regnhændelse i åen om 30 år. Der er afsat 25 mio. kr. til at modne udvalgte projekter i kommunerne over en toårig periode i 2017-18. Ved at planlægge med en horisont på 30 år udnyttes fleksibiliteten i de å-nære og grønne overfladeløsninger, der forholdsvis nemt kan udbygges og løbende tilpasses klimaforandringerne.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	30.155	43.063
Andre driftsindtægter	-	-
Vareforbrug	-13.186	-13.087
Andre eksterne omkostninger	-9.974	-8.298
Bruttoresultat	6.995	21.678
Afskrivninger	-12.981	-14.322
Resultat af primær drift	-5.986	7.356
Finansielle indtægter	334	207
Finansielle omkostninger	-508	-657
Resultat før skat	-6.160	6.906
Anlægsaktiver	390.850	393.326
Egenkapital	320.667	322.487
Gæld	60.278	63.000
Balancesum	411.645	417.401

Vandafledningsafgift pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Trin 1 (kr.)	16,81	17,91	17,90
Trin 2 (kr.)	14,79	15,05	14,32
Trin 3 (kr.)	10,76	9,32	10,74

Note: Lovændring betyder, at vandafledningstaksten fra og med 2014 opdeles i tre trin med rabat på trin 2 og 3 afhængig af mængde til ejendomme med, hvorfra der drives erhverv

Spildevand afregnet med renselanlæg

2017

Afregnet (m ³)	1.686.577
Indbyggere 31.12.2017	39.107
Afregnet mængde pr. indbygger (m ³)	43,1

HOFOR VAND VALLENSBÆK A/S

Tueholm Sø i Vallensbæk.

HOFOR varetager forsyningen af drikkevand til Vallensbæk Kommune nord for S-banen, mens Vallensbæk Strands Vandforsyning AMBA forsyner syd for S-banen.

HOFOR leverer ca. 475.000 m³ fra den regionale indvinding på værkerne ved henholdsvis Thorsbro og Regnemark.

Der er etableret forbindelse mellem forsyningsnettene i Vallensbæk og Brøndby med henblik på at forbedre forsyningssikkerheden.

Ledningsnettet

Kvaliteten af drikkevandet i ledningsnettet er generelt god. Der er i 2017 udtaget otte begrænsede kontroller og otte supplerende mikro-

biologiske kontroller. Kvalitetskravene var overholdt i samtlige prøver.

I 2017 er der som led i den systematiske ledningsrenovering i alt re-roveret ca. 1.100 m hovedledning på Vallensbækvej.

Der er i 2017 påbegyndt sektionering (opdeling) af ledningsnettet. Der etableres tre sektioner i Vallensbæk, som opkobles på HOFORs lækageovervågningssystem HOMIS. Projektet ventes afsluttet i primo 2018.

Som følge af etablering af Letbanen skal der foretages visse ledningsomlægninger. Det er endnu ikke fastlagt præcist, hvornår det skal ske.

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Udskiftning af forbrugsmålere	346.398
Nyt ledningsnet	1.361.181
Renovering af ledningsnet	3.834.620
Diverse mindre anlægsarbejder	37.603

I alt 5.579.802

Budget 2018

Udskiftning af forbrugsmålere	168.000
Nyt ledningsnet	100.000
Omlægning af ledningsnet	1.250.000
Renovering af ledningsnet	300.000

I alt 1.818.000

Vandspareaktiviteter

I 2017 har 150 elever i 3. og 4. klasse modtaget undervisning om vand, vandforbrug og vandbesparelser. Teknisk personale i boligselskaber og kommunale ejendomme fik mulighed for at deltage i teknisk vandspareakademi hos HOFOR, hvor fokus har været på at undgå vandspild fra utætte og gamle installationer, nedbringe energitabet fra uisolerede rør og lignende.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr.	2016	2017
Nettoomsætning	7.911	2.433
Andre driftsindtægter	-	-
Vareforbrug	-1.470	-1.887
Andre eksterne omkostninger	-1.774	-1.724
Bruttoresultat	4.667	-1.178
Afskrivninger	-1.366	-1.402
Resultat af primær drift	3.301	-2.580
Finansielle indtægter	23	12
Finansielle omkostninger	-208	-240
Resultat før skat	3.116	-2.808
Anlægsaktiver	45.876	47.934
Egenkapital	39.472	37.281
Gæld	9.800	11.764
Balancesum	50.729	54.186

Vandpris pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Vandpris	13,20	13,25	13,44

Vandmængder

Lokal produktion (m ³)	
Fra HOFOR Vand København (m ³)	427.867
Videresalg (m ³)	4.375

I alt (m³) 423.492

Afregnet mængde (m³)

401.936

Note: en del af Vallensbæk Kommune forsynes af private vandværker

Note 2: Beregnet på baggrund af historisk nettab, grundet

overgang til nyt afregningssystem.

Indbyggere 31. 12. 2017 53.254

Forbrug pr. indbygger (m³) 57,9

Ledningsnettet, lækager

Stikledninger	4
Forsyningsledninger	2
Hovedledninger	0

I alt 6

HOFOR SPILDEVAND VALLENSBÆK A/S

Vallensbæk Havn.

I Vallensbæk håndteres regnvand og spildevand i separate systemer. Kommunen er meget flad og lavt beliggende, og afløbsforholdene er helt afhængige af vandstanden i Køge Bugt.

Spildevandet fra hele kommunen ledes til pumpestationen ved Lundbækvej, hvorfra det pumpes gennem ledninger i Brøndby og Hvidovre til rensning på BIOFOS' rens anlæg Avedøre.

Regnvandet opsamles i et separat system og afledes til hhv. St. Vejleå, Bækrenden, Ringebæk Sø samt direkte til Køge Bugt.

Ledningsnet

Kloakledningerne er underlagt en systematisk renoveringsplan. I 2017

er der foretaget tv-inspektion af 7.900 m spildevandsledning og 828 spildevandsstikledninger. Der er renoveret 300 m hovedledning og 13 stikledninger samt afproppet to stikledninger.

Som følge af etablering af Letbanen skal der foretages visse ledningsomlægninger. Det forventes at skulle ske i 2018-2019.

Klimatilpasning

HOFOR har udarbejdet projektforslag med henblik på at anlægge en bassinledning i området syd for Højstrupparken. Bassinledningen vil mindske sårbarheden af byområder i Vallensbæk Strand. Samtidig kan Højstrupparkens regnvandsbassin nedlægges og frigøres til andre formål. Der forventes, at anlægsarbejder kan påbegyndes i 2018.

Anlægsinvesteringer

Anlægsinvesteringer Regnskab 2017

Renovering af ledningsnet	2.823.474
Nyt ledningsnet	212.580
Omlægninger af ledningsnet	357.010
Renovering af bygningsværker	81.097
IT, SRO & GIS	81.993
Diverse mindre anlægsarbejder	459.579

I alt 4.015.734

Budget 2018

Nyt ledningsnet	13.211.300
Omlægninger af ledningsnet	2.500.000
IT, SRO & GIS	2.601.333
Renovering af ledningsnet	4.025.800
Renovering af bassiner, pumpestationer og bygværker	4.221.629
Diverse mindre anlægsarbejder	209.197

I alt 26.769.259

Tværkommunale å-samarbejder

HOFOR samarbejder med forsyningerne fra Albertslund, Brøndby, Glostrup, Høje-Taastrup, Ishøj og Vallensbæk Kommuner i Kloaksammenslutningen Vallensbæk Mose og er dermed også en aktiv part i det store klimatilpasningsprojekt omkring St. Vejleå.

Resultatopgørelse og balance

1.000 kr. 2016 2017

Nettoomsætning	20.074	27.581
Andre driftsindtægter	-	1.366
Vareforbrug	-3.904	-5.246
Andre eksterne omkostninger	-3.486	-5.636
Bruttoresultat	12.684	18.065
Afskrivninger	-12.193	-12.281
Resultat af primær drift	491	5.784
Finansielle indtægter	29	52
Finansielle omkostninger	-290	-91
Resultat før skat	230	5.745
Anlægsaktiver	414.540	406.579
Egenkapital	411.346	415.909
Gæld	7.775	7.433
Balancesum	426.546	431.949

Vandafledningsafgift pr. m³ (ekskl. afgifter og moms)

	2016	2017	2018
Trin 1 (kr.)	34,24	34,20	34,91
Trin 2 (kr.)	30,13	28,73	27,93
Trin 3 (kr.)	21,91	17,78	20,94

Note: Lovændring betyder, at vandafledningstaksten fra og med 2014 opdeles i tre trin med rabat på trin 2 og 3 afhængig af mængde til ejendomme med, hvorfra der drives erhverv

Spildevand afregnet med renselanlæg 2017

Afregnet (m ³)	612.872
Indbyggere 31.12.2017	16.031
Afregnet mængde pr. indbygger (m ³)	38,2

LEDELSESPÅTEGNING

Bestyrelsen og direktionen har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar til 31. december 2017 for HOFOR Forsyning Holding P/S.

Årsrapporten aflægges i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens og selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af koncernens og selskabets aktiviteter og koncernens pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017.

HOFOR er ligesom resten af branchen uenige i SKATs værdiansættelse af de skattemæssige indgangsværdier i 15 af koncernens datterselskaber. Det er SKATs vurdering, at indgangsværdierne er væsentligt lavere end selskabernes egne opgørelser og lavere end de værdier, som den regulatoriske myndighed har opgjort (POLKA). For HOFOR koncernen drejer uenigheden sig om en potentiel udskudt skat på op mod 955 mio. kr. Da selskaberne hviler i sig selv, vil skattebetalingen blive overvæltet på kunderne 1:1 via taksterne. Der er dermed tale om en skjult vandskat – som ovenikøbet skal tillægges moms overfor kunderne. HOFORS ledelse finder dette stærkt urimeligt og sagen er så principiel, at den i januar 2018 blev anket til Højesteret. Hvis sagen skulle tabes ved Højesteret, er HOFORS ledelse overbeviste om, at der i stedet findes en politisk løsning, idet konsekvenserne ved SKATs metode er i modstrid med intentionerne bag vandsektorloven. HOFOR har derfor besluttet ikke at indregne den udskudte skat i regnskabet, men i stedet omtale den i ledelsesberetningen og i noterne. Der henvises til note 35.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for udviklingen i koncernens og selskabets aktiviteter og økonomiske forhold, årets resultat og selskabets finansielle stilling.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

København, den 3. april 2018

Direktion:

Lars Therkildsen
Adm. direktør

Jan Kauffmann
Økonomi direktør

Bestyrelse:

Leo Bruno Larsen
formand

Jakob Vester Hougaard
næstformand

Ayfer Baykal

Lisa Charlotte Herold Ferbing

Søren Thuesen Pedersen

Astrid Skotte
medarbejdervalgt

Dorthe Merete von Bülow
medarbejdervalgt

Jimmi Eiberg Jensen
medarbejdervalgt

DEN UAFHÆNGIGE REVISORS ERKLÆRINGER

Til kapitalejerne i HOFOR Forsyning Holding P/S

Konklusion med forbehold

Vi har revideret koncernregnskabet og årsregnskabet for HOFOR Forsyning Holding P/S for regnskabsåret 01.01.2017 - 31.12.2017, der omfatter resultatopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis, for såvel koncernen som selskabet samt pengestrømsopgørelse for koncernen. Koncernregnskabet og årsregnskabet udarbejdes efter årsregnskabsloven.

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet, bortset fra indvirkningerne af det forhold, der er beskrevet i afsnittet "Grundlag for konklusion med forbehold", giver et retvisende billede af koncernens og selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31.12.2017 samt af resultatet af koncernens og selskabets aktiviteter og koncernens pengestrømme for regnskabsåret 01.01.2017 - 31.12.2017 i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Grundlag for konklusion med forbehold

Den udskudte skatteforpligtelse, der i balancen er indregnet til 0 mio. kr., er efter vores opfattelse undervurderet med op til 955 mio.kr. Dette skyldes, at Østre Landsret den 16. januar 2018, som omtalt i note 35, har afsagt dom i to prøvesager omkring opgørelse af skattemæssige indgangsværdier på vand- og spildevandsselskabers materielle anlægsaktiver. Der er ved domsafgivelsen lagt vægt på, at selskaberne ikke har kunne fremføre tilstrækkelig bevis for, at de skattemæssige indgangsværdier skal opgøres til et andet beløb end det af SKAT opgjorte. Afgørelserne fra Østre Landsret, som er anket til Højesteret, har betydning for opgørelsen af udskudt skat i 15 af koncernens datterselskaber. Den udskudte skatteforpligtelse modsvarer af en opkrævningsret, idet vand- og spildevandsselskaberne i henhold til indtægtsreguleringen har mulighed for at indregne skatteomkostninger i taksterne på det tidspunkt, hvor de bliver til en betalbar skat. Den beløbsmæssige effekt på årets resultat er 0 mio. kr. Aktiver og hensættelser vil øges med op til 955 mio.kr.

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af koncernregnskabet og årsregnskabet". Vi er uafhængige af koncernen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion med forbehold.

Fremhævelse af forhold i regnskabet

Vi henviser til note 35, hvoraf det fremgår, at særligt finansieringsbehov vedrørende renteomkostninger, der ikke kan indregnes i taksterne for HOFOR Spildevand København A/S og HOFOR Vand København A/S forventes dækket via periodiske, kontante kapitaltilførsler. Vores konklusion er ikke modificeret vedrørende dette forhold.

Vi henleder opmærksomheden på note 35 i regnskabet, hvor det fremgår, at kommende afgørelse af sag om forrentning af indskudskapital ved Energitilsynet kan få væsentlig indvirkning på værdiansættelsen af selskabets anlægsaktiver i HOFOR Fjernvarme P/S og kan påvirke størrelsen af den regnskabsmæssige egenkapital. Vores konklusion er ikke modificeret vedrørende dette forhold.

Ledelsens ansvar for koncernregnskabet og årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et koncernregnskab og et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et koncernregnskab og et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af koncernregnskabet og årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere koncernens og selskabets evne til at fortsætte driften, at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant, samt at udarbejde koncernregnskabet og årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere selskabet, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af koncernregnskabet og årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om koncernregnskabet og årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformation kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugere træffer på grundlag af koncernregnskabet og årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- ▶ Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i koncernregnskabet og årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- ▶ Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af koncernens og selskabets interne kontrol.
- ▶ Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- ▶ Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af koncernregnskabet og årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om koncernens og selskabets evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i koncernregnskabet og årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at koncernen og selskabet ikke længere kan fortsætte driften.
- ▶ Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af koncernregnskabet og årsregnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om koncernregnskabet og årsregnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.
- ▶ Opnår vi tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for de finansielle oplysninger for virksomhederne eller forretningsaktiviteterne i koncernen til brug for at udtrykke en konklusion om koncernregnskabet. Vi er ansvarlige for at lede, føre tilsyn med og udføre koncernrevisionen. Vi er eneansvarlige for vores revisionskonklusion.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om bl.a. det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om koncernregnskabet og årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af koncernregnskabet og årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med koncernregnskabet eller årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til årsregnskabsloven.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med koncernregnskabet og årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med årsregnskabslovens krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

København, den 3. april 2018

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 33 96 35 56

Erik Lyng Skovgaard Jensen
statsautoriseret revisor
MNE-nr. mne10089

Lisa Svensen
statsautoriseret revisor
MNE-nr. mne32776

RESULTATOPGØRELSE

Note	tkr.	Koncern		Modervirksomhed	
		2017	2016	2017	2016
1	Nettoomsætning	5.461.032	5.534.651	23.571	24.265
2	Andre driftsindtægter	67.586	54.616	107	213
	Omkostninger til råvarer og hjælpematerialer	-2.752.517	-2.761.360	0	0
	Andre eksterne omkostninger	-401.441	-461.428	-24.798	-23.716
	Bruttoresultat	2.374.661	2.366.479	-1.120	762
3	Personaleomkostninger	-592.156	-598.434	-635	-625
4	Af- og nedskrivninger	-1.305.822	-1.319.798	0	0
	Driftsresultat	476.683	448.247	-1.755	137
5	Resultat af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder	2.045	0	291.384	252.875
6	Finansielle indtægter	13.341	22.014	13.441	15.523
7	Finansielle omkostninger	-189.361	-174.498	-12.529	-12.653
	Resultat før skat	302.708	295.763	290.541	255.882
8	Skat af årets resultat	814	-7.293	0	0
	Årets resultat	303.522	288.470	290.541	255.882
	Minoritetsinteressers andel af dattervirksomheders resultater	-12.982	-32.588	0	0
	HOFOR Forsyning Holding P/S' koncernens andel af årets resultat	290.541	255.882	290.541	255.882
9	Resultatdisponering				

AKTIVER

Note	tkr.	Koncern		Modervirksomhed	
		31/12 2017	31/12 2016	31/12 2017	31/12 2016
	Anlægsaktiver				
10	Immaterielle anlægsaktiver				
	Systemudvikling	28.801	40.677	0	0
	Takstrettigheder	453.042	499.142	0	0
	Kapacitetsrettigheder	178.791	207.153	0	0
	CO2-kvoter	617	1.283	0	0
	Goodwill-brugsrettigheder	127.817	81.873	0	0
	Forudbetaling	39.569	0	0	0
	Immaterielle anlægsaktiver under udførelse	36.450	25.044	0	0
		865.088	855.172	0	0
11	Materielle anlægsaktiver				
	Grunde og bygninger	1.468.454	1.482.272	0	8.400
	Produktionsanlæg og maskiner	22.896.644	21.321.526	0	0
	Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	171.538	189.595	0	0
	Forudbetalte anlæg	307.549	335.508	0	0
	Materielle anlægsaktiver under udførelse	3.337.231	2.604.514	0	0
		28.181.416	25.933.415	0	8.400
	Finansielle anlægsaktiver				
12	Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	0	0	9.987.798	9.660.128
13	Kapitalandele i associerede virksomheder	17.778	0	0	0
14	Tilgodehavender i tilknyttede virksomheder	0	0	504.263	500.000
15	Andre kapitalandele og værdipapirer	20.402	21.778	0	0
16	Andre tilgodehavender	36.001	22.772	0	0
17	Deposita	19.925	19.439	19.925	19.439
		94.106	63.990	10.511.986	10.179.567
	Anlægsaktiver i alt	29.140.610	26.852.577	10.511.986	10.187.967
	Omsætningsaktiver				
18	Varebeholdninger	120.773	163.725	0	0
		120.773	163.725	0	0
	Tilgodehavender				
	Tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser	1.149.201	746.675	0	0
	Tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder	0	0	1.255.853	644.791
19	Igangværende arbejder for fremmed regning	2.276	5.481	0	0
	Tilgodehavende selskabsskat	835	0	0	0
20	Underdækning	49.153	46.132	0	0
21	Andre tilgodehavender	206.963	219.290	233	9.162
22	Periodeafgrænsningsposter	56.868	36.090	11.199	17.228
		1.465.296	1.053.668	1.267.285	671.181
	Værdipapirer og kapitalandele	458.399	456.629	402.809	402.282
	Likvide beholdninger	836.650	1.017.731	108.061	452.587
	Omsætningsaktiver i alt	2.881.118	2.691.753	1.778.155	1.526.050
	AKTIVER I ALT	32.021.728	29.544.330	12.290.141	11.714.017

PASSIVER

Note	tkr.	Koncern		Modervirksomhed	
		31/12 2017	31/12 2016	31/12 2017	31/12 2016
23	Egenkapital				
	Virksomhedskapital	1.736.000	1.736.000	1.736.000	1.736.000
	Nettoopskrivning efter den indre værdi's metode	0	0	4.303.733	4.013.237
	Andre reserver	31.916	20.078	0	0
	Overført resultat	8.668.308	8.353.320	4.396.492	4.360.161
	Egenkapital i alt	10.436.224	10.109.398	10.436.224	10.109.398
24	Minoritetsinteresser i alt	4.569.630	4.543.921	0	0
	Hensatte forpligtelser				
25	Andre hensatte forpligtelser	518.149	526.414	0	0
	Hensatte forpligtelser i alt	518.149	526.414	0	0
	Gældsforpligtelser				
26	Langfristede gældsforpligtelser				
	Gæld til realkreditinstitutter	716.888	597.857	0	0
	Kreditinstitutter i øvrigt	10.204.024	10.393.721	502.349	500.000
	Forudbetalinger fra kunder	1.630.266	588.961	0	0
	Overdækning	226.084	170.539	0	0
	Periodeafgrænsningsposter	366.556	325.207	0	0
	Gældsforpligtelser i øvrigt	15.008	0	0	0
		13.158.826	12.076.285	502.349	500.000
	Kortfristede gældsforpligtelser				
27	Kortfristet del af langfristet gæld	1.310.880	722.093	0	0
28	Uafregnede forbrugsleverancer	493.556	473.943	0	0
	Leverandører af varer og tjenesteydelser	1.275.913	687.795	1.512	0
	Gæld til tilknyttede virksomheder	0	0	1.318.736	1.064.449
	Anden gæld	243.533	381.883	31.320	40.170
	Selskabsskat	0	1.534	0	0
19	Forudfakturering igangværende arbejder	2.536	3.379	0	0
29	Periodeafgrænsningsposter	12.481	17.685	0	0
		3.338.899	2.288.312	1.351.568	1.104.619
	Gældsforpligtelser i alt	16.497.725	14.364.597	1.853.917	1.604.619
	PASSIVER I ALT	32.021.728	29.544.330	12.290.141	11.714.017
30	Kontraktlige forpligtelser og eventualposter m.v.				
31	Pantsætninger og sikkerhedsstillelser				
32	Afledte finansielle instrumenter				
33	Udskudt skat				
34	Nærtstående parter				
35	Væsentlige usikkerheder og usædvanlige forhold				
36	Begivenheder efter regnskabsårets afslutning				
37	Honorar til generalforsamlingsvalgt revisor				
40	Anvendt regnskabspraksis				

PENGESTRØMSOPGØRELSE

Note	tkr.	Koncern	
		2017	2016
	Nettoomsætning	5.461.032	5.534.651
	Omkostninger	-3.746.114	-3.821.222
	Andre driftsindtægter, netto	67.586	54.616
	Regulering for ikke likvide driftsposter	7.466	47.254
38	Pengestrøm fra primær drift før ændring i driftskapital	1.789.971	1.815.299
39	Ændring i driftskapital	103.529	430.976
	Pengestrøm fra primær drift	1.893.500	2.246.275
	Finansielle indtægter	13.341	22.014
	Finansielle omkostninger	-189.361	-174.498
	Pengestrøm fra ordinær driftsaktivitet før skat	1.717.480	2.093.791
	Betalt selskabsskat	814	-7.293
	Pengestrøm fra driftsaktivitet	1.718.294	2.086.498
	Køb af immaterielle anlægsaktiver	-136.974	-113.844
	Køb af materielle anlægsaktiver	-3.481.782	-2.435.591
	Køb af finansielle anlægsaktiver	-37.577	-1.034
	Salg af immaterielle anlægsaktiver	23	0
	Salg af materielle anlægsaktiver	53.241	27.471
	Salg af finansielle anlægsaktiver	7.000	28.459
	Deposita, netto	-486	-472
	Pengestrøm til investeringsaktivitet	-3.596.555	-2.495.011
	Optagelse af langfristet gæld	2.153.768	1.580.267
	Afdrag på langfristet gæld	-482.440	-867.328
	Afdrag på øvrige forpligtelser	-11.427	-22.892
	Nettoinvestering i værdipapirer	-1.770	-20.198
	Kapitalindskud fra ejer	37.174	39.830
	Modtaget udbytte fra associerede selskaber	1.875	0
	Pengestrøm fra finansieringsaktivitet	1.697.180	709.679
	Årets pengestrøm	-181.081	301.167
	Likvider, primo	1.017.731	716.564
	Likvider, ultimo	836.650	1.017.731

EGENKAPITALOPGØRELSE

tkr.	Koncern			
	Aktiekapital	Andre reserve	Overført resultat	I alt
Egenkapital 1. januar	1.736.000	20.078	8.353.320	10.109.398
Minoritetsinteressers andel af værdi af kapitalindskud i datter virksomheder	0	0	-12.727	-12.727
Årets kapitalindskud	0	0	37.174	37.174
Regulering af sikringsinstrumenter til dagsværdi	0	15.177	0	15.177
Skat af egenkapitalbevægelser	0	-3.339	0	-3.339
Overført fra resultatdisponering	0	0	290.541	290.541
Egenkapital 31. december 2016	1.736.000	31.916	8.668.308	10.436.224

tkr.	Modervirksomhed			
	Aktiekapital	Nettoopskrivning efter den indre værdi's metode	Overført resultat	I alt
Egenkapital 1. januar	1.736.000	4.013.237	4.360.161	10.109.398
Minoritetsinteressers andel af værdi af kapitalindskud i datter virksomheder	0	0	-12.727	-12.727
Årets kapitalindskud	0	0	37.174	37.174
Regulering af sikringsinstrumenter til dagsværdi	0	0	15.177	15.177
Skat af egenkapitalbevægelser	0	0	-3.339	-3.339
Overført fra resultatdisponering	0	290.496	45	290.541
Egenkapital 31. december 2016	1.736.000	4.303.733	4.396.492	10.436.224

NOTER

tkr.

■ Note 1 Nettoomsætning	Koncern		Modervirksomhed	
	2017	2016	2017	2016
Varme	3.420.535	3.466.690	0	0
Spildevand	803.427	813.993	0	0
El	458.489	414.196	0	0
Vand	396.960	450.831	0	0
Rensning	123.368	117.863	0	0
Bygas	119.896	129.200	0	0
Fjernkøling	52.904	44.739	0	0
Drifts-, vedligeholdelses-, administrations- og anlægsydelse	10.055	21.993	0	0
Øvrig omsætning	75.397	75.146	23.571	24.265
	5.461.032	5.534.651	23.571	24.265

Øvrig omsætning består primært af salg af el, gas og varme fra BIOFOS-koncernen samt kommunale vejbidrag i spildevandskoncernen.

■ Note 2 Andre driftsindtægter

Andre driftsindtægter består primært af tilslutningsafgifter, værdiregulering af finansielle instrumenter, restancegebyrer og andre afledte indtægter fra forbrugsafregning.

■ Note 3 Personaleomkostninger	Koncern		Modervirksomhed	
	2017	2016	2017	2016
Gager og lønninger	671.595	679.496	635	625
- Heraf aktiveret på investeringsprojekter	-169.079	-170.134	0	0
Pensioner	85.440	83.723	0	0
Andre omkostninger til social sikring	4.200	5.349	0	0
	592.156	598.434	635	625
Gennemsnitlig antal medarbejdere	1.304	1.286	0	0
Heraf udgør vederlag til direktion og bestyrelse:				
Direktion	5.317	5.122	0	0
Bestyrelse	2.754	2.525	635	625
	8.071	7.647	635	625

Herudover har koncernen afholdt omkostninger på i alt 30 tkr. (2016: 32 tkr.) relateret til bestyrelsens virke.

tkr.

■ **Note 4 Af- og nedskrivninger**

	Koncern	
	2017	2016
Immaterielle anlægsaktiver	120.837	180.331
Materielle anlægsaktiver	1.184.985	1.139.467
	1.305.822	1.319.798

■ **Note 5 Resultat af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder**

	Koncern		Modervirksomhed	
	2017	2016	2017	2016
Andel af overskud i tilknyttede virksomheder	-	-	378.667	276.381
Andel af underskud i tilknyttede virksomheder	-	-	-24.618	0
Andel af overskud i associerede virksomheder	2.045	0	0	0
Andel af underskud i associerede virksomheder	0	0	0	0
Forskydning i intern avance på investeringsprojekter i koncernen	0	0	-62.665	-23.506
	2.045	0	291.384	252.875

■ **Note 6 Finansielle indtægter**

	Koncern		Modervirksomhed	
	2017	2016	2017	2016
Renteindtægter, tilknyttede virksomheder	0	0	13.072	8.426
Valutakursreguleringer	5.953	9.609	0	0
Indtægter af andre kapitalandele, der er anlægsaktiver	3.309	0	0	0
Kursregulering værdipapirer	0	4.905	0	4.905
Andre finansielle indtægter	4.079	7.500	369	2.192
	13.341	22.014	13.441	15.523

■ **Note 7 Finansielle omkostninger**

	Koncern		Modervirksomhed	
	2017	2016	2017	2016
Renter, tilknyttede virksomheder	0	0	7.042	9.793
Valutakursreguleringer	88	3.836	0	0
Værdiregulering af andre kapitalandele, der er anlægsaktiver	1.116	0	0	0
Kursregulering værdipapirer	8.966	0	88	0
Andre finansielle omkostninger	179.191	170.662	5.399	2.860
	189.361	174.498	12.529	12.653

tkr.

■ **Note 8 Skat af årets resultat**

Koncern

	2017	2016
Årets aktuelle skat	-1.971	544
Regulering af aktuel skat vedrørende tidligere år	-861	-7.837
Årets regulering af udskudt skat	-24.062	45.034
Årets værdiregulering af udskudt skat	29.041	-40.536
Regulering af udskudt skat vedrørende tidligere år	-1.333	-4.498
	814	-7.293

■ **Note 9 Resultatdisponering**

Modervirksomhed

	2017	2016
Overført resultat	45	11.557
Overført til nettoopskrivning efter den indre værdi's metode	290.496	244.325
	290.541	255.882

■ **Note 10 Immaterielle anlægsaktiver**

Koncern

	System-udvikling	Takstrettigheder	Kapacitetsrettigheder	CO ₂ -kvoter	Goodwill/brugsret.	Forudbetaling	Anlæg under udførelse	I alt
Kostpris 1. januar	106.215	964.062	357.178	106.341	156.899	0	25.044	1.715.739
Tilgang	0	0	0	31.775	1.408	39.569	64.224	136.976
Overført fra anlæg under udførelse	2.444	0	0	0	50.351	0	-52.795	0
Afgang	0	-6.200	0	0	0	0	-23	-6.223
Kostpris 31. december	108.659	957.862	357.178	138.116	208.658	39.569	36.450	1.846.492
Af- og nedskrivninger 1. januar	65.538	464.920	150.025	105.058	75.027	0	0	860.567
Årets afskrivninger	14.320	39.900	28.362	32.441	5.814	0	0	120.837
Tilbageførsel af afskrivninger på afhændede aktiver	0	0	0	0	0	0	0	0
Af- og nedskrivninger 31. december	79.858	504.820	178.387	137.499	80.841	0	0	981.404
Regnskabsmæssig værdi 31. december	28.801	453.042	178.791	617	127.817	39.569	36.450	865.088

tkr.

■ Note 11 Materielle anlægsaktiver	Koncern						Modervirksomhed
	Grunde	Tekniske anlæg og maskiner	Driftsmateriel og inventar	Forudbetalt anlæg	Anlæg under udførelse	I alt	
Kostpris 1. januar	1.773.309	27.177.704	407.043	419.385	2.604.514	32.381.955	8.400
Overført fra opskrivninger mv.*	209.223	693.867	1.139	0	0	904.229	0
Reguleret kostpris 1. januar	1.982.532	27.871.571	408.182	419.385	2.604.514	33.286.184	8.400
Tilgang	25.956	455	113	0	3.455.259	3.481.783	0
Overført fra anlæg under udførelse	15.111	2.679.853	10.638	0	-2.705.601	0	0
Afgang	-20.643	-11.490	-4.066	0	-16.940	-53.139	-8.400
Kostpris 31. december	2.002.956	30.540.388	414.867	419.385	3.337.231	36.714.828	0
Opskrivninger 1. januar	210.807	1.413.136	1.330	0	0	1.625.273	0
Overført til kostpris*	-209.223	-694.095	-797	0	0	-904.115	0
Regulerede opskrivninger 1. januar	1.584	719.041	533	0	0	721.158	0
Tilgang	0	0	0	0	0	0	0
Afgang	0	0	0	0	0	0	0
Opskrivninger 31. december	1.584	719.041	533	0	0	721.158	0
Af- og nedskrivninger 1. januar	501.843	7.269.313	218.779	83.877	0	8.073.813	0
Overført til kostpris*	0	290	-403	0	0	-113	0
Regulerede af- og nedskrivninger 1. januar	501.843	7.269.603	218.376	83.877	0	8.073.700	0
Årets afskrivninger	34.243	1.094.729	28.054	27.959	0	1.184.985	0
Anden regulering	0	-1.547	-2.568	0	0	-4.115	0
Tilbageførsel af afskrivninger på afhændede aktiver	0	0	0	0	0	0	0
Af- og nedskrivninger 31. december	536.086	8.362.785	243.862	111.836	0	9.254.570	0
Regnskabsmæssig værdi 31. december	1.468.454	22.896.644	171.538	307.549	3.337.231	28.181.416	0

* Opskrivninger samt af- og nedskrivninger vedrørende tidligere år for rensningsaktiver er overført til kostpris. Værdierne var tidligere opdelt i de oprindelige kostpriser, og forskellen til de regulatoriske værdier blev præsenteret som opskrivning.

tkr.

■ **Note 12 Kapitalandele i tilknyttede virksomheder**

Modervirksomhed

	2017	2016
Kostpris 1. januar	5.646.890	5.607.060
Tilgang	37.174	39.830
Afgang	0	0
Kostpris 31. december	5.684.064	5.646.890

Værdireguleringer 1. januar	4.013.238	3.768.912
Årets resultat efter skat i dattervirksomheder	291.384	252.875
Minoritetsaktionærers andel af værdi af kapitalindsud i datter virksomheder	-12.727	-13.636
Andel af regulering vedr. resultatandel mv.	11.839	5.086
Værdireguleringer 31. december	4.303.733	4.013.238

Regnskabsmæssig værdi 31. december	9.987.798	9.660.128
---	------------------	------------------

Navn	Hjemsted	Ejerandel	Årets resultat efter skat	Egenkapital
HOFOR Fjernvarme P/S	København	100%	242.214	2.917.460
HOFOR Bygas P/S	København	100%	38.440	754.181
HOFOR Holding A/S	København	100%	-8.352	6.389.907
HOFOR Energiproduktion A/S	København	100%	33.692	422.178
HOFOR Fjernkøling A/S	København	100%	16.508	128.706
HOFOR DC A/S	København	100%	75	6.944
HOFOR Vind A/S	København	100%	4.551	95.724
Tjørneby Wind Park ApS	København	100%	9.138	36.223
Ravlundvej Wind Park ApS	København	100%	254	9.855
NEES Vest Vindmøllelaug I/S (opløst 1. oktober 2017)	Lemvig	100%	1.437	0
HOFOR Vand Holding A/S	København	73,59%	15	1.560.624
HOFOR Vand Albertslund A/S	Albertslund	73,59%	828	70.513
HOFOR Vand Brøndby A/S	Brøndby	73,59%	2.729	232.308
HOFOR Vand Dragør A/S	Dragør	73,59%	588	60.012
HOFOR Vand Herlev A/S	Herlev	73,59%	3.705	81.630
HOFOR Vand Hvidovre A/S	Hvidovre	73,59%	2.289	179.769
HOFOR Vand København A/S	København	73,59%	-4.582	844.315
HOFOR Vand Rødovre A/S	Rødovre	73,59%	1.941	90.743
HOFOR Vand Vallensbæk A/S	Vallensbæk	73,59%	-1.612	27.435
HOFOR A/S	København	73,59%	177	22.747
HOFOR Spildevand Holding A/S	København	61,37%	33	4.740.836
HOFOR Spildevand Albertslund A/S	Albertslund	61,37%	-2.353	221.156
HOFOR Spildevand Brøndby A/S	Brøndby	61,37%	7.416	366.237
HOFOR Spildevand Dragør A/S	Dragør	61,37%	-2.069	137.008
HOFOR Spildevand Herlev A/S	Herlev	61,37%	966	296.511
HOFOR Spildevand Hvidovre A/S	Hvidovre	61,37%	1.422	625.545
HOFOR Spildevand København A/S	København	61,37%	-5.649	1.328.954
HOFOR Spildevand Rødovre A/S	Rødovre	61,37%	1.117	197.903
HOFOR Spildevand Vallensbæk A/S	Vallensbæk	61,37%	2.800	255.234
BIOFOS Holding A/S	København	41,48%	0	1.312.515
BIOFOS A/S	København	41,48%	7	221
BIOFOS Lynettefællesskab A/S	København	41,48%	6.238	809.692
BIOFOS Spildevandscener Avedøre A/S	København	41,48%	88	502.587
			354.049	24.725.677
Eliminering af interne aktiebesiddelser				-14.421.930
Eliminering af intern avance på investeringsprojekter			-62.665	-315.949
			291.384	9.987.798

tkr.

■ **Note 13 Kapitalandele i associerede virksomheder**

Koncern

	2017
Kostpris 1. januar	0
Tilgang	17.608
Afgang	0
Kostpris 31. december	17.608
Værdireguleringer 1. januar	0
Årets resultat efter skat	2.045
Årets udlodede udbytte	-1.875
Værdireguleringer 31. december	170
Regnskabsmæssig værdi 31. december	17.778

Navn	Hjemsted	Stemme- og ejerandel	Årets resultat efter skat	Egenkapital
Korsnakke Vindmøllelaug I/S	København	38,14%	5.363	46.611

■ **Note 14 Tilgodehavender i tilknyttede virksomheder**

Modervirksomhed

	2017	2016
Kostpris 1. januar	500.000	0
Tilgang	4.263	500.000
Afgang	0	0
Kostpris 31. december	504.263	500.000
Regnskabsmæssig værdi 31. december	504.263	500.000

■ **Note 15 Andre kapitalandele og værdipapirer**

Koncern

	2017	2016
Kostpris 1. januar	21.778	340
Tilgang	80	21.585
Afgang	-340	-147
Kostpris 31. december	21.518	21.778
Værdireguleringer 1. januar	0	0
Årets værdiregulering	-1.116	0
Afgang	0	0
Værdireguleringer 31. december	-1.116	0
Regnskabsmæssig værdi 31. december	20.402	21.778

tkr.

■ **Note 16 Andre tilgodehavender**

	Koncern	
	2017	2016
Kostpris 1. januar	22.772	31.587
Tilgang	19.889	289
Afgang	-6.660	-9.104
Kostpris 31. december	36.001	22.772
Regnskabsmæssig værdi pr. 31. december	36.001	22.772

Andre tilgodehavender under finansielle anlægsaktiver omfatter primært gældsbreve til Albertslund og Rødovre Kommune i forbindelse med stiftelse af selskaber samt tilgodehavende tilslutningsbidrag i fjernkølingsaktiviteten og sikkerhedsstillelse over for børser i forbindelse med finansielle handler.

■ **Note 17 Deposita**

	Koncern		Modervirksomhed	
	2017	2016	2017	2016
Kostpris 1. januar	19.439	18.967	19.439	18.967
Tilgang	486	472	486	472
Afgang	0	0	0	0
Kostpris 31. december	19.925	19.439	19.925	19.439
Regnskabsmæssig værdi 31. december	19.925	19.439	19.925	19.439

■ **Note 18 Varebeholdninger**

	Koncern	
	2017	2016
Råvarer og hjælpematerialer	62.387	67.659
Kul	7.898	32.959
Træpiller	20.957	22.233
Olie	29.531	40.874
	120.773	163.725

tkr.

■ **Note 19 Igangværende arbejder for fremmed regning**

Koncern

	2017	2016
Igangværender arbejder, salgspris	3.794	9.073
Igangværender arbejder, acountofaktureret	-4.054	-6.971
	-260	2.102

Indregnet således i balancen:

Igangværende arbejder for fremmed regning under aktiver	2.276	5.481
Modtagne forudbetalinger under passiver	-2.536	-3.379
	-260	2.102

■ **Note 20 Underdækning**

Koncern

	2017	2016
Underdækning, der forfalder inden for 1 år	33.842	18.337
Underdækning, der forfalder mellem 1 og 5 år	15.311	27.795
	49.153	46.132

■ **Note 21 Andre tilgodehavender**

Andre tilgodehavender består primært af tilgodehavender vedrørende moms og afgifter, investeringsbidrag samt regulering til dagsværdi af afledte finansielle instrumenter.

■ **Note 22 Periodeafgrænsningsposter (aktiv)**

Periodeafgrænsningsposter består primært af forudbetalte pensioner og sundhedssikring, forudbetalte huslejer og forudbetalt jordleje.

■ **Note 23 Egenkapital**

Virksomhedskapitalen udgør nominelt 1.736.000 tkr., som er fordelt i aktier á 1.000 eller multipla heraf.

Virksomhedskapitalen har udviklet sig således:

	2017	2016	2015	2014	2013
Selskabskapital 1. januar	1.736.000	1.736.000	1.736.000	1.500.500	1.500.500
Tilgang i året	0	0	0	235.500	0
Selskabskapital 31. december	1.736.000	1.736.000	1.736.000	1.736.000	1.500.500

tkr.

■ **Note 24 Minoritetsinteresser**

Koncern

	2017	2016
Minoritetsinteresser 1. januar	4.543.921	4.497.697
Andel af årets resultat	12.982	32.588
Andel i egenkapitalbevægelser	12.727	13.636
Minoritetsinteresser 31. december	4.569.630	4.543.921

■ **Note 25 Andre hensatte forpligtelser**

Koncern

	2017	2016
Saldo 1. januar	526.414	597.060
Anvendt i året	-24.573	-70.646
Hensat i året	16.308	0
Saldo 31. december	518.149	526.414

Andre hensatte forpligtelser kan specificeres således:

Pensionsforpligtelser	11.884	14.029
Medfinansieringsprojekter	363.014	369.214
Forpligtelser vedrørende askedepot	6.121	5.813
Forpligtelser vedrørende okkerslam	16.000	0
Oprydningsforpligtelse Amagerværket	103.454	110.400
Earn Out forpligtelser vedrørende vindmøller	13.676	22.958
Genetableringsforpligtelse vedrørende vindmøller	4.000	4.000
	518.149	526.414

■ **Note 26 Langfristede gældsforpligtelser**

Koncern

	2017	2016
Gældsforpligtelser, der forfalder efter 5 år		
Gæld til realkreditinstitutter	564.051	464.396
Kreditinstitutter i øvrigt	7.990.436	7.639.740
Modtagne forudbetalinger fra kunder	1.336.556	226.895
Periodeafgrænsningsposter	141.460	178.802
	10.032.503	8.509.833

Gældsforpligtelser, der forfalder mellem 1 og 5 år

Gæld til realkreditinstitutter	152.837	133.461
Kreditinstitutter i øvrigt	2.213.588	2.753.981
Modtagne forudbetalinger fra kunder	293.710	362.066
Overdækning	226.084	170.539
Anden gæld	15.008	0
Periodeafgrænsningsposter	225.096	146.405
	3.126.323	3.566.452

Langfristede gældsforpligtelser i alt

13.158.826

12.076.285

tkr.

■ **Note 27 Kortfristet del af langfristet gæld**

Koncern

	2017	2016
Gældsforpligtelser, der forfalder indenfor 1 år		
Gæld til realkreditinstitutter	34.163	27.730
Kreditinstitutter i øvrigt	942.620	468.775
Modtagne forudbetalinger fra kunder	32.032	32.032
Overdækning	232.214	136.293
Periodeafgrænsningsposter	69.851	57.263
	1.310.880	722.093

■ **Note 28 Uafregnede forbrugsleverancer**

Koncern

	2017	2016
Uafregnede forbrugsleverancer, fjernvarme	373.177	397.308
Uafregnede forbrugsleverancer, bygas	14.845	12.583
Uafregnede forbrugsleverancer, vand	37.096	37.366
Uafregnede forbrugsleverancer, spildevand	68.438	26.686
	493.556	473.943

■ **Note 29 Periodeafgrænsningsposter (passiv)**

Posten omfatter primært modtagne huslejerabat, som indtægtsføres over en årrække..

■ Note 30 Kontraktlige forpligtelser og eventualposter m.v.

Kontraktlige forpligtelser m.v.

	2017	2016
Husleje- og jordlejeforpligtelser	355 mio.kr.	310 mio.kr.
Forpligtelse til rådighedsløn for tjenestemænd udlånt fra Københavns Kommune	208 mio.kr.	227 mio.kr.
Cashpool-aftale indgået med Danske Bank og Nykredit.	400 mio. kr.	400 mio.kr.
Serviceaftaler mv.	131 mio. kr.	119 mio. kr.

Koncernen har indgået jordlejeaftaler vedrørende enkelte vindmøller. Aftalerne løber i 30 år. Lejen udgør en andel af den årlige produktion og er medtaget i ovenstående beløb.

Koncernen har indgået serviceaftaler vedrørende vindmøllerne. Enkelte af aftalerne løber over 15 år fra produktionsstart, og enkelte af aftalerne løber over 10 år fra produktionsstart.

Øvrige eventualposter m.v.

HOFOR er forpligtet til at foretage reetablering, når vindmøller ikke længere anvendes. Det er HOFORs vurdering, at omkostninger til nedtagelse og reetablering opvejes af indtægter ved salg af vindmøllerne (skrotpris), hvorfor der ikke er hensat hertil i regnskabet, bortset fra 4.000 tkr. vedrørende reetablering af en vold på Prøvestenen.

Koncernens aktieselskaber er sambeskattede. De af koncernens selskaber, der ikke er ejet 100 pct. hæfter alene begrænset og subsidiært for danske selskabsskatter. De 100 pct. ejede selskaber hæfter ubegrænset og solidarisk for danske selskabsskatter.

Koncernens datterselskaber hæfter solidarisk for fællesregistrering af moms, med undtagelse af:

- HOFOR Holding A/S
- HOFOR Spildevand Holding A/S
- HOFOR Vand Holding A/S
- BIOFOS Holding A/S samt underliggende datterselskaber

Koncernen er part i enkelte løbende retssager og tvister i tilknytning til driften. Det er ledelsens opfattelse, at udfaldet af disse retssager ikke vil påvirke koncernens finansielle stilling ud over de tilgodehavender og forpligtelser, der er indregnet i balancen pr. 31. december 2017.

tkr.

■ Note 31 Pantsætninger og sikkerhedsstillelser

Gæld i realkreditinstitutter

Til sikkerhed for gæld i realkreditinstitutter, 629 mio. kr., er der givet pant i ejendom med tilhørende anlæg, maskiner og netaktiver, hvis regnskabsmæssige værdi pr. 31. december 2017 udgør 996 mio.kr.

Bevilling til el-produktion

HOFOR Energiproduktion A/S har pr 1. januar 2014 af Energistyrelsen modtaget bevilling til at drive elproduktion i henhold til § 10 i lov om elforsyning. Bevillingen er gældende i 20 år fra bevillingsdatoen under visse vilkår, herunder at virksomheden kan dokumentere, at denne har den fornødne tekniske og finansielle kapacitet. Til bedømmelse af HOFOR Energiproduktion A/S' finansielle kapacitet har Energistyrelsen lagt en moderselskabserklæring fra HOFOR Forsyning Holding P/S til grund. HOFOR Forsyning Holding P/S garanterer i denne overfor Energistyrelsen for alle forpligtelser, som HOFOR Energiproduktion A/S måtte have eller få i henhold til den udstedte bevilling til elproduktion. Forpligtelsen er begrænset til 177 mio. kr. som årligt opskrives med 3 pct.

Straksbetalinger

Varmeselskaberne HOFOR Fjernvarme P/S og CTR I/S har købt rettighederne til samlet set 87 pct. af kapaciteten på Amagerværkets blok 1 og 87 pct. på den kommende blok 4. Selskaberne har betalt for denne kapacitetsret ved en straksbetaling frem for at betale løbende over varmeprisen. Denne finansieringsmodel er velkendt i varmebranchen, da fjernvarmeselskaberne kan finansiere sig billigere end kraftvarmeselskaberne, hvilket giver grundlag for en lavere fjernvarmepris.

Energitilsynet har ved flere lejligheder forholdt sig til finansieringsmodellen og har tilkendegivet, at modellen er i overensstemmelse med varmforsyningsloven under visse betingelser. En af disse betingelser er, at kraftværksejeren skal stille sikkerhed overfor varmekøberen for tilbagebetaling af straksbetalingen ved førtidigt ophør af kraftvarmeblokken i form af en moderselskabsgaranti, bankgaranti eller anden tilsvarende sikkerhed. HOFOR Forsyning Holding P/S har på den baggrund garanteret over for HOFOR Fjernvarme P/S og CTR I/S, at selskabet opfylder forpligtelsen til at tilbagebetale den del af straksbetalingen, som HOFOR Energiproduktion A/S ikke måtte have opnået endelig ret til ved førtidigt ophør af varmeaftalerne, der ligger til grund for straksbetalingen. Forpligtelsen er begrænset til henholdsvis 1 mia. kr. overfor HOFOR Fjernvarme P/S og 3,6 mia. kr. overfor CTR I/S og nedskrives lineært over aftalernes løbetid – for blok 1 frem til 2029 og for blok 4 først fra blokkens idriftsættelse og 30 år frem.

Renteswaps

Lån i HOFOR Energiproduktion A/S, HOFOR Vind A/S og HOFOR Fjernkøling A/S optages som udgangspunkt som variable realkreditlån med en tilknyttet swap. HOFOR Holding A/S har i den forbindelse indgået en ISDA Master Agreement med Danske Bank, og modselskabet har endvidere kautioneret som selvskyldnerkautionist for opfyldelse af enhver forpligtelse, som de tre selskaber har eller måtte få under de indgåede ISDA aftaler med banken. Forpligtelsen er ikke begrænset beløbsmæssigt.

■ Note 32 Afledte finansielle instrumenter

Som led i sikring af indregnede og ikke indregnede transaktioner anvender koncernen sikringsinstrumenter såsom futures, valutaterminkontakter og renteswaps.

Koncernen har afdækket forventede valutarisici vedrørende varesalg og varekøb indenfor det førstkommande år med valutaterminkontrakter. Desuden er afdækket enkelte større mulige fremtidige transaktioner med betydelige risici efter det førstkommande år med valutaoptioner.

Koncernen har endvidere afdækket renterisici ved hjælp af renteswaps, hvorved variable rentebetalinger omlægges til faste rentebetalinger

Prissikring

tkr.

Instrument	Mængde, MWh	Grundlag	Løbetid	Modpart	Dagsværdi
Forward - indtægt	197.655	SYCPH	0-3 år	Nasdaq	5.286,1
	87.600	SYMAL	0-3 år	Nasdaq	344,5
Forward - udgift	-8.760	SYARH	0-3 år	Nasdaq	-221,2
	-206.415	SYCPH	0-3 år	Nasdaq	-3.569,4
	-87.600	SYMAL	0-3 år	Nasdaq	-377,2
	-17.520	SYS	0-3 år	Nasdaq	-113,0
	-8.760	DK1	0-3 år	NOE a.m.b.a	-800,0
	-35.040	DK2	0-3 år	NOE a.m.b.a	-2.709,5
Future - indtægt	-35.040	SYCPH	0-3 år	Nasdaq	136,2
	-35.040	SYS	0-3 år	Nasdaq	511,7
Future - udgift	-52.560	SYARH	0-3 år	Nasdaq	-669,9
	-78.840	SYCPH	0-3 år	Nasdaq	-1.631,7
	-131.400	SYS	0-3 år	Nasdaq	-1.545,2

Rentesikring

tkr.

Selskab	Rentederivater	Startdato	Udløbsdato	Ref.rente	Fast rente	Hovedstol	Dagsværdi
HOFOR Energiproduktion A/S	Renteswap	30-12-2019	31-12-2044	CIBOR 6	1,31%	800.000,0	34.958,9
	Renteswap	31-03-2015	29-12-2034	CIBOR 6	0,9975%	165.947,2	1.443,9
Ravlundvej Wind Park ApS	Renteswap	31-03-2015	31-03-2035	Euribor3	0,84%	45.832,1	151,8
	Renteswap	13-03-2017	31-03-2020	Euribor3	0,77%	45.774,6	5,1
Tjørneby Wind Park ApS	Renteswap	31-03-2015	31-03-2035	Euribor3	0,84%	139.769,3	463,1
	Renteswap	13-03-2017	31-03-2020	Euribor3	0,77%	139.594,0	15,5
HOFOR Vind A/S	Renteswap	31-03-2015	31-03-2035	Euribor3	0,84%	40.231,1	133,3
	Renteswap	31-03-2016	31-12-2035	Euribor3	0,89%	60.037,6	100,8
	Renteswap	30-12-2016	31-12-2036	Euribor3	0,63%	31.267,0	965,6
	Renteswap	29-12-2017	31-12-2037	Euribor3	0,77%	104.958,1	2.293,2
	Renteswap	13-03-2017	31-03-2020	Euribor3	0,75%	138.000,7	7,8
	Renteswap	29-12-2017	31-12-2037	Euribor3	1,11%	33.646,1	-406,6
	Renteswap	29-06-2018	30-12-2037	Euribor3	1,38%	300.000,0	-2.869,7
	Renteswap	31-03-2017	31-03-2026	CIBOR 6	0,94%	141.968,3	-2.743,1

Valutakurssikring

tkr.

Udløbsdato	Sikret beløb, t.USD	Dagsværdi
31-12-2018	1.147,0	-500,7
31-12-2018	-1.147,0	398,5

Udløbsdato	Sikret beløb, t.Euro	Dagsværdi
2018	100.000,0	1.785,2
2019	50.000,0	701,1

tkr.

■ Note 33 Udskudt skat

Koncern

	2017	2016
Udskudt skat 1. januar	0	0
Årets regulering af udskudt skat	24.062	-40.534
Årets regulering af udskudt skat vedr. tidligere år	4.980	4.498
Årets værdiregulering af udskudt skat	-29.041	40.536
Udskudt skat 31. december	0	0
Udskudt skat fordeler sig således:		
Immaterielle anlægsaktiver	-23.855	-22.168
Materielle anlægsaktiver	-89.843	-66.480
Tilgodehavender	388	395
Over-/underdækninger	22.336	28.688
Hensatte forpligtelser	64.521	57.893
Tilslutningsbidrag	42.676	41.038
Andre midlertidige forskelle	-1.531	1.996
Skattemæssige underskud	111.556	113.928
Nedskrivning af skatteaktiv	-126.248	-155.289
	0	0

■ Note 34 Nærtstående parter

HOFOR Forsyning Holding P/S' nærtstående parter omfatter følgende:

Bestemmende indflydelse

Københavns Kommune. Grundlaget er eneejerskab af HOFOR Forsyning Holding P/S

Øvrige nærtstående parter, som virksomheden har haft transaktioner med

HOFOR Holding A/S og HOFOR A/S

Transaktioner med nærtstående parter

Transaktionerne omfatter:

- Administration og bemanning

Transaktionerne er foregået på markedsmæssige vilkår

■ Note 35 Væsentlige usikkerheder og usædvanlige forhold

Skattesag

En række af selskabets dattervirksomheder har modtaget en afgørelse fra SKAT, hvor SKAT afviser selskabernes opgørelse af de skattemæssige indgangsværdier. SKAT har lagt til grund, at de skattemæssige indgangsværdier skal beregnes skønsmæssigt ud fra en tillempt DCF model. Principperne herfor har SKAT beskrevet i en vejledning offentliggjort den 10. juni 2011. Det er SKATs vurdering, at de skattemæssige indgangsværdier er betydeligt lavere end selskabernes egne opgørelser og lavere end de værdier, som den regulerende myndighed har opgjort (POLKA).

HOFOR har på den baggrund i samarbejde med brancheorganisationen DANVA stævnet SKAT ved landsretten. Branchen anvender bl.a. HOFORs vandselskab HOFOR Vand Hvidovre A/S som prøvesag ved landsretten.

I januar 2018 afsagde Østre Landsret dom i sagen, der er blevet omtalt som 'Danmarkshistoriens største skattesag' og frifandt her SKAT. HOFOR og branchen i øvrigt finder sagen så principiel og urimelig, at det er besluttet at anke Østre Landsrets afgørelse til Højesteret.

Såfremt sagerne i de civile domstole helt skulle falde ud til SKAT's fordel, vil der skulle indregnes en udskudt skat på op mod 955 mio. kr. Betalt skat kan ifølge lovgivningen indregnes i priserne over for kunderne, hvorfor skatten vil blive opkrævet hos kunderne krone for krone. Der vil derfor skulle indregnes en opkrævningsret i samme niveau som den udskudte skat før tilbagediskontering.

HOFOR finder det sandsynligt, at sagen enten vindes ved Højesteret eller afklares ved en politisk løsning. Derfor er den eventuelt udskudte skatteforpligtelse i datterselskaberne og tilhørende opkrævningsret hos kunderne ikke indregnet i regnskabet, men posten er i sagens natur behæftet med væsentlig usikkerhed.

Kapitalberedskab

HOFOR Vand København A/S og HOFOR Spildevand København A/S refinansierede i 2015 det obligationslån i KommuneKredit, som selskaberne havde optaget i 2008 til indfrielse af tidligere gældsbreve til Københavns Kommune. Der var tale om lån på 4,8 mia. kr., som blev refinansieret i KommuneKredit med et stående lån med forfald i 2025. HOFOR Holding A/S overtog i 2015 lånene. Til gengæld har HOFOR Vand København A/S og HOFOR Spildevand København A/S optaget et internt lån hos HOFOR Holding A/S på samme betingelser, som HOFOR Holding A/S' lån i KommuneKredit. Renterne på lånet kan med den nuværende lovgivning ikke indregnes i taksterne. Derved opstår der løbende et særligt finansieringsbehov. Københavns Kommune har givet tilsagn om at ville indskyde kapital i HOFOR Vand København A/S og HOFOR Spildevand København A/S for at sikre, at selskaberne er i stand til at betale renter på lånet. Indskuddet kan maksimalt udgøre renteudgifterne ved det lånekonverterede gældsbev.

Forrentning af indskudskapital

HOFOR Fjernvarme P/S har i 2006 fremsendt en ansøgning til Energitilsynet om regulatorisk forrentning af indskudskapitalen på tidspunktet for implementering af den nuværende varmforsyningslov i 1981. Hvis HOFOR Fjernvarme P/S får medhold i ansøgningen, vil dette medføre mulighed for at indregne forrentning i varmepriserne. En anden varmforsyningsvirksomhed har modtaget en afgørelse hvor forrentning af indskudskapital tillades, hvilket understøtter HOFOR Fjernvarme P/S' ansøgning. HOFOR Fjernvarme P/S forventer en afgørelse på sagen fra Energitilsynet i 2018. Afgørelsen kan have væsentlig indvirkning på anlægsaktiver og kan påvirke størrelsen af den regnskabsmæssige egenkapital. HOFOR Fjernvarme P/S' ultimative ejer, Københavns Kommune, har endnu ikke taget stilling til mulighed, eller hvorledes forrentning skal anvendes, hvis der gives tilladelse hertil.

tkr.

■ Note 36 Begivenheder efter regnskabsårets afslutning

Bortset fra omtale af skattesag, jf. note om væsentlige usikkerheder og usædvanlige forhold, er der ikke efter regnskabsårets afslutning indtruffet begivenheder, som væsentligt vil kunne påvirke moderselskabets og koncernens finansielle stilling.

■ Note 37 Honorar til generalforsamlingsvalgt revisor

	Koncern		Modervirksomhed	
	2017	2016	2017	2016
Samlet honorar	3.616	5.777	134	159
<i>Kan specificeres således</i>				
Honorar vedrørende lovpligtig revision	1.721	2.575	131	159
Erklæringsopgaver med sikkerhed	614	759	0	0
Skatterådgivning	686	686	3	0
Andre ydelser	596	1.757	0	0
	3.616	5.777	134	159

■ Note 38 Pengestrøm fra primært drift før ændringer i driftskapital

	Koncern	
	2017	2016
Driftsresultat	476.683	448.247
<i>Regulering af ikke-likvide driftsposter m.v.</i>		
Afskrivninger	1.305.822	1.319.798
Øvrige	7.466	47.254
	1.789.971	1.815.299

■ Note 39 Ændring af driftskapital

	Koncern	
	2017	2016
Ændring i varebeholdninger	42.952	44.557
Ændring i tilgodehavender	-413.063	265.837
Ændring i leverandører og anden gæld mv.	473.640	120.583
	103.529	430.977

KONCERN- OG ÅRSREGNSKAB 1. JANUAR - 31. DECEMBER

Anvendt regnskabspraksis

Årsrapporten for HOFOR Forsyning Holding P/S for 2017 er aflagt i overensstemmelse med årsregnskabslovens bestemmelser for klasse C-virksomheder (stor).

Årsregnskabet aflagt efter samme regnskabspraksis som sidste år. Der er foretaget mindre ændringer af sammenligningstal som følge af reklassifikationer.

Årsrapporten for 2017 er aflagt i tkr.

Omregning af fremmed valuta

Transaktioner i fremmed valuta omregnes ved første indregning til transaktionsdagens kurs. Valutakursdifferencer, der opstår mellem transaktionsdagens kurs og kursen på betalingsdagen, indregnes i resultatopgørelsen under finansielle indtægter og omkostninger. Hvis valutapositionen anses for sikring af fremtidige pengestrømme, indregnes værdireguleringerne direkte på egenkapitalen.

Tilgodehavender, gæld og andre monetære poster i fremmed valuta omregnes til balancedagens valutakurs. Forskellen mellem balancedagens kurs og kursen på tidspunktet for tilgodehavendets eller gældsforpligtelsens opståen eller indregning i seneste årsrapport indregnes i resultatopgørelsen under finansielle indtægter og omkostninger. Anlægsaktiver, der er indkøbt i fremmed valuta, indregnes til kursen på transaktionsdagen.

Koncernregnskabet

Koncernregnskabet omfatter modervirksomheden HOFOR Forsyning Holding P/S samt dattervirksomheder, hvori HOFOR Forsyning Holding P/S direkte eller indirekte besidder mere end 50 pct. af stemmerettighederne eller på anden måde har bestemmende indflydelse. Virksomheder, hvori koncernen besidder mellem 20 pct. og 50 pct. af stemmerettighederne og udøver betydelig, men ikke bestemmende indflydelse, betragtes som associerede virksomheder.

Koncernregnskabet udarbejdes som et sammendrag af modervirksomheden og de tilknyttede virksomheders regnskaber opgjort efter koncernens regnskabspraksis. Regnskabsposter med ensartet indhold sammenlægges og efterfølgende foretages eliminering af koncerninterne indtægter og omkostninger, aktiebesiddelser, interne mellemværender og udbytter samt realiserede og urealiserede fortjenester og tab ved transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder udlignes med de tilknyttede virksomheders regnskabsmæssige indre værdi på overtagelsestidspunktet.

Nyerhvervede eller nystiftede virksomheder indregnes i koncernregnskabet fra anskaffelsestidspunktet. Solgte eller afviklede virksomheder

indregnes i den konsoliderede resultatopgørelse frem til afståelsestidspunktet. Sammenligningstal korrigeres ikke for nyhvervede, solgte eller afviklede virksomheder.

Opgørelse af goodwill

Fortjeneste eller tab ved afhændelse af dattervirksomheder og associerede virksomheder opgøres som forskellen mellem afhændelsessummen og den regnskabsmæssige værdi af nettoaktiver på salgstidspunktet inkl. ikke-afskrevet goodwill og forventede omkostninger til salg eller afvikling.

Ved køb af nye virksomheder anvendes overtagelsesmetoden, hvorefter de nytilkøbte virksomheders identificerede aktiver og forpligtelser måles til dagsværdi på erhvervelsestidspunktet. Der indregnes en hensat forpligtelse til dækning af omkostninger ved besluttede og offentliggjorte omstruktureringer i den erhvervede virksomhed i forbindelse med købet. Der tages hensyn til skatteeffekten af de foretagne omvurderinger.

Positive forskelsbeløb (goodwill) mellem kostpris og dagsværdi af overtagne identificerede aktiver og forpligtelser, inkl. hensatte forpligtelser til omstrukturering, indregnes under immaterielle anlægsaktiver og afskrives systematisk over resultatopgørelsen efter en individuel vurdering af den økonomiske levetid. Goodwill fra erhvervede virksomheder kan reguleres indtil udgangen af året efter anskaffelsen.

Minoritetsinteresser

I koncernregnskabet indregnes dattervirksomhedernes regnskabsposter 100 pct.. Minoritetsinteressernes andel af årets resultat og af egenkapitalen i dattervirksomheder, der ikke ejes 100 pct., indgår som en del af koncernens resultat henholdsvis egenkapital, men præsenteres separat.

Afledte finansielle instrumenter

Afledte finansielle instrumenter indregnes første gang i balancen til kostpris og måles efterfølgende til dagsværdi. Positive og negative dagsværdier af afledte finansielle instrumenter indgår i andre tilgodehavender, henholdsvis anden gæld.

Ændring i dagsværdien af afledte finansielle instrumenter, der er klassificeret som og opfylder kriterierne for sikring af dagsværdien af et indregnet aktiv eller en indregnet forpligtelse, indregnes i resultatopgørelsen sammen med ændringer i dagsværdien af det sikrede aktiv eller den sikrede forpligtelse.

Ændringer i dagsværdien af afledte finansielle instrumenter, der er klassificeret som og opfylder betingelserne for sikring af fremtidige pengestrømme, indregnes i andre tilgodehavender eller anden gæld og i egenkapitalen. Resultater den fremtidige transaktion i indregning af aktiver eller forpligtelser, overføres beløb, som tidligere er indregnet under egenkapitalen, til kostprisen for henholdsvis aktivet eller

forpligtelsen. Resulterer den fremtidige transaktion i indtægter eller omkostninger, overføres beløb, som er indregnet i egenkapitalen, til resultatopgørelsen i den periode, hvor det sikrede påvirker resultatopgørelsen.

For afledte finansielle instrumenter, som ikke opfylder betingelserne for behandling som sikringsinstrumenter, indregnes ændringer i dagsværdi løbende i resultatopgørelsen.

Resultatopgørelsen

Nettoomsætning

Indtægterne, som omfatter salg af vand, bidrag for vandafledning, rensningsydelser, produktion og salg af varme, el, fjernkøling og bygas indregnes i resultatopgørelsen, hvis levering har fundet sted inden årets udgang, og hvis indtægten kan opgøres pålideligt og forventes modtaget. Nettoomsætningen indregnes ekskl. moms, afgifter og rabatter i forbindelse med salget.

Årets over-/underdækning i varme-, vand- og spildevandsaktiviteterne indregnes i omsætningen.

Igangværende arbejder for fremmed regning indregnes i takt med, at arbejdet udføres. Dermed svarer nettoomsætningen til salgsværdien af årets udførte arbejder (produktionsmetoden). Nettoomsætningen indregnes, når de samlede indtægter og omkostninger på det igangværende arbejde og færdiggørelsesgraden på balancedagen kan opgøres pålideligt, og det er sandsynligt, at de økonomiske fordele, herunder betalinger vil tilgå selskabet.

HOFOR Energiproduktion A/S modtager løbende betalinger fra kunderne til dækning af drift, vedligeholdelse, modningsomkostninger samt reinvesteringer på værket. Reinvesteringerne og modningsomkostninger, der sædvanligvis udgør væsentlige beløb, aktiveres og afskrives iht. selskabets anvendte regnskabspraksis herfor.

Konsekvensen af ovenstående er som udgangspunkt, at hele betalingen relateret til reinvesteringer og modningsomkostninger skal indtægtsføres i takt med modtagelse heraf.

Selskabets daglige ledelse har vurderet, at dette indregningsprincip vil medføre en betydelig manglende matchning mellem indtægter og omkostninger og ikke vil medføre retvisende regnskaber, hvorfor ledelsen har valgt at periodisere betalingerne med henvisning til årsregnskabslovens krav om at sikre det retvisende billede, jf. årsregnskabsloven § 11 stk. 3. Fravigelsen har alene betydning for resultatopgørelsen, hvor resultatet er negativt påvirket med 190.872 tkr. i indeværende regnskabsår.

I HOFOR Fjernkøling A/S indtægtsføres tilslutningsafgifter/investeringerbidrag, der er opnået endelig ret til, over en skønnet gennemsnitlig kontraktperiode på 15 år. Ledelsen vurderer, at der erhverves endelig ret til investeringsbidrag betalt af fjernkølingskunderne ved færdigmelding af stik til skel.

Fuld indtægtsførelse på dette tidspunkt medfører dog manglende

matching mellem indtægter og omkostninger (primært afskrivninger) i anlæggenes levetid, hvorfor ledelsen har valgt at periodisere investeringsbidragene med henvisning til årsregnskabslovens krav om at sikre det retvisende billede, jf. årsregnskabslovens § 11 stk. 3. Fravigelsen har alene betydning for resultatopgørelsen, hvor resultatet er negativt påvirket heraf med 21.320 tkr. i indeværende år.

Andre driftsindtægter

Andre driftsindtægter indeholder regnskabsposter af sekundær karakter i forhold til virksomhedernes hovedaktivitet, herunder fortjeneste ved salg af immaterielle og materielle anlægsaktiver.

Omkostninger til råvarer og hjælpematerialer

Omkostninger til råvarer og hjælpematerialer indeholder det forbrug af råvarer og hjælpematerialer, der er anvendt for at opnå årets omsætning. Posten omfatter blandt andet køb af varme, brændsler og energiomkostninger i forbindelse med produktion.

Andre eksterne omkostninger

Andre eksterne omkostninger omfatter omkostninger til administration, lokaler, vedligeholdelse af produktionsanlæg (netaktiver) og tab på debitorer m.v. Endvidere indregnes tab ved salg af immaterielle og materielle anlægsaktiver.

Personaleomkostninger

Personaleomkostninger indeholder lønninger, vederlag, pensioner og omkostninger til social sikring til koncernens ansatte, herunder direktion og bestyrelse.

Af- og nedskrivninger

Af- og nedskrivninger indeholder årets af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle anlægsaktiver.

Resultat af kapitalandele i tilknyttede virksomheder og associerede virksomheder

I modervirksomhedens resultatopgørelse indregnes den forholds-mæssige andel af de enkelte tilknyttede virksomheders resultat efter skat efter fuld eliminering af intern avance/tab.

I både koncernens og modervirksomhedens resultatopgørelser indregnes den forholds-mæssige andel af de associerede virksomheders resultat efter skat efter eliminering af forholds-mæssig andel af intern avance/tab.

Finansielle indtægter og omkostninger

Finansielle indtægter og omkostninger indregnes i resultatopgørelsen med de beløb, der vedrører regnskabsåret. Finansielle poster omfatter bl.a. renteindtægter og -omkostninger, realiserede og urealiserede kursgevinster og -tab vedrørende værdipapirer, gæld og transaktioner i fremmed valuta, amortisering af finansielle aktiver og forpligtelser samt tillæg og godtgørelser under á conto skatteordningen m.v. Værdi-

reguleringer af andre kapitalandele, der er anlægsaktiver, indregnes endvidere under finansielle poster.

Skat af årets resultat

Modervirksomheden er ikke selvstændig skattepligtig, men koncernens aktieselskaber er omfattet af de danske regler om tvungen sambeskatning for HOFOR-koncernen, hvor HOFOR Holding A/S er administrationselskab.

Den aktuelle danske selskabsskat fordeles ved afregning af sambeskatningsbidrag mellem de sambeskattede virksomheder i forhold til disses skattepligtige indkomster. I tilknytning hertil modtager virksomheder med skattemæssigt underskud sambeskatningsbidrag fra virksomheder, der har kunnet anvende dette underskud til nedsættelse af eget skattemæssigt overskud.

Årets skat, der består af årets aktuelle selskabsskat, årets sambeskatningsbidrag og ændring i udskudt skat, indregnes i resultatopgørelsen med den del, der kan henføres til årets resultat, og direkte i egenkapitalen med den del, der kan henføres til bevægelser direkte i egenkapitalen.

Balance

Immaterielle anlægsaktiver

Systemudvikling (it-systemer)

It-systemer måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger.

It-systemer afskrives over den vurderede økonomiske brugstid. Afskrivningsperioden udgør sædvanligvis 3 til 10 år.

Udviklingsprojekter, der er klart definerede og identificerbare, hvor den tekniske udnyttelsesgrad, tilstrækkelige ressourcer og et potentielt fremtidigt marked eller udviklingsmuligheder i virksomheden kan påvises, og hvor det er hensigten at fremstille eller anvende projektet, indregnes som immaterielle anlægsaktiver, såfremt kostprisen kan opgøres pålideligt, og der er tilstrækkelig sikkerhed for, at den fremtidige indtjening kan dække produktions-, salgs- og administrationsomkostninger samt udviklingsomkostningerne. Øvrige udviklingsomkostninger indregnes i resultatopgørelsen, efterhånden som omkostningerne afholdes.

Aktiverede udviklingsomkostninger måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger.

Efter færdiggørelse af udviklingsarbejdet afskrives udviklingsomkostninger lineært over den vurderede økonomiske brugstid.

Fortjeneste eller tab ved salg af immaterielle anlægsaktiver opgøres som forskellen mellem salgsprisen reduceret med salgsomkostninger og den regnskabsmæssige værdi på salgstidspunktet og indregnes i

resultatopgørelsen under andre driftsindtægter henholdsvis andre eksterne omkostninger.

Udviklingsprojekter

Udviklingsomkostninger omfatter omkostninger, gager og afskrivninger, der direkte kan henføres til selskabets udviklingsaktiviteter.

Udviklingsprojekter, der er klart definerede og identificerbare, og hvor den tekniske gennemførlighed, tilstrækkelige ressourcer og et potentielt fremtidigt marked eller udviklingsmulighed i virksomheden kan påvises, og hvor det er hensigten at fremstille, markedsføre eller anvende projektet, indregnes som immaterielle aktiver, hvis kostprisen kan opgøres pålideligt, og der er tilstrækkelig sikkerhed for, at den fremtidige indtjening kan dække produktions-, salgs- og administrationsomkostninger samt udviklingsomkostningerne. Øvrige udviklingsomkostninger indregnes i resultatopgørelsen, efterhånden som omkostningerne afholdes.

Efter færdiggørelse af udviklingsarbejdet afskrives udviklingsomkostninger lineært over den vurderede økonomiske brugstid.

Afskrivningsperioden udgør sædvanligvis 3 år.

Takstrettigheder

Pensionsforpligtelser

Miljøstyrelsen har i relation til vand- og spildevandsvirksomheder udtalt, at afskrivningen af de historiske tjenestemandspensioner kan indregnes i de fremtidige takster over for selskabets kunder.

Miljøstyrelsen har ikke fastsat en afskrivningsperiode, men har meddelt, at afskrivningen bør ske under hensyntagen til en fornuftig udvikling i taksterne, men samtidigt, således at afskrivningen ikke strækker sig over en relativ lang periode.

Vand- og spildevandsvirksomhederne har valgt at indregne takstrettigheder over 7-25 år.

Denne periode skønnes at svare til den periode, som takstrettighederne forventes at kunne indregnes over.

Denne legale ret er klassificeret som et immaterielt anlægsaktiv som følge af, at retten har en fremtidig nytteværdi for koncernen.

Retten modsvarer pensionsforpligtelsen, som koncernen har over for tjenestemænd, som har været tilknyttet forsyningsaktiviteterne i ejerkommunerne.

Medfinansieringsprojekter

I henhold til Bekendtgørelse om spildevandsforsyningselskabers medfinansiering af kommunale og private projekter vedrørende tag- og overfladevand kan selskabet medfinansiere projekter og i

taksterne indregne omkostninger, som efter en konkret vurdering er nødvendige af hensyn til klimaprojektets håndtering af tag- og overfladevand, herunder omkostninger til investering, drift og vedligeholdelse samt omkostninger til retablering. Projektejer er således ikke spildevandsselskabet, men spildevandsselskabet opnår ved at forpligte sig til at finansiere projektet en tilsvarende opkrævningsret hos forbrugerne.

Når der modtages meddelelse fra Forsyningssekretariatet om godkendelse af et klimaprojekt i prisloftet indregnes en finansiel forpligtelse (Andre hensættelser) svarende til den investeringssum som spildevandsselskabet har forpligtet sig til at finansiere. Der indregnes samtidig et tilsvarende aktiv (Takstrettighed). Når projekterne afsluttes, opgøres den endelige forpligtelse for spildevandsselskabet og posten flyttes derfor fra hensatte forpligtelser til gældsforpligtelser. Afdrag til projektejer modregnes i forpligtelsen, og opkrævninger hos forbrugerne til dækning af investeringen modregnes i takstrettighederne.

De årlige driftsomkostninger og finansielle omkostninger vedrørende klimaprojektet som spildevandsselskabet også finansierer, indregnes i nettoomsætningen og i relevante omkostningsposter i takt med at de afholdes/opkræves. Hvis projekter ikke forventes gennemført, reguleres Takstrettighed og Andre hensættelser.

Kapacitetsrettigheder

Kapacitetsrettigheder omfatter ret til at aftage varme fra varmeproducenter i en given periode. Ved aftalens indgåelse sker der en forudbetaling for hele aftaleperioden. Kapacitetsrettighederne afskrives lineært, svarende til den periode kontrakten gælder.

CO₂-kvoter

CO₂-kvoter, i form af udslipsrettigheder, måles til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger.

Udslipsrettigheder amortiseres i takt med den faktiske udledning af CO₂. I det omfang den faktiske udledning overstiger de tildelte og erhvervede CO₂-rettigheder, indregnes dagsværdien af de yderligere CO₂-rettigheder, som selskabet er forpligtet til at afregne, som en forpligtelse. Afskrivningsgrundlaget for udslipsrettigheder opgøres under hensyntagen til rettighedernes scrapværdi, hvis værdi afhænger af om rettigheden forventes anvendt eller solgt. Scrapværdien for CO₂-rettigheder, der forventes anvendt, er kr. 0.

Goodwill herunder brugsrettigheder

Ved køb af dattervirksomheder opgøres på anskaffelsestidspunktet forskellen mellem kostprisen og den regnskabsmæssige indre værdi i den købte virksomhed, efter at de enkelte aktiver og forpligtelser er reguleret til dagsværdi (overtagelsesmetoden). Herunder fradrages eventuelle besluttede omstrukturingshensættelser vedrørende den overtagne virksomhed. Resterende positive forskelsbeløb indregnes i balancen under immaterielle anlægsaktiver som goodwill, der afskrives

lineært over forventet brugstid. Resterende negative forskelsbeløb indregnes i balancen under periodeafgrænsningsposter som negativ goodwill.

Koncernens goodwill relaterer sig til merværdi i købsprisen af vindmølleprojekter i HOFOR Vind A/S. Idet vindmøllernes forventede levetid er på 25 år, samt at HOFOR har erhvervet brugsrettighed til den fysiske lokation for vindmøllerne i 25 år i forbindelse med etablering af vindmøllerne, afskrives goodwill over 25 år.

Materielle anlægsaktiver

Materielle anlægsaktiver vedrørende serviceaktiviteten samt fjernkøling,- vind og kraftvarmeværksaktiviteten

Materielle anlægsaktiver måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger.

Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen indtil det tidspunkt, hvor aktivet er klar til brug.

Der foretages lineære afskrivninger over den forventede brugstid, baseret på en vurdering af aktivernes forventede brugstid.

Afskrivningsgrundlaget opgøres under hensyntagen til aktivets restværdi efter afsluttet brugstid og reduceres med eventuelle nedskrivninger. Afskrivningsperioden og restværdien fastsættes på anskaffelsestidspunktet og revurderes årligt. Overstiger restværdien aktivets regnskabsmæssige værdi, ophører afskrivning.

Ved ændring i afskrivningsperioden eller restværdien indregnes virkningen for afskrivninger fremadrettet som en ændring i regnskabsmæssigt skøn.

Materielle anlægsaktiver vedrørende vand- og spildevandsaktiviteterne

Anskaffelsessværdi for aktiver erhvervet 31. december 2009 eller tidligere

Materielle anlægsaktiver anskaffet før 1. januar 2010 er målt til standardpriser med fradrag af akkumulerede afskrivninger baseret på standardlevetider. Standardpriser og standardlevetider er udmeldt af Forsyningssekretariatet i forbindelse med opgørelsen af den reguleringsmæssige åbningsbalance.

Standardværdierne anført ovenfor vurderes at være udtryk for, at materielle anlægsaktiver er målt til dagsværdien af anlæggene, idet standardværdierne giver selskabet ret til at opkræve et beløb svarende til standardværdierne hos forbrugerne over en årrække.

Anskaffelsessværdi for aktiver erhvervet 1. januar 2010 eller senere

Materielle anlægsaktiver anskaffet 1. januar 2010 eller senere måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af og nedskrivninger.

Kostpris omfatter anskaffelsesprisen og omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen indtil det tidspunkt, hvor aktivet er klar til at blive taget i brug.

Der foretages lineære afskrivninger over den forventede brugstid, baseret på en vurdering af aktivernes forventede brugstider.

Afskrivningsgrundlaget opgøres under hensyntagen til aktivets restværdi efter afsluttet brugstid og reduceres med eventuelle nedskrivninger. Afskrivningsperioden og restværdien fastsættes på anskaffelsestidspunktet og revurderes årligt. Overstiger restværdien aktivets regnskabsmæssige værdi, ophører afskrivning.

Ved ændring i afskrivningsperioden eller restværdien indregnes virkningen for afskrivninger fremadrettet som en ændring i regnskabsmæssigt skøn.

Materielle anlægsaktiver vedrørende varmeaktiviteten **Anskaffelsesværdi for aktiver erhvervet 31. december 2001 eller tidligere**

Grunde og bygninger

Bygningsdele, som ikke indgår i målingen af tekniske anlæg (produktions- og distributionsaktiver), måles til den offentlige ejendomsvurdering pr. 1. januar 2002.

Produktions- og distributionsaktiver (netaktiver)

Produktions- og distributionsaktiver (netaktiver) anskaffet før 1. januar 2002 er værdiansat med udgangspunkt i en standardpris pr. aktiv (genanskaffelsespris). Afskrivningsgrundlaget for aktiverne er genanskaffelsesprisen pr. 1. januar 2002.

Anskaffelsesværdi for aktiver erhvervet 1. januar 2002 eller senere

Bygninger, tekniske anlæg og maskiner samt netaktiver anskaffet efter 1. januar 2002 måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger.

Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger, der er knyttet direkte til anskaffelsen indtil det tidspunkt, hvor aktivet er klar til brug.

Der foretages lineære afskrivninger over den forventede brugstid, baseret på en vurdering af aktivernes forventede brugstider.

Afskrivningsgrundlaget opgøres under hensyntagen til aktivets restværdi efter afsluttet brugstid og reduceres med eventuelle nedskrivninger. Afskrivningsperioden og restværdien fastsættes på anskaffelsestidspunktet og revurderes årligt. Overstiger restværdien aktivets regnskabsmæssige værdi, ophører afskrivning.

Ved ændring i afskrivningsperioden eller restværdien indregnes virkningen for afskrivninger fremadrettet som en ændring i regnskabsmæssigt skøn.

Materielle anlægsaktiver vedrørende bygasaktiviteten **Anskaffelsesværdi for aktiver erhvervet 31. december 2001 eller tidligere**

Grunde

Grunde måles til den offentlige ejendomsvurdering pr. 1. januar 2002.

Produktions- og distributionsaktiver (netaktiver)

Produktions- og distributionsaktiver måles med udgangspunkt i en standardpris pr. aktiv pr. 1. januar 2002. Tilsvarende er der fastsat en forventet brugstid for et nyt aktiv. For hvert aktiv skønnes restlevetiden og ved at fratække denne fra den forventede brugstid på et nyt aktiv, kan der beregnes et investeringstidspunkt. Afskrivningsgrundlaget for et aktiv er genanskaffelsesprisen (standardprisen) på opgørelsestidspunktet. Målingen af aktivet på opgørelsestidspunktet beregnes ved at trække lige store årlige afskrivninger fra afskrivningsgrundlaget for den tid, aktivet beregningsmæssigt har været i brug. Herved opgøres den værdi, hvormed aktivet indregnes i årsrapporten.

Anskaffelsesværdi for aktiver erhvervet 1. januar 2002 eller senere

Grunde, tekniske anlæg og maskiner samt netaktiver anskaffet efter 1. januar 2002 måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger.

Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen og omkostninger, der er knyttet direkte til anskaffelsen indtil det tidspunkt, hvor aktivet er klar til brug.

Der foretages lineære afskrivninger over den forventede brugstid, baseret på en vurdering af aktivernes forventede brugstider.

Afskrivningsgrundlaget opgøres under hensyntagen til aktivets restværdi efter afsluttet brugstid og reduceres med eventuelle nedskrivninger. Afskrivningsperioden og restværdien fastsættes på anskaffelsestidspunktet og revurderes årligt. Overstiger restværdien aktivets regnskabsmæssige værdi, ophører afskrivning.

Ved ændring i afskrivningsperioden eller restværdien indregnes virkningen for afskrivninger fremadrettet som en ændring i regnskabsmæssigt skøn.

Forudbetalte anlæg

Forudbetalte anlæg omfatter andel af produktionsanlæg, som der er modtaget forudbetaling for fra koncernens kunder i henhold til indgået leveringsaftale. Vattenfall A/S indgik i januar 2009 tillægsaftale B til aftale om levering af varme fra Amagerværkets Blok 1 (AMV1) med CTR. Tillægsaftalen omfatter forudbetaling vedrørende anlægsomkostninger til etablering af AMV1. Aftalen er overdraget til HOFOR Energiproduktion A/S i forbindelse med selskabets overtagelse af Amagerværket pr. 1. januar 2014.

Forudbetalte anlæg opstod som en reklassifikation fra produktions-

anlæg af den del af anskaffelsessummen for AMV 1, som CTR allerede har afregnet.

Forudbetalte anlæg behandles regnskabsmæssigt som materielle anlægsaktiver vedrørende varmeaktiviteten, og afskrives lineært over 20 år. Forudbetalingen opstod som modpost til nævnte forudbetaling fra CTR. Forudbetalingen (inklusive betalte byggerenter) indtægtsføres lineært over kontraktperioden på 20 år.

Afskrivninger

De forventede brugstider for materielle anlægsaktiver er:

Bygninger	30-75 år
Produktionsanlæg og maskiner (netaktiver)	2-100 år
Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	3-30 år
Forudbetalt anlæg	20 år

Anskaffelser i regnskabsåret afskrives forholdsmæssigt efter det tidspunkt, hvor anskaffelsen er blevet taget i brug. Der afskrives ikke på grunde og materielle anlægsaktiver under udførelse.

Fortjeneste og tab ved salg af materielle anlægsaktiver opgøres som forskellen mellem salgsprisen med fradrag af salgsomkostninger og den regnskabsmæssige værdi på salgstidspunktet. Fortjeneste eller tab indregnes i resultatopgørelsen under andre driftsindtægter henholdsvis andre eksterne omkostninger.

Finansielle anlægsaktiver

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder og associerede virksomheder

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder og associerede virksomheder måles til den forholdsmæssige andel af virksomhedernes indre værdi opgjort efter modervirksomhedens regnskabspraksis med fradrag eller tillæg af urealiserede koncerninterne avancer og tab og med tillæg eller fradrag af resterende værdi af positiv eller negativ goodwill opgjort efter overtagelsesmetoden.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder og associerede virksomheder med regnskabsmæssig negativ indre værdi måles til 0 kr., og et eventuelt tilgodehavende hos disse virksomheder nedskrives, i det omfang tilgodehavendet er uerholdeligt. I det omfang modervirksomheden har en retlig eller faktisk forpligtelse til at dække en underbalance, der overstiger tilgodehavendet, indregnes det resterende beløb under hensatte forpligtelser

Nettoopskrivning af kapitalandele i tilknyttede virksomheder og associerede virksomheder bindes som reserve for nettoopskrivning efter den indre værdis metode under egenkapitalen, i det omfang den regnskabsmæssige værdi overstiger kostprisen.

Ved køb af virksomheder anvendes overtagelsesmetoden, jf. beskrivelse ovenfor under opgørelse af goodwill.

Andre tilgodehavender, værdipapirer og kapitalandele

Andre tilgodehavender, værdipapirer og kapitalandele måles til kostpris. Værdireguleringer indregnes i resultatopgørelsen under finansielle poster.

Værdiforringelse af anlægsaktiver

Den regnskabsmæssige værdi af immaterielle og materielle anlægsaktiver samt kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder vurderes årligt for indikationer på værdiforringelse, ud over det som udtrykkes ved afskrivning.

Foreligger der indikationer af værdiforringelse, foretages nedskrivningstest af hvert enkelt aktiv henholdsvis grupper af aktiver. I givet fald tages hensyn til særlig forsyningslovgivning m.v. Der foretages nedskrivning til genindvindingsværdien, hvis denne er lavere end den regnskabsmæssige værdi.

Som genindvindingsværdi anvendes den højeste værdi af nettosalgspris og kapitalværdi. Kapitalværdien opgøres som nutidsværdien af de forventede nettopengestrømme fra anvendelsen af aktivet eller aktivgruppen og forventede nettopengestrømme ved salg af aktivet eller aktivgruppen efter endt brugstid.

Det er alene indikationer på værdiforringelser, der relaterer sig be- givenheder indtrådt efter aktivernes anskaffelse, som udløser nedskrivningstest.

Omsætningsaktiver

Varebeholdninger

Varebeholdninger måles til kostpris efter FIFO-metoden. Er nettorealisationsværdien lavere end kostprisen, nedskrives til denne lavere værdi.

Kostprisen for råvarer og hjælpematerialer omfatter anskaffelsespris med tillæg af hjemtagelsesomkostninger.

Nettorealisationsværdien for varebeholdninger opgøres som salgs- sum med fradrag af færdiggørelsesomkostninger og omkostninger, der afholdes for at effektuere salget. Nettorealisationsværdien for varebeholdninger fastsættes under hensyntagen til omsættelighed, ukurans og udvikling i forventet salgspris.

Tilgodehavender

Tilgodehavender måles til amortiseret kostpris.

Der foretages nedskrivning til imødegåelse af tab, hvor der vurderes at være indtruffet en objektiv indikation på, at et tilgodehavende eller en portefølje af tilgodehavender er værdiforringet. Hvis der foreligger en objektiv indikation på, at et individuelt tilgodehavende er værdiforringet, foretages nedskrivning på individuelt niveau.

Underdækning/overdækning

Underdækning/overdækning i relation til varmeaktiviteten

Varmeaktiviteten er underlagt det særlige "hvile-i-sig-selv" princip i henhold til varmforsyningsloven. Princippet medfører, at årets over- eller underdækning, opgjort som årets resultat efter varmforsyningsloven i forhold til opkrævede priser, skal tilbageføres eller kan opkræves hos forbrugerne ved indregning i efterfølgende års priser. Årets over- eller underdækning indregnes derfor som en regulering i omsætningen. Den akkumulerede over- eller underdækning efter varmforsyningslovens regler er udtryk for et mellemværende med forbrugeren og indregnes i balancen under gæld eller tilgodehavender.

Underdækning/overdækning i relation til vand- og spildevandsaktiviteterne

Reguleringsmæssig underdækning

Såfremt de hos forbrugerne opkrævede beløb er mindre end omkostningerne ved vand- og spildevandforsyningsaktiviteterne, indregnes forskellen i balancen som et tilgodehavende i det omfang underdækningen forventes opkrævet.

Reguleringsmæssig overdækning

Overstiger de hos forbrugerne opkrævede beløb indtægtsrammen for vand- og spildevandforsyningsaktiviteterne, indregnes forskellen i balancen som en gældsforpligtelse.

Igangværende arbejder for fremmed regning

Igangværende arbejder for fremmed regning måles til salgsværdien af det udførte arbejde. Salgsværdien måles på baggrund af færdiggørelsesgraden på balancedagen og de samlede forventede indtægter på det enkelte igangværende arbejde.

Når salgsværdien på en entreprise ikke kan opgøres pålideligt, måles salgsværdien til de medgåede omkostninger eller nettorealiseringsværdien, såfremt denne er lavere.

Det enkelte igangværende arbejde indregnes i balancen under tilgodehavender eller gældsforpligtelser, afhængig af om nettoværdien af salgsværdien med fradrag af acontofaktureringer og forudbetalinger er positiv eller negativ.

Omkostninger i forbindelse med salgsarbejde og opnåelse af kontrakter indregnes i resultatopgørelsen i takt med at de afholdes.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter, indregnet under aktiver, omfatter afholdte omkostninger vedrørende efterfølgende regnskabsår.

Egenkapital

Reserve for udviklingsomkostninger

Reserve for udviklingsomkostninger omfatter indregnede udviklings-

omkostninger. Reserven kan ikke benyttes til udbytte eller dækning af underskud. Reserven reduceres eller opløses, hvis de indregnede udviklingsomkostninger afskrives eller udgår af virksomhedens drift. Dette sker ved overførsel direkte til egenkapitalens frie reserver.

Reserve for nettoopskrivning efter den indre værdis metode

Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode i moderselskabets årsregnskab omfatter nettoopskrivning af kapitalandele i datter- og associerede virksomheder i forhold til kostprisen.

Hensatte forpligtelser

Hensatte forpligtelser omfatter forventede omkostninger til pensionsforpligtelser, oprydningsforpligtelser, earn out forpligtelser vedrørende vindmøller samt medfinansieringsforpligtelser m.v. Hensatte forpligtelser indregnes, når virksomheden som følge af en tidligere begivenhed har en retlig eller faktisk forpligtelse, og når det er sandsynligt, at indfrielse af forpligtelsen vil medføre et forbrug af virksomhedens økonomiske ressourcer.

Selskabsskat og udskudt skat

Modervirksomheden er, som partnerselskab, ikke et selvstændigt skattesubjekt.

Aktuelle skatteforpligtelser og tilgodehavende aktuel skat indregnes i balancen som beregnet skat af årets skattepligtige indkomst, reguleret for skat af tidligere års skattepligtige indkomster samt for betalte acontoskatter.

Skyldige og tilgodehavende sambeskatningsbidrag indregnes i balancen som "Tilgodehavende selskabsskat" eller "Skyldig selskabsskat".

Udskudt skat måles efter den balanceorienterede gælds metode af alle midlertidige forskelle mellem regnskabsmæssig og skattemæssig værdi af aktiver og forpligtelser. Der indregnes dog ikke udskudt skat af midlertidige forskelle vedrørende ikke-skattemæssigt afskrivningsberettiget goodwill og kontorejendomme samt andre poster, hvor midlertidige forskelle er opstået på anskaffelsestidspunktet uden at have effekt på resultat eller skattepligtig indkomst. I de tilfælde, hvor opgørelse af skatteværdien kan foretages efter alternative beskatningsregler, måles udskudt skat på grundlag af den planlagte anvendelse af aktivet henholdsvis afvikling af forpligtelsen.

Udskudte skatteaktiver, herunder skatteværdien af fremførselsberettede skattemæssige underskud, indregnes med den værdi, hvortil de forventes at blive anvendt, enten ved udligning i skat af fremtidig indtjening eller ved modregning i udskudte skatteforpligtelser inden for samme juridiske skatteenhed og jurisdiktion.

Der foretages regulering af udskudt skat vedrørende foretagne eliminerings af urealiserede koncerninterne avancer og tab.

Udskudt skat måles på grundlag af de skatteregler og skattesatser i de respektive lande, der med balancedagens lovgivning vil være gældende, når den udskudte skat forventes udløst som aktuel skat.

Ændring i udskudt skat som følge af ændringer i skattesatser indregnes i resultatopgørelsen.

Gældsforpligtelser

Finansielle gældsforpligtelser indregnes ved lånoptagelse til det modtagne provenu efter fradrag af afholdte transaktionsomkostninger. I efterfølgende perioder indregnes de finansielle forpligtelser til amortiseret kostpris, der svarer til den kapitaliserede værdi ved anvendelse af den effektive rente, så forskellen mellem provenuet og den nominelle værdi indregnes i resultatopgørelsen over låneperioden.

Øvrige gældsforpligtelser, som omfatter gæld til leverandører, tilknyttede virksomheder samt anden gæld, måles til amortiseret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominal værdi.

Forudbetalinger fra kunder

Forudbetalinger fra koncernens kunder (varmedistributører) vedrører modtaget forudbetaling i henhold til indgået leveringsaftale. Der henvises til omtalen af forudbetalte anlæg og forudbetalinger under materielle anlægsaktiver.

Forudbetalinger fra koncernens kunder vedr. AMV1 vedrører modtaget forudbetaling i henhold til indgået leveringsaftale.

Forudbetalingen (inklusive betalte byggerenter) indtægtsføres lineært over kontraktperioden på 20 år.

Forudbetalinger fra selskabets kunder (AMV4) indtægtsføres i takt med, at der erhverves endelig ret til de modtagne betalinger. Dette sker lineært fra AMV4's ibrugtagningstidspunkt og indtil den korteste periode af enten AMV4's levetid eller den indgåede aftale om de foretagne betalinger.

Uafregnede forbrugsleverancer

Årets forventede omsætning fra energisalg m.v. er beregnet på grundlag af mængden af leveret energi m.v. i forsyningsområdet, historiske forbrugsdata, nettab og de for året fastsatte tariffer. Årets forventede omsætning fra energisalg m.v. sammenholdes med den fakturerede mængde, og forskellen er årets ikke fakturerede mængde. Dette beløb reguleres i omsætningen og medtages som enten et tilgodehavende eller som en forpligtelse.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter, der er indregnet under forpligtelser, omfatter modtagne betalinger vedrørende indtægter i de efterfølgende år.

Posten omfatter modtagne betalinger til finansiering af reinvesteringer og modningsomkostninger i HOFOR Energiproduktion

A/S. Betalingerne periodiseres over 5 år fra tidspunktet for opstart af afskrivning på de anlæg som betalingerne har finansieret. Perioden er fastsat på basis af regulatoriske forhold på området.

Posten omfatter endvidere tilslutningsafgifter/investeringsbidrag fra aftaler, hvor HOFOR Fjernkøling A/S har aftalt en leveringsperiode med kunderne og har eneret på levering. Bidragene periodiseres over 15 år. Perioden er fastsat ud fra en gennemsnitsbetragtning.

Periodeafgrænsningsposter er præsenteret under henholdsvis kort- og langfristet gæld afhængig af, hvornår der foretages indtægtsførsel.

Pengestrømsopgørelse

Pengestrømsopgørelsen viser koncernens pengestrømme fordelt på drifts-, investerings- og finansieringsaktiviteter for året, årets forskydning i likvider og koncernens likvider ved årets begyndelse og slutning.

Likviditetsvirkningen af køb og salg af virksomheder vises separat under pengestrømme fra investeringsaktivitet. I pengestrømsopgørelsen indregnes pengestrømme vedrørende købte virksomheder fra anskaffelsestidspunktet, og pengestrømme vedrørende solgte virksomheder indregnes frem til salgstidspunktet.

Pengestrøm fra driftsaktivitet

Pengestrømme fra driftsaktivitet opgøres som årets resultat reguleret for ikke-kontante driftsposter, ændring i driftskapital og betalt selskabsskat.

Pengestrøm fra investeringsaktivitet

Pengestrømme fra investeringsaktivitet omfatter betaling i forbindelse med køb og salg af virksomheder og aktiviteter samt køb og salg af immaterielle, materielle og finansielle anlægsaktiver.

Pengestrøm fra finansieringsaktivitet

Pengestrømme fra finansieringsaktivitet omfatter ændringer i størrelse eller sammensætning af virksomhedens aktiekapital, omkostninger forbundet hermed, optagelse af lån, afdrag på rentebærende gæld og betaling af udbytte til virksomhedsdeltagere.

Likvider

Likvider omfatter likvide beholdninger og kortfristede værdipapirer, som uden hindring kan omsættes til likvide beholdninger, og hvorpå der kun er ubetydelige risici for værdiændringer.

Segmentoplysninger

Koncernens nettoomsætning er opdelt på nedenstående hovedaktiviteter:

- ▶ El-aktiviteter (HOFOR Energiproduktion A/S, HOFOR Offshore A/S samt HOFOR Vind A/S med dattervirksomheder)
- ▶ Fjernvarme-aktiviteter (HOFOR Fjernvarme P/S samt HOFOR Energiproduktion A/S)

- ▶ Fjernkølings-aktiviteter (HOFOR Fjernkøling A/S)
- ▶ Gas-aktiviteter (HOFOR Bygas P/S)
- ▶ Vand-aktiviteter (Dattervirksomhederne ejet af HOFOR Vand Holding A/S bortset fra HOFOR A/S)
- ▶ Spildevands-aktiviteter (Dattervirksomhederne ejet af HOFOR Spildevand Holding A/S bortset fra BIOFOS Holding A/S)
- ▶ Rensnings-aktiviteter (Dattervirksomheder ejet af BIOFOS Holding A/S)
- ▶ Øvrige aktiviteter (HOFOR A/S, HOFOR Forsyning Holding P/S, HOFOR Holding A/S, HOFOR Vand Holding A/S samt HOFOR Spildevand Holding A/S).

Segmentoplysningerne følger koncernens regnskabspraksis, risici og interne økonomistyring.

Segmentindtægter omfatter de poster, der direkte kan henføres til det enkelte segment. Intern samhandel finder sted på markedsvilkår.

Nøgletal

Nøgletal er udarbejdet i overensstemmelse med Finansforeningens anbefalinger.

De nøgletal, der er anført i hoved- og nøgletalsoversigten, er beregnet således:

Overskudsgrad	$\frac{\text{Resultat af primær drift} \times 100}{\text{Nettoomsætning}}$
Bruttomargin	$\frac{\text{Bruttoresultat} \times 100}{\text{Nettoomsætning}}$
Aktiver/Egenkapital	$\frac{\text{Samlede aktiver}}{\text{Egenkapital i alt}}$
Resultat til analyseformål	Ordinært resultat efter skat
Egenkapitalforrentning	$\frac{\text{Resultat til analyseformål} \times 100}{\text{Gennemsnitlig egenkapital}}$

HOFOR A/S

Ørestads Boulevard 35

2300 København S

telefon 3395 3395

www.hofor.dk

